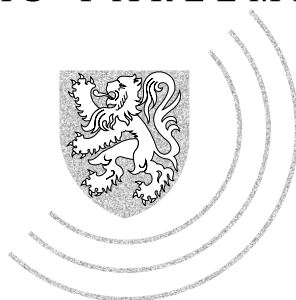

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

27 maart 2008

GEDACHTEWISSELING

**over het ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding
van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Kathleen Helsen en de heer Jef Tavernier**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijk;

de heer Jef Tavernier.

INHOUD

	Blz.
I. Gedachtewisseling van 31 januari 2008	5
1. Standpunt van de Internettensamenwerkingscel (ISC)	5
1.1. Toelichting door de Internettensamenwerkingscel (ISC)	5
1.2. Vragen en opmerkingen van de leden	12
1.3. Antwoorden en replieken	13
2. Standpunt van de onderwijsvakbonden	15
2.1. Christelijke Onderwijscentrale (COC)	15
2.2. VSOA-Onderwijs (Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt)	17
2.3. ACOD-Onderwijs (Algemene Centrale der Openbare Diensten)	19
2.4. Vragen en opmerkingen van de leden	20
2.5. Antwoord	20
II. Gedachtewisseling van 14 februari 2008	20
1. Onderwijskoepels	20
1.1. Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO)	20
1.2. Gemeenschapsonderwijs (GO!)	21
1.3. Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG)	23
1.4. Vragen en opmerkingen van de leden	25
1.5. Antwoorden en replieken	26
2. Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)	28
3. Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen	30
4. Gezinsbond	31
5. Vragen en opmerkingen van de leden	33
III. Gedachtewisseling met de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming	35
1. Toelichting door de minister	35
2. Bespreking	36
3. Antwoord van de minister	39
4. Bijkomende vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de minister	40
Bijlagen	
Bijlage 1: Een ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming	43
Bijlage 2: Tekst van de internettensamenwerkingscel (ISC)	69
Bijlage 3: Schriftelijke reactie van de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV) op het ontwerp van profiel voor de CLB's	91

Bijlage 4: Schriftelijke reactie van de Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO) op het ontwerp van profiel voor de CLB's	97
Bijlage 5: Advies 2007-2008/1 van het Kinderrechtencommissariaat over het ontwerp van profiel voor de CLB's	101
Bijlage 6: Schriftelijke reactie van de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ) op het ontwerp van profiel voor de CLB's.....	115

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie hield drie gedachtewisselingen over het ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming (zie bijlage p. 43 voor de tekst van het ontwerp van profiel).

Op 31 januari 2008 had een gedachtewisseling plaats met vertegenwoordigers van de CLB-koepels en de onderwijsvakbonden. Op 14 februari 2008 werd de gedachtewisseling voortgezet met vertegenwoordigers van de verschillende onderwijskoepels, de Vlaamse Scholierenkoepel, het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen en de Gezinsbond.

Tot slot werd met minister Vandenbroucke van gedachten gewisseld over zijn ontwerp van profiel op 11 maart 2008.

Enkele organisaties uit het onderwijsveld werd om een schriftelijke reactie gevraagd over het ontwerp van profiel. Van volgende organisaties werd een reactie ontvangen: Vlaamse Confederatie van ouders en ouderverenigingen (VCOV), Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO), Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ). De schriftelijke reacties zijn terug te vinden als bijlage. De Verenigde Verenigingen liet weten dat zij “zich kunnen aansluiten bij het standpunt van de Vlor en van de middenveldorganisaties die aanwezig waren op de gedachtewisselingen”.¹

I. GEDACHTEWISSELING VAN 31 JANUARI 2008

1. Standpunt van de Internettensamenwerkingscel (ISC)

1.1. Toelichting door de Internettensamenwerkingscel (ISC)

Mevrouw Els Palmaers (Vrije-CLB-Koepel - VCLB): Ik ben voorzitter van de Internettensamenwerkings-

cel (ISC), de netoverschrijdende samenwerking van de centra voor leerlingenbegeleiding. Op 24 mei 2007 spraken wij al tijdens een hoorzitting over leerzorg (*Parl. St.* VI. Parl. 2006-07, nr. 1275/1).

Vandaag hebben wij een gedachtewisseling over het CLB-profiel. Hoewel het leerzorgkader sterk beroep wil doen op het CLB, hadden we toen niet de bedoeling om de hele CLB werking uit de doeken te doen. Vandaag gaat het wel over de CLB-werking. De volledige CLB-sector, dus alle 73 centra voor leerlingenbegeleiding spreken u vandaag toe. We brengen u onze visie op het CLB-profiel.

Na mij komen vertegenwoordigers van de drie centrumnetten. Wij bezorgden de minister op 21 november 2007 één basistekst (zie bijlage p. 69). Dat groeidocument is ontstaan uit breed overleg in 2006 en 2007 met zowel centra als partners en gebruikers enerzijds en uiteraard de profieltekst van minister Vandenbroucke anderzijds. Taalkundig is de tekst zeker niet klaar. De krijtlijnen voor een profiel schetst hij wel.

Een brede gedachtewisseling in het Vlaams Parlement over het CLB-profiel kan niet zonder verwijzing naar het CLB-decreet dat tien jaar geleden werd goedgekeurd en zonder verwijzing naar het Vlor-advies van juni 2007 en het lopende OBPWO-onderzoek (onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek) in verband met de evaluatie van het CLB-decreet. Dat onderzoek is uitgevoerd door HIVA-KU Brussel en wordt eerstdaags afgerond.

Voor wie er in 1998 niet bij was vat ik de hoofdlijnen van het CLB-decreet even samen. De gewone en buitengewone PMS-centra, die tot de bevoegdheid van Onderwijs hoorden, en de MST-centra, die bij Volksgezondheid hoorden, gingen samen de Centra voor Leerlingenbegeleiding – de CLB's – vormen. De minister van Onderwijs draagt de eindverantwoordelijkheid en de minister van Volksgezondheid blijft min of meer op de achtergrond met soms nieuwe opdrachten zoals bijkomende vaccinaties, nieuwe standaarden, opdracht in integrale jeugdhulpverlening enzovoort tot gevolg.

De CLB's kregen opdrachten op vier begeleidingsdomeinen: leren en studeren, preventieve gezondheidszorg, psychosociaal functioneren en schoolloopbaanbegeleiding. Hun werking werd opgedeeld in een verplicht, een verzekerd en een vraaggestuurd gedeelte. Bijzondere aandacht ging naar leerbedreigden en leerlingen die wegens hun sociale

¹ Voor het Vlor-advies, zie <http://www.vlor.be/bestanden/documenten/ar-adv023-0607.pdf>.

en/of culturele achtergrond in hun ontwikkeling bedreigd zijn. Dat was 100 jaar geleden ook de motivatie waarom en waarmee we van start gingen. Die motieven inspireren vandaag minister Vandenbroucke tot zijn tienkamp voor gelijke onderwijskansen.

Van een hele reeks werkingsprincipes noem ik de meest opvallende: laagdrempelig, schoolnabij, onafhankelijk. Net de combinatie van schoolnabij en schoolextern bezorgt het CLB een voordelige positie, dichtbij de school en toch apart. Andere werkingsprincipes zijn multidisciplinariteit, subsidiariteit, emancipatorische gerichtheid, draaischijf naar gezondheids- en welzijnsvoorzieningen, deontologische code, beroepsgeheim.

Met dit ruime, algemeen geformuleerde opdrachtenpakket gingen de CLB's aan het werk. In een evoluerend onderwijsveld en in een maatschappelijke context met toenemende begeleidingsbehoeften leidde dit in tien jaar tijd tot een breed uitgedijd CLB-profiel: niet transparant wegens 'zo divers' voor de gebruikers, 'zo weinig houvast' voor de medewerkers, 'wordt onbetaalbaar, volgt kostenevolutie niet' voor de bestuurders en 'zo weinig in de kijker' voor de opiniemakers.

Vandaar de herhaaldelijke oproepen van de minister voor een duidelijk CLB-profiel: "een kleine, dikke maar gekruide pannenkoek", aldus de kok in hem. Vandaar ook de ambitie van de centrumnetten om duidelijk uit te schrijven waar zij voor willen en kunnen gaan.

Na ruim overleg en reflectie met oog voor de meest efficiënte aanwending van personele en financiële middelen stelt de ISC u weloverwogen, strategische keuzes voor waar de centra voor willen gaan. Alles blijven doen en blijven uitdijen werkt contraproductief. We helpen de minister graag bij de bereiding van een kleine, dikke, gekruide pannenkoek. Onze strategische keuzes hebben zowel met positionering als met opdrachten te maken.

Het CLB werkt met partners in een context. Cruciaal is de positionering van de CLB's en de groeiende interne leerlingenbegeleiding op school. Op school werkt ook de interne leerlingenbegeleider aan het welzijn van de leerlingen. Omdat de interne leerlingenbegeleider tot de school behoort, is die ook het meest geschikt om het welzijn van de leerlingen, zeker als groep, in de schoolwerking te bewaken. Het CLB maakt geen deel uit van de school. Interne leer-

lingenbegeleiders hebben in tegenstelling tot CLB-medewerkers geen beroepsgeheim. De CLB'er heeft een multidisciplinair team achter zich. Hij heeft een netwerk. Hij behoort tot de professionele hulpverlening en hij behoort niet tot de school. Hij beschouwt de school als partner en plaatst het belang en het welbevinden van de leerling altijd vooraan.

De manier waarop de school de interne leerlingenbegeleiding invult en organiseert oefent uiteraard invloed uit op de externe leerlingenbegeleiding. Een heldere afstemming van de interne leerlingenbegeleiding en de externe leerlingenbegeleiding op elkaar is noodzakelijk voor een degelijke werking. De ene werking verduidelijken, kan niet zonder de andere; helder en welomschreven maar voldoende flexibel om op reële situaties te kunnen inspelen.

Het in het CLB-decreet geformuleerd werkingsprincipe subsidiariteit moet hier zijn beslag krijgen. School en CLB zijn evenwaardige partners maar het functieprofiel en de positie van een interne leerlingenbegeleider verschillen van die van een CLB-medewerker.

Cruciaal ook is de positionering en taakafbakening van de CLB's en de interne pedagogische begeleiding ten opzichte van de scholen. De ISC maakt een bewuste keuze voor het benaderen van de school en de leerlingen vanuit individuele ondersteuningsbehoeften. Schoolondersteuning door het CLB vertrekt altijd vanuit de concrete problemen van de leerlingen die CLB-teams vaststellen.

Ook het Vlor-advies benadrukt de noodzakelijke afstemming tussen CLB, interne leerlingenbegeleiding en pedagogische begeleiding. Ik citeer uit pagina 3 van het Vlor-advies: "Het debat moet kaderen in een breder perspectief van leerlingenbegeleiding en de rollen die de verschillende partners daarin moeten opnemen. De Vlor vindt het dan ook erg wezenlijk het debat over de primaire taakstelling van het CLB te voeren in samenhang met de leerlingenbegeleiding door de school. De mate waarin de school in staat is een sterk zorgbeleid of beleid voor leerlingenbegeleiding uit te bouwen, bepaalt mee de taakstelling van het CLB. Daarom moeten de school en het CLB gelijkwaardige partners zijn maar met eigen verantwoordelijkheden bij de invulling van het zorgbeleid en van de leerlingenbegeleiding. De school wordt in haar beleid ook ondersteund door de pedagogische begeleidingsdienst. De Vlor is van mening dat de discussie over het CLB-profiel niet kan worden

uitgeklaard als er niet eveneens een profiel wordt uitgewerkt voor schoolinterne zorg en leerlingenbegeleiding en voor de pedagogische begeleidingsdiensten. (...) een unilaterale benadering van het debat is zeker uit den boze (...)”.

Het profiel ontstaat in een context. Wat opdrachten betreft, verwijs ik naar een aantal actuele dossiers die niet los kunnen staan van het CLB-profiel: de competentieagenda, leren en werken, leerzorg enzovoort. Het zijn dossiers waarin ook de centra voor leerlingenbegeleiding een opdracht krijgen. De competentieagenda heeft te maken met succesvolle schoolloopbanen voor alle leerlingen, onze roots. In het dossier leren en werken krijgt het CLB een belangrijke rol in de keuze van een geschikt traject en in leerzorg staat het CLB in voor de verbetering en stroomlijning van de verwijspraktijk. Of zoals minister Vandenbroucke zei op de opening van het nieuwe CLB te Leuven op 21 januari 2008: “De CLB’s zullen de diagnose, indicatiestelling en toewijzing binnen leerzorg voor hun rekening nemen. Dit kan optimaal verlopen als ze dat doen op basis van een goed én met de scholen doorgediscussieerd voorstel. De onderwijspartners binnen de Vlor zijn het er trouwens allemaal over eens dat het CLB hiervoor de meest geschikte structuur is. Een signaal van vertrouwen. Streven naar een cultuur die maakt dat de CLB’s objectief willen werken en objectief willen attesteren, zie ik als een grote uitdaging voor de sector.”

We willen de uitspraak van de minister nuanceren. Het gaat niet over objectief willen werken en objectief willen attesteren. De CLB’s moeten de mogelijkheid krijgen om objectief te werken en te attesteren. Dat vraagt om een omvattende benadering van de dossiers die betrekking hebben op de CLB-werking.

Mevrouw Yolande Schulpen (Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) en namens Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV)): De kernopdracht van het CLB is: een procesmatige benadering van de leerlingenbegeleiding binnen de vier begeleidingsdomeinen: leren en studeren, schoolloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psychisch en sociaal functioneren. Het CLB is een laagdrempelige, professionele hulpverleningsorganisatie die tijdens de schooluren bereikbaar is. Daarom is het CLB vaak het meest voor de hand liggende aanspreekpunt voor jongeren. Uit het rapport van Kind en Samenleving (2007) blijkt en ik citeer: “Aan alle jongeren werd gevraagd of zij al van specifieke jeugdhulpverlening gehoord hadden. Bijna alle jongeren kennen het CLB

(97,5%). Ook de Kinder- en Jongerentelefoon (87%), de Drugslijn (83%) en de Zelfmoordlijn (77%) zijn als hulplijnen erg goed gekend. Het Jongeren Advies Centrum (JAC), als specifieke hulporganisatie toch gericht op adviesverlening aan jongeren, is opvallend minder bekend. Slechts bij 40% van de jongeren doet de naam een belletje rinkelen.”

De CLB’s wensen dan ook dat in het nieuwe profiel een breed en laagdrempelig onthaal verzekerd blijft. Immers, een degelijke eerste opvang in de hulpverlening zorgt ervoor dat jongeren en ouders met hun zorgen en noden op een gepaste manier onthaald worden. Zodra het CLB de vraag van de jongere of de ouders verhelderd heeft, zal het ofwel zelf een gepast vervolg aanbieden als de problematiek past binnen de onderwijsleersituatie ofwel gericht mee zoeken naar andere dienst- of hulpverlening.

Daarnaast stelt het CLB zich tot doel ruimte vrij te maken om snel en accuraat op te treden in geval van noodsituaties in het kader van de onderwijsleersituatie en in het kader van besmettelijke ziekten en de samenwerking met de gezondheidsinspectie. Maar ook in het geval van individuele crisissituaties is het CLB vaak het eerste aanspreekpunt voor school, ouders en leerlingen. Het is belangrijk dat zij dan ook in geval van een acute noodsituatie beroep kunnen doen op het CLB dat schoolondersteunend kan werken.

Na het onthaal en/of in een noodsituatie kan het vervolgaanbod van het CLB bestaan uit: informatie geven, een diagnostisch traject, een kortdurende begeleiding, zo nodig gekoppeld aan schoolondersteuning, ondersteuning van de ouders, samenwerking met het netwerk. Dat geldt steeds voor de vier begeleidingsdomeinen.

Het is belangrijk dat het doel van het vervolgaanbod van het CLB binnen de vier domeinen voldoende helder en duidelijk wordt geformuleerd. Zo weet elke klant van het CLB waar hij of zij kan op rekenen. Tevredenheid is immers voor een deel gekoppeld aan realistische verwachtingen die geplaatst kunnen worden in een tijds kader. De CLB-sector heeft aan de overheid een document bezorgd dat richtinggevend kan zijn om keuzes te maken. Ook de Algemene Raad van de Vlor heeft een advies geformuleerd aan de minister over een ontwerp van profiel voor de CLB’s.

Nochtans is het maken van keuzes dringend. De CLB’s worden overspoeld met vragen en verwach-

tingen waarvan het niet duidelijk is of ze al dan niet tot de kernopdracht van een CLB behoren of eerder behoren tot de opdracht van de interne leerlingenbegeleiding of de pedagogische begeleiding. Dat leidt tot frustraties, ontevredenheid en onrealistische verwachtingen.

De CLB-sector maar ook scholen, leerlingen en ouders zijn al jaren vragende partij om de vrij open geformuleerde strategische en operationele doelstellingen van het CLB-decreet te concretiseren met voldoende ruimte om te kunnen inspelen op wat maatschappelijk noodzakelijk en relevant is. Zodra die keuzes, ook verwoord in het Vlor-advies, gemaakt zijn, zal het noodzakelijk zijn om te werken aan een toegankelijke en heldere informatiebrochure voor ouders en leerlingen. De brochure moet verduidelijken waarvoor ze bij een CLB terecht kunnen en wat hun rechten en plichten zijn. Een goede communicatie zou al heel wat misverstanden oplossen.

Ondanks het feit dat scholen met CLB's beleidscontracten of, in geval van eenzelfde bestuur, beleidsplannen afsluiten en dus samen kunnen bepalen hoe ze hun samenwerking organiseren, vragen ook scholen meer duidelijkheid over de kernopdrachten van het CLB. Hoe verhouden die zich tot de interne leerlingenbegeleiding en de pedagogische begeleiding? Afsprakennota's en bijzondere bepalingen moeten instrumenten worden die de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding verhogen.

Daarom lijkt het ons cruciaal dat de overheid de kernopdracht leerlingenbegeleiding in het onderwijs en in de centra voor leerlingenbegeleiding uitklaart. Dat staat ook in het Vlor-advies van juni 2007. Wat is een opdracht voor het onderwijs? Wat is een opdracht voor de CLB's?

Om bovendien een kwaliteitsvolle dienst- en hulpverlening te realiseren voor scholen, ouders en leerlingen moeten de CLB's tijd besteden aan die processen die de fundamenteën van het basisaanbod verzekeren, zoals deskundigheidsbevordering, multidisciplinair overleg en kwaliteitszorg. Ongeveer een derde van de CLB-werktijd gaat naar niet-rechtstreeks cliëntgerichte processen. Nochtans bepalen zij mee de totale taakbelasting en beïnvloeden de beschikbare ruimte voor de kernopdrachten. De huidige omkadering is bedoeld om het hele takenpakket uit te voeren. Als de discussie ook een objectieve basis moet bieden voor de financiering van de CLB-sector, moet dit zeker meegenomen worden.

In het CLB-profiel moet naast een basisaanbod waar elke school, ouder en/of leerling op kan rekenen, ook voldoende ruimte blijven voor lokale verschillen. De 73 CLB's, verspreid over de Vlaamse Gemeenschap, worden immers al naargelang ze in een landelijke omgeving of in een grootstad liggen, geconfronteerd met verschillende noden en problemen.

In landelijke gebieden zijn er vaak veel minder welzijnsdiensten en gespecialiseerde centra voor leren en ontwikkelingsstoornissen. Daardoor kunnen de CLB's leerlingen en ouders niet altijd gepast doorverwijzen. Toch wordt ook van die CLB's verwacht dat zij de scholen, ouders en leerlingen ondersteunen zodat de ontplooiingskansen van de leerlingen gegarandeerd blijven.

CLB's in een grootstedelijke context worden bovendien geconfronteerd met jongeren met gedragsproblemen en met spijsbelp Problemen, maar ook met schoolloze jongeren en anderstalige nieuwkomers. Ook problematische opvoedingssituaties en als misdrijf omschreven feiten, kleine criminaliteit en drugsproblemen, komen veelvuldiger voor binnen de context van de grootstad.

De centra in het arrondissement Brussel-Hoofdstad krijgen naast de grootstedelijke problematiek bovendien te maken met de problemen van de anderstaligheid en met het verhogen van leerkansen voor jongeren in het Nederlandstalig onderwijs. Dat blijkt ook uit de besluiten van de rondetafelconferentie van Brussel 2007.

Maar of een CLB zich nu in een landelijk gebied of in een grootstad bevindt, samenwerken met welzijns- en gezondheidsdiensten is hoe dan ook noodzakelijk. Hoe goed de samenwerking ook is, door de wachtlijsten in de welzijnssector is de noodzakelijke hulp niet altijd haalbaar. Leerlingen en ouders krijgen daardoor niet de gespecialiseerde hulp die nodig is en de CLB's blijken de jongeren in afwachting van externe hulpverlening toch begeleiden. Immers die jongeren gaan wel dag in dag uit naar school en slagen daar zonder ondersteuning van het CLB vaak niet in. De inspanningen die de integrale jeugdhulpverlening levert om hierop een antwoord te bieden, blijven tot op heden niet voldoende. Eventueel kan men een beroep doen op privéconsultaties maar dat maakt de hulpverlening elitair waardoor een heel pak jongeren uit de boot vallen en waardoor gelijke kansen voor alle jongeren zeker niet gerealiseerd wordt in de hulpverlening.

De heer Stefan Grielens (VCLB): Het CLB heeft zes kernopdrachten. Ik licht er u graag twee van toe: leerlingen met specifieke noden en programmatische preventie.

Wat leerlingen met specifieke noden betreft staat in de ISC-tekst dat leerlingen met specifieke noden, hun ouders en hun leerkrachten terecht kunnen bij het CLB voor een ondersteuning op het vlak van leren, gedrag/communicatie en functiebeperkingen. Het CLB is hier verantwoordelijk voor een objectieve inschatting van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften. Hiervoor werkt het CLB samen met de leerling, de ouders, de school en schoolexterne diensten. Steevast zoekt het CLB naar een optimale ondersteuning met het oog op het maximaliseren van de leeransen van de leerling.

De CLB's onderscheiden drie groepen leerlingen met specifieke behoeften. Schoollopen en leren is niet voor alle leerlingen vanzelfsprekend. Sommigen hebben behoefte aan ondersteuning, coaching en begeleiding om ervoor te zorgen dat ze ondanks hun beperkingen maximale leeransen of ontwikkelingsansen krijgen. Dat geldt voor een breed scala van moeilijkheden en stoornissen. Zo zal het leesproces bij leerlingen met dyslexie anders verlopen dan bij leerlingen zonder dyslexie.

Wat mogen leerlingen, ouders en leerkrachten van het CLB verwachten? Leerlingen met specifieke noden voor leren kunnen beroep doen op het CLB voor vraagverheldering, informatie of advies. Een vervolgaanbod kan diagnostiek, ondersteuning van de ouders, schoolondersteuning zijn. Uiteraard wordt er voor bepaalde leerlingen samengewerkt met het netwerk, met andere diensten buiten het onderwijs. De CLB-medewerker zal zelf het leerprobleem niet behandelen of remediëren. Daarvoor rekent hij op de zorg die de school kan bieden, indien nodig aangevuld met hulp van externen.

Leerlingen met specifieke behoeften door functiebeperkingen kunnen voor dezelfde zaken bij het CLB terecht als leerlingen met specifieke noden voor leren. Ook hier zal de CLB-medewerker niet behandelen.

Leerlingen met specifieke behoeften rond gedrag en communicatie, dus met problemen of stoornissen die een succesvolle schoolloopbaan in het gedrang brengen, kunnen bij het CLB terecht voor een gepast ondersteuningsaanbod. Het verschil met de vorige twee groepen is dat het CLB hier wel een kortdurende begeleiding kan opstarten. Voor een aantal van deze

leerlingen zal het CLB-team kunnen instaan voor diagnostiek. Als er een effectieve stoornis is, zal het CLB bij het stellen van een indicatie een beroep doen op het netwerk, in vele gevallen een kinderpsychiater.

CLB is dan een afstemmingsbegeleider en inschaler. De leerlingen, hun ouders en leerkrachten ondersteunen is dan ook erg belangrijk. Die ondersteuning heeft een dubbel doel. Leerlingen, ouders en leerkrachten krijgen beter inzicht in de problemen en weten welke aanpassingen nodig zijn om de onderwijsansen te vrijwaren. Het CLB engageert zich om – in nauw overleg met de school, de ouders en waar mogelijk de leerling – te zoeken naar het evenwicht tussen de minimaal noodzakelijke en de maximaal wenselijke ondersteuning voor de leerling met specifieke noden.

De CLB'ers weten dat het een hele uitdaging is, dat er heel wat voorwaarden moeten vervuld zijn om het te realiseren, en vooral dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. De schoolorganisatie moet over de mogelijkheden beschikken om de noodzakelijke aanpassingen te organiseren. De thuissituatie moet voldoende mogelijkheden bieden om aan de behoeften van de leerling tegemoet te komen. Samenwerking tussen de school, de interne leerlingenbegeleiding, de pedagogische begeleiding, welzijn en het CLB is dan ook noodzakelijk. Uiteindelijk zal de leerling pas geholpen zijn als al die actoren gelijkgericht handelen.

We mogen niet blind zijn. Het onderwijs kan en moet zich aanpassen aan de behoeften van leerlingen, maar dit is niet altijd mogelijk binnen de setting van het gewoon onderwijs. Voor een aantal leerlingen biedt het buitengewoon onderwijs een beter kader om de ontwikkelingsansen van de leerling te vrijwaren. Ook voor deze leerlingen is de rol van het CLB als objectieve inschaler belangrijk. De inschaling moet gebaseerd zijn op objectieve en landelijke criteria en gebeurt in overleg met alle betrokkenen.

Ouders en leerlingen vragen terecht duidelijkheid. Wij steunen de voorstellen die in die richting gaan, maar wijzen erop dat er een grote nood is aan actueel en wetenschappelijk onderbouwde materialen en methodieken. Het CLB wil gaan voor doordachte diagnostiek.

De centra voor leerlingenbegeleiding bouwen continu expertise uit op het vlak van diagnostiek. Ze houden daarbij rekening met kansengroepen. Zo streven ze

naar professionele en cultuurvrije diagnostiek binnen de leerlingenbegeleiding. Ze moeten daarbij streven naar eenvormigheid voor alle centra. Ze werken vandaag aan het ontwikkelen van protocollen, het invoeren van uniforme diagnostische procedures en richtlijnen, en het stimuleren van een diagnostisch netwerk binnen de sector. Ze doen dat sowieso, ook als de plannen inzake leerzorg niet worden uitgevoerd.

De opdracht voor leerlingen met specifieke noden is niet min, maar dat is niet meer dan terecht. De uitdagingen zijn dat ook. Wij zijn ervan overtuigd dat deze kernopdracht een speerpunt is in de werking van het CLB. Tegelijk tonen we aan dat het CLB niet langer mag gezien worden als een testmachine. Testen worden gebruikt als onderdeel van een geïntegreerde leerlingenbegeleiding. Testen staan dus niet op zich, maar ondersteunen het proces om leerlingen, ouders en leerkrachten inzicht te geven in de behoeften van de leerlingen met als doel het optimaliseren van de onderwijsleersituatie.

Een andere kernopdracht is de programmatorische preventie. Ook hier verwijs ik naar de omschrijving die we gegeven hebben aan deze kernopdracht in de ISC-tekst. Het CLB organiseert de systematische en vroegtijdige opsporing van medische problemen bij leerlingen. Het doet dit in het kader van programmatorische preventie aan de hand van collectieve medische consulten op vooraf bepaalde, wetenschappelijk beargumenteerde momenten in de schoolloopbaan van leerlingen. Daarnaast heeft het CLB een ruime expertise in het opzetten van landelijke vaccinatiecampagnes voor jongeren.

Het CLB werkt multidisciplinair. Dat mag niet onmogelijk gemaakt worden door een in verhouding al te grote toename van de kernopdracht programmatorische preventie. Programmatorische preventie gaat over de systematische benadering van doelgroepen volgens vooraf opgestelde standaarden en gericht op een bepaald doel. De komende jaren worden in dit verband ook een aantal nieuwe standaarden verwacht. Daarnaast worden bijkomende vaccinaties ontwikkeld. Hoe belangrijk die opdrachten ook zijn, zonder samenhang met de andere kernopdrachten schieten ze hun doel voorbij. Vaststellingen tijdens het consult moeten in het multidisciplinaire team aan bod kunnen komen wanneer ze van belang zijn voor de onderwijsleercontext. Alleen vaststellen en verwijzen, zonder opvolging, zonder ruimte voor maatwerk is voor ons geen optie. Het medische con-

sult zien wij als een deelopdracht binnen de bredere leerlinggerichte werking van het CLB. Het moet dan ook maximaal bijdragen tot de globale doelstelling van het CLB. Zoals al een aantal keer gezegd, een medisch consult door het CLB focust op het optimaliseren van de ontwikkeling van kinderen en jongeren in hun leercontext. Daarom is naast de programmatorische opdracht ook ruimte voor maatwerk en teamwerk onontbeerlijk.

Onze doelstelling kunnen we niet waarmaken door los van elkaar staande activiteiten uit te voeren. Onze werking in deelopdrachten beschrijven in een profiel kan wel maar in praktijk is wisselwerking niet enkel noodzakelijk maar simpelweg realiteit. Het geheel is meer dan de som van de afzonderlijke delen.

Om tot een kwaliteitsvolle werking te komen in het kader van de medische consulten vragen wij dan ook om op basis van wetenschappelijke argumenten uit te maken welke screenings fundamenteel zijn in functie van de maximale ontwikkelingskansen voor kinderen.

Daarnaast vragen wij duidelijkheid. Een aantal opdrachten draagt duidelijk bij tot een leerlinggerelateerde werking. Andere opdrachten zijn voornamelijk persoonsgerelateerd. De persoonsgerelateerde opdrachten worden aangestuurd door Welzijn. Op zich is dat geen probleem, maar dan moet er een billijke vergoeding zijn voor deze opdracht. We bereiken alle leerlingen in het Vlaamse onderwijs. Dat maakt het CLB de meest aangewezen en logische partner voor systematische screenings, maar voor wat hoort wat.

De heer Dries Vandermeersch (Gemeenschapsonderwijs (GO!)): De twee andere kernopdrachten van het CLB zijn onderwijsparticipatie en onderwijsloopbaanbegeleiding. Het CLB organiseert een gepast en aanklappend ondersteuningsaanbod in het kader van de onderwijsparticipatie. In het leerplichtonderwijs is het CLB verantwoordelijk voor de afstemming tussen de school, de ouders, de leerling en de eventuele schoolexterne hulpverlening. Het CLB heeft hier drie taken: individuele begeleiding, schoolondersteuning en coördinatie en afstemming. Voor het kleuteronderwijs werkt het CLB schoolondersteunend.

De Vlor stelt in zijn advies dat de brede begeleidende rol van het CLB op dit vlak moet gehonoreerd worden en dat schoolondersteuning als een rode draad de begeleidingsdomeinen kleurt. De school betreft

het CLB ten laatste bij de begeleiding wanneer de leerling het door het departement vastgelegde aantal dagen afwezig is. Jongeren met veelvuldig en langdurig schoolverzuim worden gevat in een begeleidingsaanbod. Het CLB maakt samen met de school een analyse van de afwezigheden en er wordt een aanbod van begeleiding gedaan aan de leerling en/of zijn ouders. Als de leerling en/of de ouders niet willen meewerken, meldt het CLB dit als een zorgwekkend dossier bij het ministerie van Onderwijs en Vorming, die het dossier kan doorsturen naar bevoegde instanties zoals het parket. Zoals recent in de media werd gemeld, worden leerlingen die na een volledig begeleidingstraject nog steeds een hardnekkig schoolverzuim vertonen, aangesproken door de politionele diensten. Dat is mede het gevolg van een tekort aan begeleidings- en doorverwijsmogelijkheden zoals ook recent door de sector van de bijzondere jeugdzorg werd aangekaart.

Niettegenstaande het verplichtende karakter van de begeleiding van het CLB in het kader van spijbelen, blijft het CLB trouw aan zijn werkingsprincipes. Het CLB is dan ook enkel gehouden aan een verplichting tot aanbod van begeleiding. Indien een herhaald aanbod van begeleiding geweigerd wordt, moet hiervan melding gemaakt worden aan de bevoegde instanties. Daarnaast worden samen met de scholen proactieve en preventieve acties ontwikkeld om het schoolverzuim tegen te gaan en/of te beperken.

Het spreekt voor zich dat, als het CLB betrokken wordt in een preventieve, proactieve werking in het kader van een kansenbevorderend beleid voor specifieke kwetsbare groepen, dat past in het bevorderen van de onderwijsparticipatie. Leerlingen die zich goed voelen in de schoolcontext zullen een hogere mate van participatie nastreven. Scholen moeten kunnen rekenen op het CLB om de afwezigheden van kleuters mee op te volgen. In het kader van de doelstellingen rond kleuterparticipatie is verdere afstemming tussen CLB, onderwijs en het bredere welzijns- en gezondheidsveld nodig. In dit kader moet bekeken worden of en hoe het CLB kan bijdragen tot het verhogen van de participatiegraad van kleuters.

De volgende kerntaak is de onderwijsloopbaanbegeleiding. Volgens de CLB's streeft loopbaanbegeleiding naar een optimale zelfontplooiing van elk individu, met respect voor zijn/haar eigenheid, met erkenning van ieders groeiproces. Zij is bovendien gericht op de totale persoonlijkheidsontwikkeling, in een steeds veranderende omgeving. Dat vergt een

permanente en dynamische manier van begeleiden, die inspeelt op de veranderingen van de persoon en zijn omgeving en die de jongere zowel emotioneel als cognitief aanspreekt. Daartoe wordt een krachtige leeromgeving gecreëerd waarmee we bedoelen dat de jongere zelf zin geeft aan de leeractiviteit, gestimuleerd wordt om zich bewust te worden van zijn eigen identiteit en om richting te geven aan zijn leven. In zo'n leeromgeving heeft de leerling een actieve rol. De jongere leert onder meer zelf omgaan met informatie. Dat kan nooit leiden tot een door het CLB opgelegd keuze- en of beslissingstraject.

Door zijn uitgesproken schoolnabije werking is het CLB de representatieve dienst voor objectieve onderwijsloopbaanbegeleiding in Vlaanderen. Leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten kunnen voor ondersteuning met betrekking tot de onderwijsloopbaan terecht bij het CLB voor een gepaste vraagverheldering, informatie, diagnostiek en kortdurende begeleiding. De ondersteuning gaat in de eerste plaats over de studiekeuze. Het belang van een goede loopbaanbegeleiding neemt toe. Leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten hebben behoefte aan een objectieve ondersteuning. De verantwoordelijkheid voor het maken van de keuze blijft duidelijk, vanuit een emancipatorisch perspectief, bij de leerling en ouders liggen.

Het is duidelijk dat ten aanzien van die kernopdracht het CLB ook een opdracht heeft in het kader van schoolondersteuning. De schoolondersteuning door het CLB vertrekt vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de school en het CLB voor de leerlingenbegeleiding op dit vlak. Hierbij wordt gekozen voor een geïntegreerde aanpak van de keuzebegeleiding. Nogmaals, het CLB werkt zowel voor individuele leerlingen en hun ouders als schoolondersteunend. In elk geval staat het CLB in voor een ruim toegankelijk aanbod van informatie en advies voor leerlingen, ouders en leerkrachten. Bij keuzeproblemen kan afhankelijk van de vraag aan diagnostiek gedaan worden. Bij ernstige keuzeproblemen is kortdurende begeleiding mogelijk.

Het CLB heeft niet alleen een taak in het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding. Binnen de ontwikkelingsgerichte benadering van het CLB moet er vandaag aandacht gaan naar de kansen van leerlingen op de arbeidsmarkt. Voor de aansluiting op de arbeidsmarkt wordt samengewerkt met VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding). Sinds enkele maanden is een taskforce CLB/VDAB actief om de samenwerking te operationaliseren. De deskundigheid van VDAB en CLB moet

leiden tot een kwaliteitsvollere aanpak van die trajecten. Het is nooit de bedoeling om elkaars terrein over te nemen, wel om aanvullend te gaan samenwerken. Informatie en kennis van beide worden samengebracht om het studiekeuzeproces efficiënter te kunnen begeleiden.

Terecht dringt de Vlor aan op een vlugge oplevering van een profiel voor de CLB: het profiel van het CLB kan een uitstekende basis vormen om het overleg te structureren en te kanaliseren met de partners zoals de VDAB.

Mevrouw Els Palmaers: U hebt vandaag van ons, de Internettensamenwerkingscel, gehoord waar wij de volgende jaren voor willen gaan. Wij willen samen met de school als partner een kwalitatieve leerlingenbegeleiding uitbouwen, gericht op het 'empowerment' van leerlingen en ouders. Met als finaliteit het welzijn van alle leerlingen. We zijn bekommerd om de toeneemende dualisering in de samenleving en in onderwijs. We willen die trend tegen gaan. Dat veronderstelt dat we expliciet zorg dragen voor sociaal zwakkeren.

Willen we onze signaalfunctie waar maken, wat belangrijk is voor onze maatschappelijke relevantie, dan is een goed leerlingendossier en een onderbouwde registratie noodzakelijk. Ondanks een grotendeels mislukt informaticaproject zijn wij alsnog bereid de ICT-weg verder te bewandelen op voorwaarde dat we van de overheid de vereiste middelen krijgen. Wij zijn voorstander van een ruim debat met gebruikers en andere partners uit Onderwijs en Welzijn over leerlingenbegeleiding.

1.2. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Kathleen Helsen: De CLB-opdracht is momenteel opgedeeld in een verplicht, een verzekerd en een vraaggestuurd aanbod. Is het wenselijk om dat onderscheid op die manier te handhaven? Het is belangrijk dat ouders en scholen duidelijk weten wat het aanbod is. Het aanbod is dan sowieso verplicht. Met uitzondering van de medische aspecten, werkt een CLB altijd vraaggestuurd.

In het huidige decreet staan vier domeinen opgesomd. Die opsomming is te weinig gedetailleerd. Daardoor zijn de taken van het CLB niet altijd duidelijk en is de dienstverlening van de verschillende CLB's uiteenlopend. Zijn de vier domeinen nog actueel of worden ze best aangepast? De ISC maar ook de Vlor vragen om een duidelijke afbakening en afstemming tussen

de taken van de school en die van CLB, bijvoorbeeld op vlak van zorg, schoolloopbaanoriëntering of -begeleiding. Het is niet duidelijk wat er vandaag van de scholen verwacht kan worden. De welzijnssector is niet overal op dezelfde manier uitgebouwd. Wat verwachten de CLB's? Willen zij een ruimere opdracht dan enkel onderwijsgerelateerde problemen aanvaarden, eventueel mits er aan bepaalde voorwaarden voldaan is?

Waarom begeleidt het CLB leerlingen met gedrags- en communicatieproblemen wel en leerlingen met problemen op andere domeinen, niet? Wat het medische aanbod betreft, hebben de CLB's verplichte opdrachten, maar ook preventie en het multidisciplinaire werk vormen een onderdeel. Een aantal opdrachten is niet echt leerlinggerelateerd maar eerder persoonsgerelateerd. Welke aanpassingen verwachten de CLB's op dat vlak?

De schoolloopbaanbegeleiding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het CLB, de VDAB en de school. Volgens de minister moeten de CLB's daar een grotere rol in spelen. Hoe ziet de ISC de rol van de CLB's, van de school en van de VDAB? Wat betekent een grotere rol concreet?

De CLB's begeleiden spijbelende leerlingen, maar als die weigeren op het aanbod in te gaan, kunnen ze daar niets aan doen. Hun werking blijft immers vraaggestuurd. De CLB's stellen wel vast dat het aanbod van de welzijnssector voor begeleiding van die leerlingen klein is. Blijft de ISC de vraaggestuurde rol van het CLB in deze verdedigen?

Het is nog onduidelijk hoe het CLB een rol kan vervullen in de kleuterparticipatie en hoe de taken van CLB en school precies zullen worden afgebakend. Hoe staan de CLB's daar zelf tegenover? Wat moet het CLB doen en wat is de taak van de school?

Mevrouw An Michiels: Er is behoefte aan een duidelijk profiel van de sector en aan overleg met de verschillende partners. Blijven uitdijen werkt volgens de ISC contraproductief. Zowel de tekst van de ISC als de tekst van de Vlor aan de minister, stellen vragen en geven suggesties. Hebben de sprekers de indruk dat er vooruitgang geboekt wordt? Komt het debat met de verschillende partners op gang? Zo ja, hoe ver staat het? Zo neen, waarom lukt het niet?

De heer Jef Tavernier: Aanklampend ondersteuningsaanbod in het kader van onderwijsparticipatie gaat vooral over aanwezigheden van leerlingen.

Onderwijsparticipatie is echter ruimer. Op bepaalde momenten zijn er conflicten tussen leerlingen en scholen omdat leerlingen wel aanwezig zijn maar niet echt participeren, bijvoorbeeld bepaalde opdrachten niet maken. Soms wordt dat door de ouders en de leerlingen als niet-problematisch beschouwd, maar werkt het sterk op de heupen van directies en leerkrachten. Dat leidt soms tot uitsluiting. Moet het CLB geen bemiddelende rol daarin spelen? Moet een CLB niet ingeschakeld worden vooraleer het conflict escaleert?

De heer Hans Schoofs: Het is goed dat de CLB's samenwerken en gezamenlijke standpunten formuleren. Elk CLB blijft echter gebonden aan een net. Voor het informeren en begeleiden van leerlingen nemen de netten uiteenlopende initiatieven, vaak gebaseerd op verschillende voorkeuren. De CLB's bekleden daarin een moeilijke positie. Bij kennismakingsdagen bijvoorbeeld zullen ze hun informatie vaak concentreren op het eigen net. Zal dat veranderen? Hoe zullen de CLB's hun rol als objectieve informatieverstrekker voortzetten?

Mevrouw Stern Demeulenaere: De CLB-dienstverlening is nog onvoldoende laagdrempelig. Hoe denken de sprekers dat te verbeteren, ook bij een moeilijker bereikbaar publiek?

De heer Robert Voorhamme: Er is een onderscheid tussen het CLB kennen en weten wat de werking inhoudt. Bij het ruimer publiek, ouders maar ook leerlingen, knelt daar het schoentje. De primaire klantengroep is niet de scholen maar de leerlingen. Bij die leerlingen en hun ouders bestaat nogal wat verwarring over wat ze kunnen verwachten van het CLB. Wordt er over nagedacht hoe dat kan verbeterd worden, zeker bij mensen die het onderwijssysteem niet goed kennen?

Kunnen de sprekers wat meer uitleg geven over de samenwerking tussen VDAB en CLB? Gaat het voornamelijk over centraal overleg of zijn er al praktische resultaten op niveau van de CLB's?

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Is het informaticaproject NICO (Netoverschrijdend Informaticaproject tussen Centra voor Leerlingenbegeleiding en Onderwijs) totaal mislukt? Hoe gaat het daar vandaag mee? Wat zijn de toekomstperspectieven?

Zullen de CLB's zich bij spijsbelp Problemen blijven beperken tot het in contact komen met de leerlingen

en de ouders in het centrum of op school? Is er kans of is het nodig dat CLB-medewerkers leerlingen ook thuis begeleiden? Is daar personeel voor? Dat kan een tussenoplossing zijn vooraleer over te gaan tot politioneel optreden.

Zijn de CLB-diensten echt beschikbaar op crisismomenten, bijvoorbeeld in vakantieperiodes? Juist dan zoeken ouders en leerlingen advies over school- of studiekeuze. Is het mogelijk om op dat moment de beschikbaarheid te garanderen?

Voor de adviezen over studierichtingen ben ik het gedeeltelijk eens met de opmerkingen van de heer Schoofs. Ik stel voor om dat probleem voldoende ruim te bekijken en na te gaan of de objectieve berichtgeving in alle scholen, alle netten en alle CLB's voldoende verzekerd is.

1.3. Antwoorden en replieken

Mevrouw Els Palmaers: De opdeling van de taken in verplicht, verzekerd en vraaggestuurd staat in het CLB-decreet van 1998. In het verplichte gedeelte staan zowel de medische consulten als de leerplichtbegeleiding. Het verzekerde deel zijn de diensten die het CLB moet aanbieden maar die de school kan weigeren. Tot slot is er het vraaggestuurde deel.

Minister Vandenbroucke wil het verzekerde gedeelte beter omschrijven. Met het verzekerde deel bedoelt hij eigenlijk het gewaarborgde aanbod. De ouder, de leerling, de school kan met die vragen in elk CLB terecht. De minister gebruikt de term verzekerd maar dat dekt een andere lading dan de term in het CLB-decreet. Misschien is het inderdaad zinvoller om een gewaarborgd basisaanbod vast te leggen waarvan de gebruiker op vraag gebruik van kan maken. Op het moment dat het verzekerde aanbod een gewaarborgd basisaanbod wordt is het belangrijk om de termen van het decreet te herbekijken.

De heer Stefan Grielens: De ISC heeft de tekst overhandigd aan de minister op 21 november 2007. Naar aanleiding van die tekst heeft de cel een overleg gehad met een raadsman van het kabinet en met vertegenwoordigers van het departement. Dat was de eerste maal dat we op een ernstige manier over dat dossier hebben kunnen praten. Op dat moment is ons ook gezegd dat er een besluit van de Vlaamse Regering over het CLB-profiel zou komen. Dat besluit zou normaal in maart aan de Vlor bezorgd worden. Het

besluit zal betrekking hebben op het verzekerde aanbod.

In het CLB-decreet staat de mogelijkheid dat de overheid het verzekerde aanbod verder zal omschrijven en operationaliseren. Dat houdt een aantal beperkingen in met name dat het enkel gaat over het verzekerde en niet over het verplichte aanbod, onder meer de medische consulten. Het besluit zal slechts een bepaald deel van de CLB-opdracht omschrijven. Het is dus de vraag in hoeverre een duidelijk CLB-profiel alleen via een besluit kan worden geregeld.

Onderwijsparticipatie mag inderdaad niet beperkt zijn tot aanwezigheid op school. Heel wat van de kernopdrachten van het CLB zijn erop gericht leerlingen zich goed te laten voelen op school. Bemiddelen kan daar een onderdeel van vormen. Over een verplichte bemiddelingsopdracht hebben we nog niet echt nagedacht. Ik weet niet in hoeverre het onderwijs daar vragende partij voor is. Het CLB bemiddelt vandaag al en tracht voldoende dicht bij de leerlingen te staan zodat zij weten dat ze bij het CLB terecht kunnen. Leerlingen hebben soms kleinere problemen die niet opgelost geraken, waardoor ze moeilijk doen in de klas. Als alle betrokkenen praten, kunnen dergelijke problemen vaak op een eenvoudige manier opgelost worden. De leerlingen moeten er zich van bewust zijn dat ze het CLB als bemiddelaar bij conflicten kunnen gebruiken. Een strakke organisatie ervan in duidelijke procedures lijkt me geen goede zaak. Het is goed dat leerlingen leren dat ze zelf problemen bespreekbaar kunnen maken. Een goede aanwezigheid en een goed profiel van het CLB is dus heel belangrijk.

De heer Dries Vandermeersch: Voorheen kwam het PMS (Psycho-Medisch-Sociaal Centrum) naar de school en gaf advies aan de leerlingen. Dat advies bleef beperkt tot de resultaten van een test. In het CLB-decreet krijgen de CLB's een tweedelijnsrol. De school moet op de eerste lijn de studiekeuze van de leerling begeleiden, het CLB moet de scholen daarbij steunen. Dat wordt op verschillende manieren geconcretiseerd. Zo kan de studiekeuze in de klas zelf worden voorbereid en het CLB een rol spelen, ofwel doordat een medewerker in de klas komt spreken, ofwel doordat de kinderen langskomen op het centrum. De laatste jaren is gebleken dat die regeling niet altijd even efficiënt werkt. Door de verhoogde werkdruk kunnen de scholen hun rol niet altijd volledig spelen. Met het gevolg dat het traject beperkt wordt tot de tussenkomsten van het CLB. De minister wil

het CLB blijkbaar een actievere rol laten spelen. Het centrum zou voortaan het traject van dichterbij begeleiden. Het CLB kan dat in ieder geval niet alleen. Een leerling zit in de klas, heeft een thuisomgeving enzovoort. Alle elementen moeten op elkaar afgestemd worden. De katalysatorrol van het CLB moet wel versterkt worden.

Op dit moment werken de CLB's al samen met het departement Onderwijs en Vorming om de informatie te objectiveren. Zo zijn er de studie- en informatiebeurzen (SID-ins) ingericht door het departement, waarop alle universiteiten en hogescholen aanwezig zijn. De leerlingen worden op dat bezoek voorbereid. Het traject is samen uitgewerkt door de scholen, de CLB's, het departement Onderwijs en Vorming en bedoeld om de leerling zo objectief mogelijk te begeleiden. Het belang van de leerling staat daarbij centraal. De invloed van de arbeidsmarkt en de samenwerking met de VDAB is daarbij belangrijk. Die dienst heeft een goed beeld op de fluctuerende arbeidsmarkt. Het is daarbij niet de bedoeling om leerlingen de keuze voor bepaalde minder arbeidsmarktgerichte opleidingen te ontzeggen, maar wel hen bewust te maken van de gevolgen van een bepaalde keuze. Daarbij is de rol van CLB als objectieve informatieverstrekker wel belangrijk.

Mevrouw Yolande Schulpens: Een ander aspect is de overgang van basisonderwijs naar secundair onderwijs. School en CLB zijn partners en dat maakt objectief begeleiden niet zo eenvoudig. Niet alleen de scholen maar ook de CLB's sturen de leerlingen in een bepaalde richting. Volledige informatie over alle scholen moet tot de deontologie van de CLB's behoren. Dat is ook zo bepaald in het decreet. In geen geval mogen ze de informatie beperken tot een bepaald net. Het is niet altijd zo eenvoudig om in alle scholen objectieve informatie te geven; scholen hebben immers bepaalde belangen. Daarom is het belangrijk om de onderwijspartners te vragen hoe zij de CLB's bij die objectieve informatieverstrekking kunnen steunen. CLB's willen meestal wel objectief informeren maar krijgen niet altijd de kans om dat ook te doen.

De heer Hans Schoofs: Kunnen de andere sprekers daar ook hun mening over geven?

Mevrouw Els Palmaers: De vrije CLB-centra hebben steeds een onafhankelijke koers gevaren en zullen dat ook blijven doen. Informatieverstrekking en studiebegeleiding en -oriëntatie zijn gezamenlijke aangele-

genheden waar de centra de taak van het onderwijs aanvullen. Het kan heel goed zijn dat de onderwijsinstellingen bij hun informatie gericht te werk gaan.

Mevrouw Kathleen Helsen: Is het mogelijk om dieper in te gaan op de afstemming CLB-scholen voor de zorg? Waarom begeleidt het CLB wel de leerlingen met gedrags- en communicatieproblemen en de andere leerlingen met bijzondere noden niet? Hoe willen de CLB's de problemen met hun medische dienstverlening oplossen?

Mevrouw Yolande Schulpen: Het debat over het CLB-profiel kan niet los gezien worden van de samenwerking tussen scholen en CLB's. Het aanbod van school en van CLB moet op elkaar afgestemd worden. De minister investeert heel wat in interne leerlingenbegeleiding. Hoe meer aandacht zorg krijgt, hoe meer zorg er ontstaat in die school. De afbakening van de taken van CLB en van de school moet duidelijk geregeld worden. Momenteel is dat niet het geval, ouders hebben foute verwachtingen van het CLB en vragen dingen die eigenlijk tot het takenpakket van de school behoren. Ook scholen hebben niet altijd een duidelijk beeld van de taken. Soms verwachten ze bepaalde acties van het CLB die eigenlijk tot hun eigen taken behoren.

Ook de taakafbakening tussen CLB en Welzijn is onduidelijk. Eigenlijk zou het CLB enkel de onderwijsgerelateerde aspecten mogen behandelen. Kinderen die nergens terecht kunnen voor deskundige hulp, blijven schoollopen. Daarom probeert het CLB hen te begeleiden. Slechts als Welzijn zijn deel van de verantwoordelijkheid neemt, kan het uitdijen van de taken stoppen. Als deskundige hulp in de jeugdhulpverlening nodig is, moet de jongere daar beroep kunnen op doen. Dat gebeurt momenteel niet.

De heer Dries Vandermeersch: Het is te vroeg om iets te zeggen over de samenwerking tussen CLB's en VDAB. Sinds half december is STOLB (studie- en onderwijsloopbaan) gestart. In elk net is een CLB-medewerker vrijgesteld om samen met de taskforce de afstemming op de VDAB te realiseren. Het is moeilijk om daar nu al conclusies uit te trekken. Het water is diep, maar de wil tot samenwerking is er. Zowel de CLB's als de VDAB beschikken over materiaal dat de andere kan gebruiken. Zo heeft de VDAB goede internetfilmpjes over beroepen.

Dat betekent niet dat de begeleiding van de leerling gefocust zal zijn op de arbeidsmarktgerichtheid van bepaalde studies. De persoonlijkheid van de leerling

blijft centraal staan. Het zijn slechts hulpmiddelen om een betere keuze te realiseren.

De heer Stefan Grielens: De taskforce (samenwerking CLB-VDAB) is een structuur opgestart in het kader van fiche 1 van de competentieagenda. De taken van een CLB voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt zijn nog niet duidelijk. Heeft het CLB een eerstelijnsfunctie bij de studiekeuzebegeleiding of niet? Gaat het om de ondersteuning van de leerkracht of niet? Is zijn taak schoolondersteuning, systeemondersteuning of niet? Die duidelijkheid is ook nodig voor de partners.

Mevrouw Els Palmaers: Er is een spanningsveld tussen medisch onderzoek en registratie en het multidisciplinaire werken. Het grote voordeel van de integratie van het MST (Medisch Schooltoezicht) in het CLB was precies die multidisciplinaire werking. Door het grote aantal consulten is het niet altijd mogelijk om voldoende tijd te investeren in het teamwerken. Daarom wordt nu nagegaan of alle elementen van de consulten wetenschappelijk relevant zijn. Bij een eventuele selectie pleiten de CLB's voor het behoud van de leerlinggerichte onderdelen. Het moet om factoren gaan die de loopbaan en de ontwikkeling van leerlingen beïnvloeden. Natuurlijk kan het ook heel interessant zijn voor de volksgezondheid om ook andere elementen te onderzoeken. CLB's zijn daar goed geplaatst voor, maar dan moeten daar de nodige middelen tegenover staan. Omdat persoonsgerichte onderzoeksdaden tot de CLB-opdrachten behoren, komen ze te weinig toe aan de multidisciplinaire benadering.

Professor Karel Hoppenbrouwer heeft voor de Vlaams Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg een voorstel geformuleerd om de discussie over de te meten aspecten te starten. De opdracht van de artsen in de centra is een van de mogelijke verklaringen van het artsentekort in de CLB-sector. Andere mogelijkheden zijn een algemeen tekort aan artsen, de bijkomende opleiding voor CLB-artsen of de vergoeding.

2. Standpunt van de onderwijsvakbonden

2.1. Christelijke Onderwijscentrale (COC)

Mevrouw Marleen Gysels, Christelijke Onderwijscentrale (COC): Ik zal me beperken tot belangrijke deelfacetten. Meer uitgebreide informatie is terug te

vinden in het advies van de Algemene Raad van de Vlor over het ontwerp van CLB-profiel. Dat advies is ook door COC ondertekend. Daarenboven heeft COC ook een meer algemene tekst over leerlingenbegeleiding en een tekst met het COC-standpunt over het CLB-profiel opgesteld. Beide teksten staan op de COC-website².

Samen met de Vlor is COC ervan overtuigd dat vooraleer er een CLB-profiel kan worden opgesteld, er eerst een grondig debat moet worden gevoerd over leerlingenbegeleiding in het algemeen. COC heeft dat intern ook gedaan. Dat debat moet gevoerd worden door alle betrokken actoren, dus niet alleen CLB's. Het CLB-decreet is tien jaar oud. Tijdens die tien jaar is de schoolcontext grondig gewijzigd. Het CLB-decreet is een te enge basis om het debat te voeren.

In het secundair onderwijs zijn er vakoverschrijdende eindtermen, bijvoorbeeld leren leren en gezondheidseducatie. Leerkrachten vragen vaak ondersteuning. Waar kunnen ze best terecht, bij CLB of bij de pedagogische begeleidingsdiensten? In de leerzorg wordt de diagnosestelling duidelijk toegewezen aan het CLB. Dikwijls is dat maar de start. Wie zorgt er daarna voor de begeleiding van de leerlingen? Daarmee wil COC illustreren dat leerlingenbegeleiding veel verder reikt dan een CLB-profiel uittekenen. Eerst moet duidelijk zijn wat leerlingenbegeleiding precies inhoudt en wie wat doet.

Het CLB-profiel moet nadien uitgeschreven worden als een soort bijbel voor de CLB-medewerker. De opdrachten en de taken van het CLB moeten duidelijk zijn. Nadien moet dat vertaald worden voor de gebruikers, ouders en leerlingen. Het CLB-profiel moet leerlingen en ouders duidelijk vertellen waarvoor ze bij CLB terecht kunnen maar ook waarvoor niet, met aanvulling van waar ze dan wel terecht kunnen. Het CLB-profiel is in die optiek een facet van leerlingenbegeleiding. Leerlingenbegeleiding blijft een gedeelde verantwoordelijkheid van het CLB en de school.

Op dit moment is onduidelijkheid troef. Zo vertelde een CLB-medewerker dat een ouder hem op een informatievergadering vroeg waar hij terechtkon met een kind met ernstige spellings- en leesproblemen. De medewerker moest antwoorden dat de ouder terechtkon ofwel bij de klasleerkracht, of bij de vak-

leerkracht, of bij de leerkracht Nederlands, of bij de graadcoördinator, of bij de interne leerlingenbegeleider, of bij de CLB-medewerker. Dat wijst op de onduidelijkheid.

Weet een ouder of een leerling wie de schoolloopbaanbegeleiding doet? Waar hij terecht kan voor informatie over studierichtingen in andere scholen, voor psychische begeleiding?

Als elke leerling en ouder recht heeft op kwaliteitsbegeleiding, en dit is het uitgangspunt van COC, moet er dringend duidelijkheid komen. Daarom opteert COC voor een garandeerd CLB-aanbod voor elke leerling en ouder, dat herkenbaar is en uniform in heel Vlaanderen. In tweede orde moet het CLB een vraaggestuurde begeleiding aanbieden op maat van de doelgroep en in overleg met de scholen.

In het ontwerp van CLB-profiel wil de minister ook het aantal sessies en de doorlooptijd van een actie regelen. Dat vindt COC contraproductief en betuttelend. Dat gaat voorbij aan de deskundigheid van de CLB-medewerkers. De interne kwaliteitszorg is het middel om de werking te optimaliseren.

In het ontwerp van profiel wordt te weinig aandacht besteed aan preventie en proactieve werking. Zo gaat heel veel tijd naar het curatieve medische schooltoezicht en er blijft te weinig tijd voor preventieve gezondheidszorg. Een tienerzwangerschap begeleiden is belangrijk, maar ze voorkomen, dat is pas werken aan gelijke kansen. Ook schoolloopbaanbegeleiding kan proactiever, maar ook hier is niet duidelijk wie wat doet. Beperkt men zich tot het vrijblijvende leren kiezen of informeert men meer aansturend, steunend op expertise over het studieaanbod en de evoluties op de arbeidsmarkt? Dat expertenwerk is geknipt voor het CLB.

Ook voor de vrije consultants geeft het ontwerp-profiel geen oplossingen. De cursisten volwassenenonderwijs kloppen ook soms aan bij het CLB. Leerkrachten uit het deeltijds kunstonderwijs worden helemaal niet gesteund. Bij hen komen ook meer en meer leerlingen met problemen. De huidige omkadering van het CLB is volkomen ontoereikend om die doelgroepen ook te bedienen. Daarom vraagt COC een uitbreiding van het personeel.

COC wenst de schoolondersteuning niet als een vijfde begeleidingsdomein te beschouwen, zoals gesuggered in de nota. Schoolondersteuning is geen doel maar wel een middel om in de vier begeleidingsdo-

² Zie respectievelijk http://www.coc.be/docs/cocvisie_op_leerlingenbegeleiding.pdf en http://www.coc.be/docs/standpunt_coc_clb_profiel_def.pdf.

meinen de doelstellingen te behalen. Leerkrachten zijn vragende partij voor een sterk CLB dat zichtbaar en herkenbaar aanwezig is op school. Het CLB levert de experts en moet daarom opnieuw aanwezig zijn bij scharnierklassenraden, maar dan wel met leerlingendossiers.

Het ontwerpprofiel schenkt ook geen aandacht aan de zogenaamde secundaire processen. Professor E. Depreeuw spreekt in dat verband over schaduw-taken. Dat is een betere naam. De ondersteunende schaduw-taken hebben een grote impact op de totale taakbelasting en nemen een onevenredig aandeel van de CLB-tijd in beslag.

COC pleit ook voor een herziening van de personeelsformatie. Die wordt bepaald door wegingsfactoren van te bedienen leerlingen. Een leerling van buitengewoon onderwijs krijgt bijvoorbeeld een coëfficiënt 7, een leerling bso coëfficiënt 4. Iedereen weet dat bso-leerlingen veel ondersteuning vragen. Die coëfficiënt is dus zeker te laag.

Iedereen is het erover eens dat het personeel van de CLB's constant moet bijscholen. Het CLB-personeel heeft recht op tien dagen vorming per schooljaar waarvan er drie verplicht zijn. Die moeten gefinancierd worden met ongeveer 85 euro per voltijds equivalent. Dat bedrag is totaal ontoereikend.

Tot slot wil COC nog expliciet de betrokkenheid van het personeel bepleiten. Hoe scholen en CLB's samenwerken, wordt overeengekomen in de bijzondere bepalingen- of afsprakennota. Wil dat een vruchtbare samenwerking zijn, in het belang van elke leerling, en kansen bevorderen, moeten de afspraken breed gedragen worden door het personeel van de centra en de scholen. Overleg in lokale comités is daarom absoluut noodzakelijk en moet worden gevolgd door informatie aan het personeel. Veel leerkrachten weten nog absoluut niet wat hun school afgesproken heeft met het CLB. Het organiseren van gestructureerd overleg is een belangrijk aspect van de verhoging van het beleidsvoerend vermogen van scholen.

Op 12 februari 2004 besprak deze commissie al het CLB-decreet (*Parl. St.* VI. Parl. 2003-04, nr. 2127/1). COC wees toen op de unieke positie van de Vlaamse CLB's in de wereld. De centrale pleitte toen voor het behoud van en voor voldoende zuurstof voor de CLB's.

2.2. *VSOA-Onderwijs (Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt)*

De heer Luc Van den Bosch (VSOA-Onderwijs): VSOA-Onderwijs wil leden van deze commissie bedanken voor de kans om via deze gedachtewisseling de visie van onze organisatie over het ontwerp van CLB-profiel te verduidelijken. Onze organisatie waardeert oprecht deze uitnodiging. Toch kunnen wij onze verbazing hierover niet onder stoelen of banken steken. Enerzijds verraste de nipte timing van de gedachtewisseling ons. De zeer korte voorbereidingsperiode liet ons niet toe om de nodige instanties binnen onze organisaties grondig te raadplegen. Anderzijds roept de gang van zaken enkele vragen op. Waarom komt dit initiatief er nu? Het ontwerp van profiel is door de minister gelanceerd in het voorjaar van 2007. Welke status heeft dit ontwerp?

Wij zullen ons hier dan ook beperken tot algemene bedenkingen. VSOA-Onderwijs vindt het op zijn minst een tikkeltje voorbarig om nu reeds een discussie te voeren zonder te weten tot wat ze leidt. Waar wil men naar toe met de resultaten van dit gesprek? Geeft dit aanleiding tot een wijziging van het decreet of tot een nieuw besluit van de Vlaamse Regering? We hadden liever de discussie gevoerd over een door de Vlaamse Regering goedgekeurde tekst die op circuit wordt gezet. Bovendien weet iedereen dat er al een planning is opgesteld voor een besluit van de Vlaamse Regering. Men kan de vraag stellen of dat soort wetgevende initiatieven wel toekomt aan de Vlaamse Regering of eerder een prerogatief is van het Vlaams Parlement, dus een decreet vergt. Is er hier geen sprake van een overtreding van het legaliteitsprincipe? Sta ons toe deze vraag hardop en pertinent te stellen wanneer het probleem zich daadwerkelijk aandient.

Er is ook een brede evaluatie van het CLB-decreet in uitvoering. Zou het niet getuigen van deugdelijk bestuur om de definitieve resultaten van deze evaluatie af te wachten vooraleer allerlei wettelijke initiatieven, op welk niveau dan ook, te nemen?

Tevens zijn nog zovele onderwijsontwikkelingen in embryonale of ontwikkelingsfase. Die kunnen en zullen, rechtstreeks of onrechtstreeks, een belangrijke invloed hebben op de centra. Daarom is een discussie over het profiel, en zeker een wettelijke verankering, op zijn minst voorbarig. Dat alles neemt niet weg dat ik blij en vereerd ben met uw uitnodiging.

Een van de weinige documenten met een zeker statuut in dit dossier, is het Vlor-advies van 28 juni 2007. Als VSOA-Onderwijs vinden wij die unaniem goedgekeurde tekst, een gedragen en goed onderbouwd document dat de verschillende knelpunten en problemen inzake het profiel duidelijk en transparant naar voren brengt. Wij kunnen ons dan ook grotendeels achter dat advies scharen. De tekst benadrukt dat een aantal knelpunten met betrekking tot het profiel moet worden uitgeklaard. Die knelpunten zijn verbonden aan nieuwe opdrachten voor beleidsinitiatieven die reeds genomen zijn en worden geïmplementeerd. Ik denk dan aan de opdrachten van het CLB in het kader van het gelijke kansenbeleid en het onthaalonderwijs. Andere knelpunten zijn: de medewerking van het CLB in integrale jeugdhulpverlening, de regelgeving inzake spijbelen en problematische afwezigheden, de relatie CLB met netwerking binnen onderwijs (scholengemeenschappen en scholengroepen), bijkomende vaccinaties, kleuterparticipatie (OD XVII (OD: onderwijsdecreet)), de toenemende functiedifferentiatie inzake zorg in het gewoon en het buitengewoon onderwijs (GOK-decreet (GOK: gelijke onderwijskansen), cao enzovoort), het gezondheidsbeleid op school. Ook het nieuwe decreet op het volwassenenonderwijs geeft de centra voor volwassenenonderwijs, met inbegrip van de basiseducatie, een aantal nieuwe opdrachten zowel voor leerplichtige leerlingen als voor volwassen cursisten. Andere knelpunten zijn de financiering of de werkingsmiddelen van het leerplichtonderwijs, het Preventiedecreet.

Voorts zijn er beleidsinitiatieven die nog volop voorwerp uitmaken van overleg en discussie, zoals leerzorg, de herpositionering van leren en werken, de competentieagenda, de talennota en de opvoedingsondersteuning.

De centrale vraag is welk CLB de overheid wenst. VSOA-Onderwijs vraagt zich hardop af of de gevolgde methode wel de juiste is, zeker gelet op het bovenstaande. Tevens lijkt het evident dat de bevoegde overheid eerst duidelijk zou maken hoe zij het CLB-veld wenst te organiseren. Het personeel is meer dan vragende partij voor duidelijkheid en doorzichtigheid over haar opdrachten, zeker in het kader van de nieuwe beleidsontwikkelingen. Ook is het voor het personeel van primordiaal belang dat naast het profiel, dat voldoende rekening moet houden met de evaluaties en beleidsontwikkelingen, ook de overheidsmiddelen daarvoor duidelijk zijn, met andere woorden: welke omkadering wordt de centra ter beschikking gesteld.

Tijdens de onderhandelingen over cao VII heeft VSOA-Onderwijs steeds de noodzaak van een per-

soneelseffectenrapport bij de minister bepleit en dat bij elk wetgevend initiatief dat een weerslag heeft op het personeel. Het rapport moet de weerslag op de taakbelasting voor het personeel in kaart brengen. Het moet tevens duidelijk maken dat de veranderingen die de overheid noodzakelijk acht, ook voldoende logistiek, in de breedste zin van het woord, ondersteund worden. Via item 3.4. is dit uitgemond in een reguleringsimpactanalyse (RIA). Maar zoals u waarschijnlijk weet, schieten onzes inziens zowel de 'dunne' als 'dikke' RIA's hun doel voorbij.

Als men dit soort thema's, zoals het profiel van de centra voor leerlingenbegeleiding, doeltreffend wil aanpakken, mogen er geen heilige huisjes bestaan. Men moet zich bijvoorbeeld ook durven afvragen of CLB's netgebonden moeten blijven. VSOA-Onderwijs neemt hier geen standpunt in maar als je dit soort discussies voert moet men in de eerste plaats denken vanuit het oogpunt van de cliënten, dus de leerlingen en hun ouders, en het personeel. En dan rijst de vraag of zij bij netgebondenheid gebaat zijn. Brengt dit een meerwaarde met zich mee of is het eerder een rem? Dat alles op grond van de overweging dat de leerlingenbegeleiding in de meest brede zin van het woord, onafhankelijk en objectief moet zijn.

Ik ben er mij terdege van bewust dat dit een ingrijpende en fundamentele discussie is. Deze keuze is aangewezen vanuit de vraag naar onder andere een rationele besteding van de middelen en op de vraag of een leerlingenbegeleiding of schoolondersteunende interventie zo sterk netgebonden is dat zij enkel door een netgebonden CLB kan worden geboden.

Maar nogmaals, VSOA-Onderwijs spreekt zich nu niet uit in het voordeel van de ene of de andere richting. Maar we gaan dit soort fundamentele vragen ook niet uit de weg. Bovendien moet de overheid geen steun en sympathie verwachten als ze het profiel wil bespreken achter gesloten deuren. Bij het in kaart brengen van de taken van het CLB moet de aandacht uitgaan naar zowel de primaire processen, de leerlingenbegeleiding en schoolondersteuning zelf, als de secundaire processen die de realisatie van de primaire processen ondersteunen en/of mogelijk maken.

Voor de impact van de secundaire processen wordt doorgaans sterk onderschat. Kwaliteitszorg, netwerking, professionalisering, registratie, administratie, integrale jeugdhulp, LOP/GOK (LOP: lokaal overlegplatform) enzovoort zijn wel degelijk essentieel voor de goede werking van de centra. Daarom pleiten wij voor een voldoende grote sokkel in de personeelsformatie om een ondersteuningsstructuur mogelijk te maken.

Een van de secundaire processen heeft betrekking op registratie. Om bijkomende belasting zonder meerwaarde voor de CLB-medewerkers te vermijden, is het belangrijk dat de registratie deel uitmaakt van een degelijk en ondersteunend elektronisch leerlingendossier. Beleidsrelevante informatie dient via een systeem van 'datawarehousing' automatisch gegenereerd te worden vanuit de geanonimiseerde leerlingengegevens die in de context van de leerlingenbegeleiding door de CLB-medewerker worden geregistreerd in het leerlingendossier.

Uit het debacle van NICO moeten de harde maar noodzakelijke lessen worden getrokken die de consultingbedrijven, op vraag van de minister, hebben gedetecteerd. Dat betekent dat er voldoende geïnvesteerd moet worden in een doelgerichte en efficiënte informatisering.

Een eenvoudige maar relevante vaststelling is dat de CLB-sector daarvoor, op dit ogenblik, onvoldoende werkingsmiddelen heeft. De regering is de regeerperiode begonnen met een substantiële besparing op de werkingsmiddelen van de centra. Werkingsmiddelen die sowieso al niet ruim waren toebedeeld.

Artikel 4 van het CLB-decreet stelt dat het CLB acties onderneemt die remediërend, preventief en educatief zijn, hetzij rechtstreeks gericht op de leerlingen, hetzij indirect via school en/of ouders. Artikel 6 van het decreet CLB geeft aan dat het CLB waar mogelijk preventief werkt, waar nodig remediërend. Voorkomen is beter dan genezen, ook al weten wij dat remediërend optreden dikwijls noodzakelijk en onvermijdelijk is. De beste vorm van preventie is en blijft het proactief werken.

Uiteraard is voor VSOA-Onderwijs de jobtevredenheid van het personeel zeer belangrijk. Het personeel moet de dingen kunnen doen die vanuit de inzichten, aangereikt door het wetenschappelijk onderzoek en de ervaringsgerichte professionele knowhow, als nuttig, noodzakelijk en belangrijk worden ervaren. Preventief en proactief werken wordt zowel door de CLB-medewerkers als de scholen, als zeer zinvol ervaren. CLB-medewerkers zijn gemotiveerd om meer te doen dan enkel en alleen achter de problemen aan te hollen. Leerlingen zijn te belangrijk om enkel te dweilen met de kraan open. Daarom moeten de profieltekst en de omschrijving van het verzekerde aanbod voldoende aandacht besteden aan de preventieve en proactieve werking.

Wij hopen, mevrouw de voorzitter en beste commissieleden, dat deze gedachtewisseling zal leiden tot een

efficiënt en gedragen profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding waar de behoeften en wensen van de cliënten enerzijds en van het personeel anderzijds in perfecte harmonie met elkaar worden verweven. Een voldoende omkadering moet voor de nodige cohesie zorgen en mag niet worden gehypothetheerd door allerlei tradities of vooroordelen. In naam van mijn organisatie dank ik u voor uw aandacht.

2.3. ACOD-Onderwijs (Algemene Centrale der Openbare Diensten)

Mevrouw Nadine Marechal (ACOD-Onderwijs): Ik zal meer dan de vorige sprekers vanuit syndicaal standpunt de positie van de personeelsleden belichten. Niet alleen de late uitnodiging heeft me verrast. Ook het feit dat er al een parlementaire bespreking is terwijl er enkel een Vlor-advies en een ontwerp-profiel van de minister zijn, verbaast me.

ACOD-Onderwijs steunt het advies van de Vlor. Alle partners en commissies hebben daar van gedachten gewisseld over het CLB-profiel. Bij de onderhandeling van een ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering, zal ACOD-Onderwijs als syndicaat een standpunt daarover innemen. Over de ISC-tekst is niet overlegd met ACOD-onderwijs.

Volgens ACOD is een CLB-profiel een belangrijk kader voor de afbakening van de CLB-taken die steeds maar uitbreiden sinds de oprichting van de centra in 2000. Een profiel schept duidelijkheid over de context waarbinnen de medewerkers moeten werken. Het moet niet enkel een duidelijk kader zijn maar ook een bescherming voor de CLB-medewerkers. Als hun taken duidelijk afgebakend zijn, kunnen ze niet verantwoordelijk gesteld worden voor de taken die niet uitgevoerd worden, omdat het takenpakket te groot is. ACOD zal erop toezien dat het profiel een meerwaarde is voor het personeel. CLB-medewerkers zitten vandaag vaak tussen hamer en aanbeeld. Ze moeten vaak geen prettige boodschap brengen ofwel aan ouders, ofwel aan scholen. Die zien immers hun leerlingenaantal dalen bij een doorverwijzing van leerlingen. Het profiel moet ook op dat punt een bescherming bieden.

Daarnaast is ACOD voorstander van gegevensregistratie. Die registratie moet echter dienen voor een taakverlichting en werkverbetering van het personeel. ACOD wil in de eerste plaats de gegevens gebruiken voor een elektronisch leerlingendossier en pas in tweede instantie voor het beleid. Dat om te vermijden dat de medewerkers eindeloos veel gegevens moeten

invoeren zonder praktische relevantie voor hen maar enkel ten behoeve van het beleid. Het registratiesysteem NICO was megalomaan en heeft alleen maar voor frustraties bij het personeel gezorgd. Het heeft geen voordeel gehad, noch voor het beleid, noch voor het personeel.

ACOD wil sterk toezien op de doorlooperperiodes en de uren die mogen besteed worden aan allerlei interventies. ACOD wil niet dat medewerkers in een keurslijf gestoken worden voor de tijd die ze mogen besteden om leerlingen, ouders en scholen bij te staan. Voor doorverwijzing stoten CLB's in steden op lange wachtlijsten en in landelijke gebieden op het ontbreken van een heel aantal diensten. Dat zorgt ervoor dat de CLB's de leerlingen zelf opvangen en nadien het verwijt krijgen dat ze onvoldoende doeltreffend werken.

2.4. *Vragen en opmerkingen van de leden*

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik wens vooral te reageren op de twee sprekers die de opportuniteit van de gedachtewisseling in vraag stellen. Bij de bespreking van de beleidsbrief en de begroting heeft de minister gewezen op het belang van het CLB-profiel. Hij had de indruk dat een en ander te traag evolueerde. De situatie is grondig gewijzigd sinds het ontstaan van het CLB-decreet. Het parlement wil nagaan of een CLB-profiel voldoende is om het de CLB's mogelijk te maken in de nieuwe omstandigheden te functioneren.

De heer Hans Schoofs: Hoever staat het met het elektronische leerlingendossier? Hoe ervaren de vakorganisaties de informatisering?

2.5. *Antwoord*

Mevrouw Nadine Marechal: Het NICO-systeem is dood en begraven. De vakorganisaties hebben aangetoond dat het systeem niet werkbaar was voor het personeel. In het begin was er daarover heel veel ongelof, ook van de netten. De middelen voor NICO zijn echter uitgegeven en nu moeten er nieuwe middelen gevonden worden voor een nieuw registratiesysteem. Alle personeelsleden zijn vragende partij voor een ICT-systeem met onder andere een elektronisch leerlingendossier. Dergelijk systeem moet worden opgesteld in nauwe samenwerking met de mensen die het dagelijks gebruiken. Dat moet de gebruiksvriendelijkheid bewaken.

Mevrouw Marleen Gysels: Toen de grote problemen met NICO duidelijk werden, is er extra geld in het systeem gepompt door OD XVI. Het ging om personeelsmiddelen voor uitdovende klerken. De vakbonden zijn daarmee akkoord gegaan omdat ze dachten dat NICO een beter instrument voor de personeelsleden was. Dat is niet het geval gebleken. Het project is stilgelegd. Er is echter nog geld over van de extra middelen van OD XVI. COC wil niet dat het personeelsgeld louter gebruikt wordt om informatie van de centra naar de overheid door te sluizen. Als de overheid informatie wil, moet ze het niet met personeelsmiddelen financieren. Die middelen moeten geïnvesteerd worden in een goed werkingssysteem voor de CLB's.

De heer Luc Van den Bosch: Ik ben vooral verrast door het tijdstip van de bespreking. Ik wil het parlement absoluut geen werkwijze opleggen. Wat is het statuut van het ontwerpprofiel? Het lijkt eerder een ballonnetje. Ik weet niet of het goed en efficiënt is daarover te discussiëren in het parlement. Dat hoort eerder thuis op informeel overleg. Het is ook vreemd dat de gedachtewisseling pas een jaar na de feiten gebeurt.

Er is maar één echt officieel document en dat is het Vlor-advies. Het is vreemd dat de overheid daar niet op reageert. In maart zou het desbetreffende besluit door de Vlaamse Regering behandeld worden. Er moeten toch al teksten zijn. Die zijn echter niet met de vakbonden besproken. Nochtans heeft het profiel zeer grote consequenties voor het personeel. Er wordt hier vandaag niets nieuws gezegd. Ik wil graag discussiëren, maar dan over een concreet overheidsvoorstel.

De voorzitter: Ik dank de sprekers.

II. GEDACHTEWISSELING VAN 14 FEBRUARI 2008

De voorzitter: De afgevaardigde van POV laat zich verontschuldigen.

1. *Onderwijskoepels*

1.1. *Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO)*

De heer Gaby Tersago, afgevaardigde Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO): Ik dank

de voorzitter de visie van VSKO over een profiel voor centra voor leerlingenbegeleiding naar voren te mogen brengen.

Als algemene bedenking wil ik meegeven dat het VSKO de minister volgt waar hij stelt dat de school bevoegd is voor eerstelijnszorg in de leerlingenbegeleiding. Zo worden scholen bevestigd in hun rol en in het breed zorgbeleid dat ze moeten waarmaken. De CLB is er voor de tweedelijns ondersteuning.

Het VSKO erkent tevens de rol en het belang van de welzijnssector als ondersteunende partner bij leerlingen met complexe opvoedingsproblemen. De lange wachttijden vooraleer die mensen kunnen worden geholpen, is een belangrijk probleem.

In het voorstel van de minister neemt het verzekerd aanbod toe in vergelijking met het vraaggestuurde en verplichte gedeelte van de opdracht van een CLB. Dat kan goed zijn omdat scholen dan zeker weten waarvoor ze bij een CLB terecht kunnen en welke competenties dat in huis heeft. Het CLB is verplicht die diensten aan te bieden. Het VSKO steunt alle maatregelen die meer duidelijkheid brengen bij scholen, leerlingen en ouders over de opdracht van CLB's.

Heel belangrijk is ook de hoge mate van beschikbaarheid en de snelle inzetbaarheid van een CLB. Het nieuwe profiel heeft daar oog voor. Zodra zich een leerling met problemen aanbiedt, komt hij terecht bij een leraar, de directeur of bijvoorbeeld een zorgcoördinator. Snelle respons is vaak vereist en daarom moeten CLB's snel kunnen ingrijpen. We begrijpen uiteraard dat niet alle tijd van een CLB mag gaan naar hun genaamde primaire processen. CLB-medewerkers moeten vorming krijgen en er is ook administratief werk. De samenwerking met scholen vereist echter een duidelijk zicht op de hoeveelheid primaire processen en bijkomende taken om zich te kunnen oriënteren op de snelheid waarmee een CLB kan worden ingeschakeld.

Het VSKO ziet daarnaast nog enkele minpunten. Zo worden scholen te veel als klant gezien en op dezelfde lijn als ouders en leerlingen gezet, terwijl ze een partner moeten zijn. Het Vlaams regeerakkoord heeft het ter zake terecht over een regiefunctie die de scholen toekomt.

Er zijn extra inspanningen nodig voor kwetsbare groepen en kansarme leerlingen. De drempel van het

CLB moet zo laag mogelijk worden gemaakt en niets in de tekst wijst daarop.

Het verschil tussen de leraar als drager van het ambtsgeheim en de CLB-medewerker als persoon met een gedeeld beroepsgeheim, kan problemen veroorzaken. Het VSKO vraagt om oplossingen ter zake.

Het buitengewoon onderwijs vraagt om voldoende garanties voor het behoud van deskundigheid in verband met ondersteuning van de sector. Het feit dat soms verwezen wordt naar andere gespecialiseerde centra, voor diagnostiek bijvoorbeeld, vindt het VSKO een goede zaak. Dit zou echter verder kunnen worden doorgetrokken voor een aantal punten.

Profielen en andere teksten moeten volgens ons worden geschreven op basis van bestaande regelgeving en niet met het oog op concepten die nog niet decretaal zijn vastgelegd.

We missen een duidelijk kader in de structuur van de tekst, dat aangeeft wie welke taken opneemt, en waarom. Het lijkt ons veeleer een opsomming van een aantal taken zonder onderliggende, samenhangende visie. Het laat niet toe bepaalde kerntaken af te leiden. We hadden verwacht dat er een aantal fundamentele uitgangspunten zouden zijn zoals het hoofddoel en de kerndoelen van een CLB, de doelgroepen en dies meer. Daarna kunnen andere vragen ter zake worden gesteld zoals naar de verhouding tot de andere actoren of de concretisering van opdrachten van een CLB en mogelijke afspraken over taken en verantwoordelijkheden.

In onze tekst³ staan nog een aantal tekstuele aanduidingen en commentaren die we hier niet bespreken.

1.2. *Gemeenschapsonderwijs (GO!)*

Mevrouw Inge Van Trimpont, Gemeenschapsonderwijs (GO!): De besprekingen voor een nieuw profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding startten in het voorjaar 2006. Het decreet van 1998 kende aan de CLB's een ruime en maatschappelijk relevante opdracht toe. Het evoluerende onderwijsveld en de maatschappelijke context met toenemende begeleidingsbehoeften hebben er op tien jaar toe geleid

³ Zie <http://ond.vvksso-ict.com/vvksomain/nieuwsflash/berichten/25%20mei%202007%20DLS%20bijlage%202.pdf>.

dat het CLB-profiel breed is uitgedeid. Het is voor gebruikers noch voor CLB-medewerkers altijd even transparant. Er is nood aan een helder profiel waarin opdrachten én grenzen duidelijk worden afgelijnd. De discussie vandaag wordt nog bemoeilijkt door het feit dat de effecten van bepaalde ontwikkelingen in het onderwijslandschap nog niet kunnen worden ingeschat. Dat gaat dan over de implementatie van de dossiers leerzorg, leren en werken en andere. De nog te verwachten conclusies van de evaluatie van het CLB-decreet kunnen het nieuwe profiel beïnvloeden.

Het GO! kan instemmen met het Vlor-advies van mei 2007 over het CLB-profiel en met de tekst van de Internettensamenwerkingscel. Een van de prioritaire doelstellingen van het algemeen strategisch plan van het GO! beoogt de kwaliteitsvolle samenwerking van haar scholen, instellingen en centra te ondersteunen. Een goed CLB neemt volgens onze visie samen met de scholen een brede verantwoordelijkheid op voor de begeleiding van elke leerling naar een zo groot mogelijke leerwinst, een hoge betrokkenheid en een positief welbevinden. Een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding houdt echter met een aantal actiepunten en aandachtspunten erkenning.

Vooreerst zijn scholen en CLB's partners en betekent samenwerking ook afstemming tussen de interne leerlingenbegeleiding en die van het CLB. De positie van de interne leerlingbegeleider verschilt van die van de CLB-medewerker. Deze laatste maakt deel uit van de professionele hulpverlening, is gebonden door het beroepsgeheim en werkt in een multidisciplinair team. Belang en welbevinden van de leerling staat steeds centraal en de CLB-begeleider maakt geen deel uit van het schoolteam. De interne leerlingbegeleider is bijzonder goed geplaatst om het welzijn van leerlingen binnen de school te bewaken. Hij heeft discretieplicht, maar is niet gebonden door het beroepsgeheim en heeft tot vandaag geen wettelijk gereguleerd kader binnen de jeugdhulpverlening.

Het CLB werkt subsidiair aan de school. Beide instellingen maken dan ook als evenwaardige partners afspraken om de leerlingenbegeleiding optimaal op elkaar af te stemmen. Het CLB begeleidt niet alleen de leerling maar ondersteunt de school bij de vormgeving van het zorgbeleid. Ook de pedagogische begeleidingsdiensten rekenen dit tot hun opdrachten en dus is ook daar afstemming nodig.

Kwaliteitsvolle begeleiding van leerlingen kan niet losstaan van een goed multidisciplinair leerlingen-

dossier dat de leerling volgt doorheen zijn schoolloopbaan. Dat instrument maakt transparante communicatie over een begeleidingsproces mogelijk tussen de betrokken CLB-teamleden onderling, maar ook met leerling en ouders. Zo'n dossier moet tussen de verschillende CLB-teams vlot en veilig kunnen worden overgedragen. In tijden van elektronische communicatie is het ondenkbaar dat ze in de toekomst niet over kwaliteitsvolle elektronische multidisciplinaire dossiers zouden beschikken. Gegevensregistratie zonder koppeling aan een geïnformatiseerd dossier is op termijn niet denkbaar.

Schoolondersteuning is de rode draad doorheen de vier begeleidingsdomeinen.

Het CLB heeft een aantal kernopdrachten waarop ik dieper inga. Dat doet geen afbreuk aan het belang van de andere kernopdrachten zoals kind- en jongerengericht benaderen van vragen, leerlingen met specifieke noden of noodsituaties.

De CLB's organiseren in het kader van onderwijsparticipatie een gepast en aanklappend ondersteuningsaanbod. Binnen het leerplichtonderwijs is het CLB verantwoordelijk voor de afstemming tussen school, ouders, leerling en eventueel schoolexterne organisaties. Het heeft drie taken: individuele begeleiding, schoolondersteuning en coördinatie en afstemming.

Niettegenstaande het verplichtende karakter van de begeleiding in het kader van spijbelen, blijft het CLB wel trouw aan de werkingsprincipes. Het CLB is enkel gehouden aan een verplichting tot aanbod van begeleiding. Als een herhaald aanbod van begeleiding wordt geweigerd, dan moet daarvan melding worden gemaakt aan de bevoegde instanties. De CLB's en de scholen organiseren samen proactieve en preventieve acties om het schoolverzuim tegen te gaan en/of te beperken. Leerlingen die zich goed voelen in de schoolomgeving streven immers een hogere participatiegraad na. De scholen van het GO! moeten daarom kunnen rekenen op de CLB's om bijvoorbeeld afwezigheden van kleuters mee op te volgen.

De kernopdracht onderwijsloopbaanbegeleiding in Vlaanderen moet voor het GO! leiden tot een optimale zelfontplooiing van elk individu, met respect voor zijn of haar eigenheid en erkenning van elk zijn groeiproces. Bovendien is het gericht op de totale persoonlijkheidsontwikkeling in een steeds veranderende omgeving. Dit vergt een permanente en dynamische manier van begeleiding die inspeelt op veranderingen

van de persoon en zijn omgeving en die de jongere zowel emotioneel als cognitief aanspreekt. Met die intentie wordt een krachtige leeromgeving gecreëerd. De jongere geeft zelf zin aan de leeractiviteit, wordt gestimuleerd om zich bewust te worden van de eigen identiteit en om richting te geven aan zijn leven. De leerling heeft dus een actieve rol en leert zelf om te gaan met informatie. Dat kan nooit leiden tot een door het CLB opgelegde keuze of begeleidingstraject. De uitgesproken schoolnabije werking maakt van het CLB de representatieve dienst voor een onafhankelijke en objectieve onderwijsloopbaanbegeleiding in Vlaanderen. Het GO! werkt in het kader van schoolloopbaanbegeleiding samen met de VDAB en de CLB's zijn daarin bevoorrechte partner.

Inzake preventieve gezondheidszorg organiseert het CLB de vroegtijdige en systematische opsporing van medische problemen bij leerlingen. Dat gebeurt in het kader van programmatorische preventie aan de hand van collectieve medische consulten op vooraf bepaalde wetenschappelijk geargumenteerde momenten in de schoolloopbaan van leerlingen. Het CLB heeft daarnaast ook een ruime expertise in het opzetten van landelijke vaccinatiecampagnes voor jongeren. De medische consulten zijn de methodiek binnen de preventieve gezondheidszorg die het mogelijk maakt dat afwijkingen die de ontwikkelingen van kinderen en jongeren bedreigen vroegtijdig, zelfs nog voor er symptomen zijn, te ontdekken en daaraan een effectief beleid en dito behandeling te koppelen. De consulten mogen niet los gezien worden van de kernopdracht van het CLB om de totaalontwikkeling en het welbevinden van kinderen en jongeren te bevorderen zodat ze opgroeien tot volwaardige participanten in de maatschappij.

Grote aandacht gaat in dat verband uit naar de aspecten die een bedreiging kunnen vormen voor de schoolloopbaan. Als er tijdens consulten problemen worden gedetecteerd die repercussies kunnen hebben op het schools functioneren, volgt er een multidisciplinaire benadering.

De vaccinatieopdracht is maatschappelijk zeker relevant en zorgt ervoor dat schoolverzuim wegens ziekte door leerlingen en leerkrachten kan worden beperkt. Er komen de laatste jaren echter nieuwe vaccinatieopdrachten bij waarop de bestaande omkadering niet berekend is. Dat zet de andere aspecten van het CLB-werk zwaar onder druk, al ontkent niemand de maatschappelijke relevantie van de opdracht. Er zou wel moeten worden nagedacht over bijkomende mid-

delen ter zake. Overleg met het agentschap Welzijn is in die zin zeker aangewezen.

Het GO! beschouwt de CLB's ook als belangrijke partner voor scholen voor de ontwikkeling van het gezondheidsbeleid. Het gaat ervan uit dat de scholen, samen met ouders en leerlingen en ondersteund door de CLB's en de pedagogische begeleidingsdiensten de gezondheid van leerlingen in de brede betekenis kan beïnvloeden.

Ten slotte zijn de CLB's voor het GO! ook een cruciale partner in het bereiken van de doelstelling om leerlingen te begeleiden naar een hoog welbevinden met zin voor participatie aan onderwijs en een grote leerwinst. Het GO! verwacht van de minister van Onderwijs op korte termijn een concreet voorstel met een duidelijk nieuw profiel voor de CLB's dat aan de verwachtingen voldoet.

1.3. Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG)

De heer Patriek Delbaere, Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG): Ik treed heel wat aspecten van wat al is gezegd bij, maar probeer toch eigen accenten te leggen. De maatschappelijke evolutie wijst uit dat er meer psychosociale problemen zijn. Het onderwijslandschap is geëvolueerd naar meer zorg en meer aandacht voor zorg in de school sinds het CLB-decreet van kracht is geworden in september 2000. Het takenpakket van de CLB's is dus uitgedeid. Onder meer de medische component met nieuwe vaccinatieprogramma's toont aan dat er van CLB's de afgelopen jaren méér is gevraagd.

De discussie over een duidelijk profiel is duidelijk aan de orde van de dag. Wij willen daar nauw bij betrokken zijn, maar zijn ook van mening dat dit onderdeel moet zijn van een bredere discussie. Een CLB moet in de huidige context immers een draaischijf zijn. Als aan de schijf gedraaid wordt, dan heeft dat gevolgen voor wie in die beweging wordt meegenomen. We moeten dan ook nagaan hoe het zit met het zorgbeleid in de school. Ook de relatie met de onderwijsondersteunende diensten en in het bijzonder de pedagogische begeleidingsdiensten moet onder de loep worden genomen. Jeugdhulp en Welzijnszorg hebben via het decreet op de integrale jeugdhulp uitdrukkelijk een beroep gedaan op de CLB's. Het kwam tot stand nadat het decreet op de CLB's zelf is

goedgekeurd. Ten slotte zijn ook heel recente ontwikkelingen, in het kader van de betrokkenheid van de VDAB en Mijn Loopbaan, belangrijk. Daarin worden de talenten van eigen leerlingen meegenomen. Met kleuterparticipatie erbij, kunnen we stellen dat de beleidsvoerder Kind&Gezin, CLB en VDAB op één lijn brengt. Er zit heel wat stof voor discussie in, en het verdient in elk geval aandacht.

Het is voor ons belangrijk dat het profiel een antwoord biedt op drie vragen. Ten eerste moet het aangeven wat de kerndoelen zijn van het CLB. Hoe moeten ze worden geschreven of herschreven? Ten tweede moeten we weten tot welke doelgroepen het CLB zich richt. Moeten ze opnieuw gedefinieerd of verfijnd worden? Ten derde moet ook duidelijk worden hoe het CLB de zaken zal aanpakken. Uit een tevredenheidsonderzoek is bovendien gebleken dat over die drie aspecten een goede en transparante communicatie nodig is op macro-, meso- en microniveau ten aanzien van gebruikers en partners van het CLB.

Bij elk van de drie punten hebben wij nog een aantal vragen. De discussie is nog niet afgelopen volgens ons. Er is zelfs nog niet eens een echte tekst met een profiel maar enkel een voorstel met visies.

Wat moet een CLB doen? Dat staat duidelijk omschreven in de decretale teksten van 2000. Is dat echter voldoende duidelijk? Er staan vele mooie en dure woorden in, maar zijn ze ook voor iedereen tot op het niveau van de werkvloer te begrijpen?

Is het voldoende scherp afgelijnd? Neen, vooral aanzien er de voorbije jaren nog heel wat taken zijn toegevoegd.

Wat moet een CLB-medewerker zelf doen? Wat moet worden doorverwezen en vanaf wanneer? Voor de profielopbouw van een CLB zijn dat cruciale vragen. Wat zijn de taken van de eerste lijn, de school? Deze heeft in het kader van het zorgbeleid meer middelen gekregen. Het is nu nodig uit te maken waar de grenzen tussen eerstelijnszorg en tweedelijnszorg liggen. Waar moet dat trouwens worden vastgelegd: centraal of in het beleidscontract, lokaal dus?

Als een profiel wordt uitgeschreven, dan is het ook essentieel om rekening te houden met de middelen van een CLB vandaag in middelen, tijd en financiën. Die middelen zijn immers beperkt.

Het is evenmin altijd duidelijk voor wie het CLB werkt. Het werkt in elk geval voor het beleid door aan registratie, vaccinatie en preventie te doen en de leerplicht te bewaken. De Vlaamse overheid is dus de eerste partner vanuit Onderwijs en Welzijn. Het werkt ook voor ouders en leerlingen: is het voor beide en voor elk van hen voldoende laagdrempelig? Moet er meer aandacht naar kansengroepen gaan? Zo ja, naar welke? Wat met de bijzondere doelgroepen zoals het buitengewoon onderwijs met de inschakeling in het leezorgverhaal? Speelt het CLB ter zake dan een rol in eerste of in tweede lijn? Ten slotte werkt het ook voor de school en de leerkracht: in eerste lijn zoals voor het preventief gezondheidsbeleid, of in tweede lijn met remediëring, of als draaischijf? Het CLB krijgt dus heel veel taken toegeschoven voor heel diverse groepen, met vaak verschillende belangen. Er spelen in elk geval soms tegenstrijdige belangen tussen de partijen. Dat kan tot conflicten leiden. Hoe gaat een CLB daarmee om? Er zijn dus andere rollen in te vullen en niet enkel naargelang van de persoon voor je, maar net zo goed vanuit de vraag of de eerste of de tweede lijn speelt. Is dat bovendien allemaal wel duidelijk voor iedereen?

Er is ook een verschil in problematiek en in noden. Een CLB in de grootstad ziet zich geconfronteerd met heel andere problemen dan een CLB op het platteland. Toch moet men het doen met één globaal uitgetekend kader. Aandacht voor de lokale insteek is zodoende onontbeerlijk.

Volgens het OVSG is er zonder meer nood aan een oriëntering met centrale klemtonen, maar net zo goed lokale klemtonen. Dan kunnen in de grootste de klemtonen anders worden gelegd.

Bij de derde vraag over de werking, zijn we eigenlijk van mening dat de minister het bij het rechte eind heeft: er is nood aan een meer uniforme werking. Afspraken over nomenclatuur, diagnostiek, registratie enzovoort. Een van de oorzaken waarom projecten mislukken, is precies dat er geen afspraken werden gemaakt over standaarden. Ook een tijds-kader ontbreekt. Hoe lang ben je met een probleem bezig en wanneer verwijst je het door? Dat staat vrij helder omschreven in het voorgelegde profiel. Zowel ten behoeve van de partners als voor de cliënten moet open worden gecommuniceerd over wat eerste lijn en tweede lijn inhouden. Zo weet elke partij wat ze kan verwachten en waar de grenzen van bepaalde instanties liggen.

Als vertegenwoordiger van de onderwijssector maak ik graag nog van de gelegenheid gebruik om bepaalde knelpunten aan te halen in de relatie CLB en onderwijs. In alle problematieken staat de leerling centraal. School en leerkracht zijn daarom volgens ons de eerste en tweede lijn. Als er iets fout gaat, dan zijn beide de eerste aanspreekpunten voor de ouder en leerling. Dat staft de visie van de minister. Het betekent ook dat een structureel zorgkader op het niveau van de school essentieel is en veronderstelt heldere samenwerkingsovereenkomsten tussen school, CLB en pedagogische begeleidingsdienst. Ik pleit ervoor alles in één leerlingendossier samen te brengen waarin school, CLB en de overheid gegevens kunnen inbrengen. De leerling heeft er uiteindelijk baat bij. De schoolloopbaan kan beter en correcter gemonitord en aangepakt worden. In ons onderwijsnet alleen heeft het CLB honderdduizend leerlingenbewegingen op jaarbasis. Dat moet in één grootstad in Vlaanderen door acht CLB's gemonitord worden. Wie denkt u dat daarvan de dupe is? Juist: de leerling die in zijn schoolloopbaan het meest heen en weer wordt gestuurd. Dat dossier gaat maar gedeeltelijk mee.

Interne begeleiding versus externe begeleiding is al aan de orde geweest. Er zijn duidelijke afspraken nodig over de mate van verantwoordelijkheid van de school in het kader van interne begeleiding en waar er wordt doorgegeven aan externe begeleiding via het CLB. Zeker in het secundair onderwijs zeker is het statuut van de zorgcoördinator ten aanzien van de CLB-mensen een reëel probleem. De ene kent het ambtsgeheim, de andere het beroepsgeheim.

Een derde element is de leerlingenbegeleiding ten aanzien van de pedagogische begeleiding. Door het feit dat er meer zorgmiddelen bij de scholen zijn terechtgekomen, is er in die zin een kader ontstaan samen met een systematiek van begeleiding van de school. De pedagogische begeleiding speelt dus een grote rol. Nu is er een spanningsveld ontstaan tussen de pedagogische begeleiding van het team en de individuele begeleiding van leerlingen. Dat vraagt om verduidelijking in het profiel zodat de nodige instrumenten kunnen worden aangereikt. Het OVSG pleit sterk voor een handelingsgerichte diagnostiek waarin het CLB zich zou bekwamen. De school zou dan handelingsgericht met de betrokken leerling kunnen omgaan, ondersteund indien nodig, vanuit de pedagogische begeleidingsdiensten.

Een vierde aandachtspunt spitst zich toe op een conflict dat zich zou kunnen manifesteren. Elke school heeft een pedagogisch project. De gemeentelijke en

stedelijke scholen worden voor twee derde begeleid door een centrum met een eigen pedagogisch project of zelfs van het andere net. Dat kan ertoe leiden dat een CLB-medewerker een afweging moet maken tussen het pedagogisch project van zijn school en de eigen deontologie, het belang van het kind. Neutraliteit in de beslissing is dan niet evident.

Ook de vraag over de territorialiteit moet onder de loep worden genomen. Samenwerking tussen scholen en CLB's moet gebeuren in een lappendeken van CLB's. Dat stemt niet overeen met de omschrijvingen zoals die in de scholen gekend zijn: scholengemeenschap of onderwijszones. Afhankelijk van het net kan het een nadeel blijken. Als men moet samenwerken met CLB's van een ander net, maakt het feit dat het werkingsgebied helemaal anders ligt, het moeilijker. Er is geen gezamenlijk spoor en het OVSG vraagt om meer transparantie en afstemming. Dat moet dan deel uitmaken van het uiteindelijke profiel. Het werkingsgebied waarbinnen afspraken moeten worden gemaakt, moet duidelijk afgelijnd zijn.

1.4. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Dirk De Cock: In de pers heeft men het over het afstoten van de psychosociale begeleiding in de vrije CLB's. Ik denk dat het initiatief van de minister om een ontwerp-profiel op te stellen voor de centra voor leerlingenbegeleiding, precies uitging van de decretale basis en de vier respectieve pijlers: leren en studeren, psychosociaal functioneren, preventieve gezondheidszorg, schoolloopbaan. Het profiel zou er veel meer op gericht moeten zijn de operationele doelstellingen na te streven. Dat lijkt me de discussie. De pers communiceert nogal zwart-wit en wekt bij de publieke opinie de indruk dat de CLB's dat aspect van hun opdracht niet langer zouden invullen of moeten invullen. Dat is volgens mij niet de bedoeling van de minister. Hoe staat u daartegenover? Dit moet immers zo snel mogelijk worden rechtgezet.

Mevrouw Kathleen Helsen: U schetst terecht dat naast het schetsen van een profiel, het net zo belangrijk is weer te geven wat leerlingenbegeleiding precies inhoudt binnen de scholen. Het is ook essentieel te weten wanneer de specifieke diensten binnen Welzijnzorg moeten worden ingeschakeld voor meer complexe problemen die buiten het bereik van scholen en CLB's liggen.

De termen eerstelijns- en tweedelijnszorg zijn termen uit de welzijnssector. Is het mogelijk om binnen het

onderwijskader helder te formuleren en af te bakenen wat precies eerste lijn en tweede lijn is? Wat veronderstelt dat? U situeert de tweedelijnszorg duidelijk binnen het CLB, maar stelt dat het nog een vraag blijft of ze op eerste of tweede lijn moeten opereren. Mij lijkt het zinvol dat nu duidelijk af te bakenen en concreet in te vullen.

U wijst ook op verschillen tussen CLB's in de stad en op het platteland, maar er zijn er meer. Het is belangrijk te komen tot een uniform zorgaanbod vanuit CLB's en scholen. Zijn we daartoe in staat op dit moment? Is de zorg in de scholen voldoende uitgebouwd om dat op te nemen?

Als we straks definiëren wat de opdracht is van een school inzake zorg, als een CLB voor bepaalde zaken mag worden aangesproken, dan is dat positief. Zolang het probleem van de wachtlijsten binnen Welzijnszorg echter niet opgelost raakt, komen we daar niet veel mee vooruit. Tijdens de gedachtewisseling met de CLB's is dat nog eens gebleken. Als we met lange of korte wachtlijsten blijven zitten en leerlingen dus niet meteen de overstap naar hulpverlening binnen welzijnszorg kunnen maken, is het dan een mogelijkheid om de CLB's intussen al een oplossing op poten te laten zetten of ziet u daar geen heil in?

Hebt u zelf voorstellen om het knelpunt ambtsgeheim versus beroepsgeheim op te lossen?

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Mevrouw Van Trimpont had aangegeven dat een eerste knelpunt de gepaste ondersteuning in verband met participatie is. Wie zijn dan de partners en betrokkenen? Kunt u dat iets concreter formuleren?

1.5. Antwoorden en replieken

De heer Gaby Tersago: In de kernopdrachten van een CLB zoals geformuleerd in het ontwerpprofiel, lees ik nog steeds dat het psychosociaal functioneren een van de begeleidingsdomeinen is. Ik heb tot nog toe geen andere dingen gehoord van de minister. Ik kan er wel inkomen dat binnen dat pakket er enige afbakening moet komen. Wel lijkt het me dat een invalshoek kan zijn dat onderwijsgerelateerde problematieken in dat kader de eerste focuspunten voor de CLB's zijn. Een tweede functie kan dan de doorverwijzing naar andere diensten zijn. Het is niet haalbaar dat de CLB's alle psychosociale problemen

zelf aanpakken en er therapie voor opzetten. De kerntaken, doelgroepen en aanpak moet daarom ook nauwkeurig worden afgebakend.

De heer Patriek Delbaere: De doelstellingen zijn inderdaad niet veranderd. De teksten van het ontwerpprofiel gaven ook geen aanwijzing in die zin. De reactie via de pers vanuit het VCLB heeft ons verast. Misschien is dat echter ingegeven als alarmfunctie om op een knelpunt te wijzen, op wat er in de welzijnssector gebeurt. Het fenomeen is één niet te verwaarlozen element, maar we staan voor een brede discussie. De middelen zijn beperkt en er zal een keuze moeten worden gemaakt tussen de taken die een CLB kan opnemen. Ik begrijp wel dat voor mensen die in de realiteit met ernstige problemen te maken hebben, die termen van eerste en tweede lijn niet in die mate zullen spelen. Het is dan een kwestie van aanpakken zonder meer. Er gebeuren inspanningen vanuit Onderwijs met onder meer de time-out-projecten om leerlingen waar nodig uit de school te halen. Het CLB speelt daarin een rol. Het is moeilijk vandaag de grootteorde van de problematiek in te schatten en het kunnen dus druppels op een hete plaat zijn. Er wordt in elk geval een signaal gegeven en meer zit daar niet achter, denk ik.

Mevrouw Inge Van Trimpont: Het probleem van de wachtlijsten sluit ook aan bij dat van de CLB's die duidelijk zijn opgenomen in het decreet Integrale Jeugdhulp, waar van hen heel wat wordt verwacht als partner in de rechtstreeks toegankelijke hulp. Deze moeten borg staan voor de continuïteit van hulp. Dan interpreteren wij het als behorend tot de taak van het CLB om bij gebrek aan mogelijkheden tot doorverwijzing het probleem zelf op te vangen. Met het oog op de taken die nog op ons afkomen is de vraag of we dat allemaal zullen kunnen waarmaken. Bij ons leeft in elk geval niet de bedoeling om met het psychosociaal functioneren niets meer te doen.

De heer Gaby Tersago: De vraag of de zorg in de scholen voldoende is uitgebouwd, is cruciaal. Ze moet echter worden gesteld voor alle partners die betrokken zijn in de zorg voor leerlingen: de school, het CLB, de pedagogische begeleidingsdienst. Ook voor welzijn kan die vraag worden gesteld. Als een profiel wordt opgemaakt voor partners in de zorg, dan vertrekt dit vanuit een vrij ideale situatie en die zal niet overal gelden. We moeten ons wel afvragen wat de stand van zaken is bij de diverse partners en hoever we daarmee komen.

Op het niveau van het departement bestaat een werkgroep Welzijn-Onderwijs die voorzichtig aftast hoe het zit. Er is een mini-enquête gehouden in de beide sectoren waaruit is gebleken dat ze elkaar niet voldoende kennen.

Voor wat de pedagogische begeleiding betreft, is er zo veel werk in de scholen, dat de betrokken diensten geen concurrenten zijn. Er is zelfs te veel werk. Ik vind dat de benadering zoals voorgesteld tijdens de gedachtewisseling op 31 januari een duidelijke aanzet biedt waarbij we ons kunnen aansluiten. Er wordt een bewuste keuze gemaakt voor het benaderen van school en leerling vanuit individuele ondersteuningsnoden. Schoolondersteuning vanwege het CLB trekt altijd vanuit concrete leerlingenproblemen die ze vaststellen.

Binnen het VSKO is in overleg met het VCLB een standpunt uitgeschreven over de externe ondersteuning van de zorgbrede werking van scholen. Die tekst zullen we op uw vraag graag ter beschikking stellen. Er wordt in beschreven welke de opdrachten van een school, een CLB en de pedagogische begeleiding zijn en hoe ze zich tot elkaar verhouden.

De heer Patriek Delbaere: Het zorgkader is volop in ontwikkeling. Er zullen bijkomende middelen worden aangereikt vanaf 1 september. Er is ook een verschil tussen het niveau basisonderwijs in dit verband en het niveau secundair. Het structureel kader is daar niet aanwezig.

Het zorgkader op schoolniveau biedt de kans aan scholen zelf om andere disciplines in te brengen. Dat gebeurt echter maar mondjesmaat. Ik vind dat een zorgkader iets heel anders is dan het onderwijs- en administratief ondersteunend kader. Er zou dan ook meer gebruik van moeten worden gemaakt.

Als er met de toepassing van de leerzorgmatrix een andere inschaling komt van meer leerlingen die nu in het buitengewoon onderwijs zitten, dan zal dat opnieuw een extra inspanning vragen van leerkrachten. De vraag is dan of de nodige competentie aanwezig is. Er gebeuren inspanningen en men bouwt competenties op. Het kan misschien nog veel beter, maar het moet vooral duidelijk zijn wat elke partner aankan en hoe dit complementair kan zijn voor de andere.

De heer Dirk De Cock: Het verheugt me te horen dat het niet de bedoeling kan zijn dat de psychosociale

problemen niet meer door het CLB zouden worden opgenomen of rechtstreeks naar de zorgsector zouden worden doorverwezen.

Hoe verhouden zich de school als klant en de school in een regiefunctie tot elkaar? Er is een duidelijk accentverschil.

De heer Patriek Delbaere: In de relatie en de rol die het CLB opneemt ten aanzien van de diverse actoren, zit duidelijk een accentverschil. Wat ons betreft, kunnen ouders en leerlingen zich rechtstreeks tot een CLB richten met vragen die binnen hun doelstellingen passen. Het is een laagdrempelige instelling. De relatie tussen school en CLB ligt anders: er wordt een contract gemaakt met de school. Dat zijn dan inderdaad diensten die worden afgenomen en er is een klant-verstrekkerrelatie maar aan de andere kant is er een voortdurend samenspel waardoor er toch eerder sprake is van een partnerschap. Afstemming is dus nodig. Het is een andere ingesteldheid als ten aanzien van de individuele ouder of leerling.

Mevrouw Inge Van Trimpont: Met betrekking tot de participatie van leerlingen en het goed aanpakken van spijbelproblemen, is een samenspel nodig tussen school, ouders en leerlingen. De school moet erop toezien dat het onderwijs zo georganiseerd wordt dat kinderen graag naar school gaan, ter preventie. De afspraken tussen school en CLB inzake afwezigheden, moeten zeer goed op elkaar worden afgestemd. Het gaat niet op te wachten tot de procedure wordt gestart zoals decretaal omschreven met een alarmfunctie vanaf tien halve dagen afwezigheid. Er moet veel vroeger een opvolging gebeuren. Scholen weten vrij snel dat er iets niet klopt. Dan moet er een volmaakt samenspel zijn met het CLB om te voorkomen dat schoolverzuim zo verzandt dat de leerling de stap naar de school al bijna niet meer kan zetten.

Daarnaast is ook de responsabilisering van ouders een cruciaal gegeven. Ze moeten worden meegenomen in het hele verhaal en vroegtijdig betrokken worden. Dat geldt ook voor de leerling.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck: Vindt u het belangrijk dat het CLB wordt betrokken bij de sancties die aan leerlingen worden opgelegd?

Mevrouw Inge Van Trimpont: Neen. Als het CLB een hulpverleningsdienst is, dan moet de vertrouwelijkheid gewaarborgd worden. Sancties moeten daarvan gescheiden blijven. Dat breekt de vertrouwensrelatie.

De heer Gaby Tersago: In antwoord op de vraag over het ambtsgeheim en het beroepsgeheim, kan ik meedelen dat in overleg met de CLB's en Onderwijs en ook mensen van Welzijn op het departement een tekst is uitgeschreven over beide. De basis daarvoor is een tekst van professor Put⁴ en het biedt een gemeenschappelijk kader. Misschien kunnen we ter zake samen naar oplossingen zoeken.

2. Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)

Mevrouw Ann-Sophie De Pauw, Vlaamse Scholierenkoepel (VSK): Over het CLB-profiel is met een honderdtal scholieren gesproken als grondslag voor een mening ter zake. Ik geef enkele krachtlijnen weer van de visie die de scholieren naar voren brachten.

In de eerste plaats vinden ze het een zinvol initiatief om een profiel voor het CLB op te stellen en duidelijkheid te scheppen over taken en invulling van de opdracht en werking.

Er zijn echter ook een aantal bedenkingen geformuleerd. Met stip op één komt dan de toegankelijkheid van de voorgestelde tekst voor scholieren. Het complexe taalgebruik en het feit dat de tekst vrij lang is, druist in tegen de doelstelling om duidelijkheid te verschaffen aan de zogenaamde klant. De boodschap komt niet over. De Vlaamse Scholierenkoepel heeft aangedrongen op de hertaling van het profiel. Natuurlijk moet er eerst een afstemming gebeuren over de inhoud, maar eenmaal die vaststaat, moet het wel gebeuren. Als suggestie geef ik mee dat dit ook kan in de vorm van een brochure, die weliswaar beknopter, maar duidelijker moet zijn. Heel belangrijk is ook een communicatieplan om scholieren te informeren over de tekst en de taken en mogelijkheden van een CLB.

Ten tweede missen we het perspectief van ouders en leerlingen ten aanzien van de werking en hulpverlening van het CLB. De tevredenheid over de begeleiding door een CLB ligt vrij hoog. Dat is ook in de media al bevestigd. Toch is men vergeten dat er twee groepen van scholieren zijn: degene die al begeleid zijn door een CLB en degenen die er nog nooit ken-

nis mee hebben gemaakt. Die laatste groep staat er helemaal anders tegenover en ervaren het CLB als iets heel onbekend en te hoogdrempelig. Voor hen is het te moeilijk bereikbaar en te weinig zichtbaar op school. Die perceptie komt altijd terug. We vinden het jammer dat in het CLB-profiel geen ruimte was om oplossingen daarvoor aan te reiken.

Er zijn ook vragen inzake de dienstverlening aan leerlingen. Het is voor ons niet duidelijk wat van een CLB mag worden verwacht. Dat is een groot knelpunt. De tekst stelt bovendien dat hulpverlening aan een scholier eindigt op het einde van een schooljaar. Dat vinden we vreemd. Psychosociale problemen zijn niet opgelost omdat het schooljaar stopt. Er wordt dus een artificieel einde gemaakt aan een hulpverleningsparcours. Dan rijst ook de vraag wat er tijdens schoolvakanties moet gebeuren. Een leerling die begeleid wordt, wordt dan gedurende een periode aan zijn lot overgelaten. Na een schoolvakantie moet dan opnieuw een hulpvraag aan het CLB gericht worden, stelt de tekst van het profiel. Ook dat lijkt ons bizar.

Het onderscheid tussen de interne begeleiding door de school en de externe begeleiding van een CLB en de grens daartussen zijn nog steeds niet duidelijk. Veel leerlingen weten niet hoe die samenwerking in elkaar zit en waarmee ze bij wie moeten aankloppen.

Er lopen ook twee OBPWO's (onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek) en we dringen erop aan de resultaten te gebruiken bij het profiel. Ze staan ook beschreven in de tekst die u hebt ontvangen. Klanttevredenheid en de evaluatie van het CLB-decreet maken er deel van uit en zijn ons inziens belangrijk genoeg om rekening mee te houden.

Met uitzondering van het opvolgen van de spijbelproblematiek en de preventieve gezondheidszorg is het aanbod dat beschreven staat in het profiel een verzekerd aanbod. Dat is goed, maar we zijn het niet helemaal eens met de visie. Het verzekerd aanbod betekent immers dat een CLB wel verplicht is de hulp aan scholen aan te bieden, maar de school heeft de mogelijkheid om dat te weigeren. Waar blijven we dan met de garantie voor de leerling dat de school het aanbod ook integraal zal gebruiken? Wat als bepaalde punten van het aanbod niet aanvaard worden door de school? Dat beperkt het hulpverleningsaanbod voor de leerling. Wij vragen om het aanbod verplicht te maken. Als dat niet kan, dan moet een

⁴ Put, J. en Ankaert, E., Advies Beroepsgeheim en ambtsgeheim in het onderwijs en de CLB's, met specifieke aandacht voor de vertrouwensleerkracht en de bijstandspersoon, Instituut voor Sociaal Recht KULeuven, 2007, 16.

garantie voor de leerling worden ingebouwd om de scholen op hun verantwoordelijkheid aan te spreken. Studiekeuze- en schoolloopbaanbegeleiding zijn cruciaal voor leerlingen. Als de school het CLB-aanbod ter zake niet aanneemt, welke garantie hebben leerlingen dan dat ze voor die aspecten een begeleiding mogen verwachten van de school zelf? Leerlingen zelf geven aan dat ze dit absoluut willen. Alles wat in het profiel staat, moet ook gegarandeerd zijn ten aanzien van de klant. Dat is momenteel niet het geval met het verzekerd aanbod.

Studiekeuzebegeleiding zien leerlingen graag door het CLB gebeuren omdat ze ervan uitgaan dat in dat verband meer expertise aanwezig is bij het CLB. Dat betekent niet dat er ter zake geen samenwerkingsverband met de school kan zijn. Zo staat er in het voorstel van profiel dat informatiesessies kunnen worden georganiseerd en waar wenselijk ook individuele gesprekken met leerlingen. Dat willen we zeker ondersteunen. Toch veronderstelt dit dat met een aantal 'highlights' rekening wordt gehouden.

Ten eerste moeten de infosessies op de behoeftes van de leerlingen afgestemd zijn. Er mag geen sprake zijn van een te rigide aanbod. Er moet enige flexibiliteit zijn naargelang van de interesses en behoeften van leerlingen zelf.

Ten tweede moet het aanbod van infosessies breed informeren. Het is daarbij belangrijk dat er niet enkel strikt over studierichtingen en onderwijsvormen van de school zelf wordt geïnformeerd. Dat is ook belangrijk om bij een einddeliberatie een gefundeerd oordeel te kunnen vellen op basis van de breedst mogelijke opties ten behoeve van de leerling.

In het CLB-profiel lezen we dat de infosessies zullen worden ingericht in het tweede jaar van de eerste graad en in het laatste jaar van de derde graad. Leerlingen vinden het zelf ook belangrijk dat er ruimte is om in het vierde jaar van het secundair onderwijs infosessies te organiseren. De overgang naar de derde graad is immers een belangrijk keuzemoment omdat leerlingen in de derde graad niet zomaar meer kunnen veranderen van richting. Bij de infosessies zouden tevens de mogelijke beroepsuitwegen, gelinkt aan keuzes, moeten worden toegelicht.

Voorts blijken leerkrachten zelf niet altijd goed op de hoogte van de onderwijsvormen en studierichtingen die buiten, maar zelfs ook binnen de school worden ingericht. Het is dus essentieel dat ook zij de infor-

matie meekrijgen, als eerstelijnscontact om informatie aan leerlingen door te geven.

Tot slot wil ik nog opmerken dat in het CLB-profiel verschillende domeinen geschetst zijn. Daarbij is men van start gegaan met Leren en Studeren om dan het domein Schoolloopbaan te bespreken. Het onderscheid tussen beide domeinen is voor leerlingen absoluut niet duidelijk. Studiekeuzebegeleiding kan bijvoorbeeld worden ondergebracht bij het domein Schoolloopbaan, maar net zo goed bij het domein Leren en Studeren. Het gaat immers ook om leerproblemen. We stellen voor om beide domeinen in het profiel te integreren of ze allebei scherper af te lijnen.

Relationele en seksuele vorming vinden we niet terug in het CLB-profiel, terwijl bij de leerlingen duidelijk noden ter zake bestaan. Ze willen erover kunnen praten binnen het schoolkader. Het gaat dan vooral over informatie rond seksueel overdraagbare aandoeningen, de beleving van seksualiteit enzovoort. Leerlingen zien daarin een taak voor het CLB, dat het beleid ter zake moet ondersteunen en er eventueel informatie over moet kunnen komen geven of gesprekken moet kunnen aanknopen met leerlingen in dat verband.

Het leerlingendossier en de vereiste vertrouwelijkheid blijft een heikel punt. Het vergroot de drempel om naar het CLB te stappen. Leerlingen weten niet wie hun dossier mag inkijken, of dat ze er zelf inzage in hebben. Het is voor een leerling essentieel dat hij weet welke rechten en plichten er aan begeleiding gekoppeld zijn.

In het decreet op de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp van 2004 zijn een aantal zaken terug te vinden over toegangsrecht, inzagerecht en discretieplicht van een multidisciplinair dossier. Dat zou een aanknopingspunt kunnen zijn om verder te praten en te zoeken naar oplossingen voor het leerlingendossier. Dat is immers niet beschreven in het CLB-profiel. Aansluitend vragen wij ook afstemming tussen het CLB-profiel en het decreet Integrale Jeugdhulp. Daarin krijgen de CLB's namelijk een belangrijke taak. We vragen ons af waar de kracht van het decreet anders zit als het hierbij niet betrokken wordt. Vervolgens is er nog de vraag over de draaischijffunctie van een CLB. Als een leerling moet worden doorverwezen met zijn probleem naar bijvoorbeeld de bijzondere jeugdzorg, dan is er afstemming nodig tussen Onderwijs en Welzijn.

Met betrekking tot het onderscheid tussen ambtsgeheim en beroepsgeheim, is het onderzoek van professor Put een factor die volgens ons zeker moet worden meegenomen inzake vertrouwelijkheid van het leerlingendossier.

Onze conclusie luidt dat er met leerlingen een dialoog moet worden opgezet over het CLB-profiel. Ze kunnen zeker een aantal goede suggesties aanreiken om het meer gedetailleerd te maken of om zaken te doen herbekijken. Als eerste klant kunnen ze ook omtrent werking en begeleiding een beeld schetsen.

3. Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen

De heer Sieg Monten, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen: Onze titel geeft aan wat we zijn: een samenwerkingsverband van verenigingen waar armen het woord nemen. Ik heb dan ook een van die verenigingen meegebracht: Recht-Op uit Kiel in Antwerpen. Ze hebben een werkgroep die zich met CLB's bezighoudt. Ik geef ze graag het woord.

Mevrouw Viviane Vrijdag, vzw Recht-Op Kiel: Wij onderscheiden vooral twee knelpunten inzake CLB's. Ten eerste is er een ruimere bekendheid nodig in positieve zin. Het CLB moet van zijn slechte naam afkomen. Men acht het nog altijd een slechte zaak als iemand naar het CLB moet. De perceptie van ouders zowel als kinderen moet veranderen.

Er is een profielbeheerspakket nodig en het CLB moet dicht bij de mensen staan. Een positieve aanpak en vertrouwen zijn uitermate belangrijk. Ouders moeten er nauwer bij betrokken worden, meer dan de scholen zelf. Het zou ook zinvol zijn als er meer communicatiecentra waren en meer personeel in het algemeen. Die factoren mogen echter geen excuus zijn om kinderen minder op te volgen of ervaringsdeskundigen in te schakelen. Vorming voor medewerkers van het CLB en leraren is evenmin onmisbaar. Beide moeten voeling leren hebben met de leefwereld van mensen die in armoede leven.

Mevrouw Brit Stessel, vzw Recht-Op Kiel: Een ander knelpunt is dat ouders het moeilijk vinden om met het CLB te communiceren.

Mevrouw Monique Pauwels, vzw Recht-Op Kiel: Communicatie tussen dokters, maatschappelijk assis-

tenten en dergelijke met de ouders wijst uit dat ze weinig begrijpen van de leefwereld van mensen die in armoede leven. Ze snappen de problemen niet en vaak verloopt de communicatie naar ouders onbegrijpelijk of anders te betuttelend. We krijgen het gevoel dat ze tegen ons praten als tegen kleine kinderen.

Bovendien hebben we vaak de indruk dat de CLB's wel hun wil willen opleggen aan onze kinderen, maar niet naar hen luisteren zoals het hoort. Zo ontstaat de indruk dat CLB's denken kinderen beter te kennen dan de ouders zelf.

Er is trouwens bijna nooit echt tijd voor kinderen en ouders. Alles moet raprap en zo raken bepaalde problemen niet opgelost.

De heer Sieg Monten: De kern van de zaak ligt voor ons bij vertrouwen, dat wordt opgebouwd van in de kleuterschool. Er moet sprake zijn van een doorgezette vertrouwensrelatie met ouders en kinderen van kleuterklas tot de uitstroom naar het secundair. Het CLB is daarin een belangrijke partner, maar hoeft zeker niet de enige te zijn. Vertrouwen krijgen is een menselijke aangelegenheid die niet zomaar in een decreet te vatten is. Dat vragen we ook niet. We vragen wel om daarover op alle niveaus na te denken. Zo kan het CLB ervaringsdeskundigen betrekken bij de werking. Er lopen enkele experimenten in die zin in Menen en Leuven. Een andere mogelijkheid ligt besloten in het opbouwen van vertrouwen binnen de scholen. Alles hangt af van de situatie zelf, in het bijzonder voor het kind. Er moet gewoon een vertrouwenspersoon zijn.

Armoede is een complex gegeven. Er is niet één oorzaak voor aan te wijzen, maar er zijn talloze oorzaken. Voor ouders is het dan ook zeer moeilijk en pijnlijk om elk jaar opnieuw het verhaal te moeten doen aan een nieuwe leerkracht. Die informatie moet van leerkracht op leerkracht worden doorgegeven, vinden wij. Daar komt dan uiteraard weer het ambtsgeheim bij kijken. Dat is een struikelblok. En niet zelden horen we van mensen zelf dat lerarenkamers roddelbarakken zijn. Dergelijke informatie moet echter volgens ons discreet kunnen worden doorgegeven. Het opbouwen van vertrouwen heeft ook tijd nodig.

Wij pleiten daarnaast voor iets dat allicht wel wat moeilijk ligt, maar we vragen om erover na te denken. Onze mensen verhuizen zeer veel. Dat is een realiteit, en de kinderen switchen dus ook veel van

school. Hoe kan een dossier dan worden doorgegeven van de ene school naar de andere, of beter van het ene CLB naar het andere? Kan een CLB niet netoverschrijdend zijn? We beseffen zeer goed dat dit niet in de Belgische traditie en het Schoolpact past, maar we hopen dat men even wil nadenken over een heel nauwe samenwerking zodat er in de perceptie van de ouders geen verschil meer bestaat en een dossier met kennis over kinderen en hun psychosociale achtergrond gemakkelijk kan worden doorgegeven.

Ook de zichtbaarheid op school is een knelpunt. Veel ouders maken geen onderscheid tussen CLB en school. Wij pleiten ervoor dat die samenwerking zo hecht wordt dat het onderscheid volledig wegvalt. De hele discussie over eerstelijns- en tweedelijnszorg is voor ons nogal irrelevant. Het gaat over de kinderen zelf en een efficiënte samenwerking tussen de verschillende betrokkenen. Veel ouders hebben nog altijd het vroegere PMS voor ogen als ze het over CLB's hebben. Dat is gelinkt aan die slechte reputatie.

Er zijn ook nog enkele randvoorwaarden en -opmerkingen. In het profiel is er sprake van de schoolondersteuning door het CLB. Wij staan achter ondersteuning voor de school in haar aanpak van kinderen uit kansarme gezinnen. We willen dat open trekken en de doorlichting van scholen erbij betrekken. Daarin wordt bekeken hoe scholen nadenken over hun kansen, problemen, over interne organisatie, over hoe leerkrachten en leerlingen worden betrokken enzovoort. Kan binnen dat kader niets worden gevonden om de werking van scholen en CLB's meer te richten op de respectieve schoolpopulatie?

Dan is er ook nog de discussie over de betrokkenheid van ouders van geplaatste kinderen. Het gaat om een complex gegeven en geen enkele situatie is dezelfde. Het lijkt ons echter wel van belang dat ook zij worden betrokken bij de problemen van de kinderen.

We staan achter de schoolloopbaanbegeleiding en denken dat het CLB ter zake een belangrijke rol te vervullen heeft. Tot nu toe hebben we er altijd voor gepleit in het laatste jaar van de derde graad een oriëntatiemodule in te bouwen. Dat strookt ergens ook met de vooropgestelde infosessie, en veronderstelt hoe dan ook dat de info veel breder is dan voorzien. Het moet ook gaan over tewerkstellingsmogelijkheden, aangeven op welke diensten men een beroep kan doen en hoe men werk moet zoeken. De opties om verder te studeren moeten erin zitten en de kansen op het werkteerein. Bovendien moeten reële

verwachtingen ter overweging worden gegeven zoals loon, werkuren, verplaatsingen, studietoelagen enzovoort. Daarom hebben wij het over een module om de leerlingen een goede start in de volgende fase mee te geven.

Kan er ten slotte niet worden nagedacht over een koppeling van de middelen van de CLB's aan de leerlingkenmerken? Dat wordt nu ook in het onderwijs ingevoerd. We begrijpen dat dit een genuanceerd verhaal is, maar er is allicht een tussenweg.

4. Gezinsbond

Mevrouw Hilde Timmermans, Gezinsbond: We zijn zeer blij dat er een poging wordt ondernomen om de opdracht van CLB's duidelijker te omschrijven. Dat zal geen overbodige luxe blijken, gezien de vele dossiers waarin ze worden genoemd: leerzorg, spijbelen, kleuterparticipatie, pesten, integrale jeugdhulp, studiekeuzebegeleiding, leer-werktrajecten. Het is vooral goed dat we het hele takenpakket samen kunnen onder de loep nemen en dat vanuit de perceptie van een belangrijke maar vaak miskende partner: de ouder. Om te vermijden dat de leerling met een kokerzicht wordt benaderd, is die focus nodig. Begeleiding thuis en op school staan immers niet los van elkaar. Het gezin heeft een invloed op de schoolloopbaan en de manier waarop kinderen de school ervaren, positief of negatief. Omgekeerd nemen kinderen ervaringen die ze thuis opdoen mee naar de school.

De centrale plaats die het partnerschap met ouders toebedeeld krijgt in het nieuwe CLB-profiel, vinden we als dusdanig heel mooi. In de concretisering ervan wordt het partnerschap al veel minder scherp geformuleerd. De ervaring van ouders vandaag wijst ook uit dat het partnerschap nog geen verworvenheid is. Ik heb het heel bewust over partners en niet over klanten.

We willen zeker erkennen dat vele ouders tijdens hun contacten met de CLB's verrijkende en positieve ervaringen hebben. Bovendien willen we absoluut geen afbreuk doen aan de recente tevredenheidsenquête of de goede voorbeelden die er al zijn, maar we willen wel de nadruk leggen op de contacten tussen ouders en CLB waar het allemaal niet zo vlot loopt. Door de vinger op die wonde te leggen, hopen we het vertrouwen in de CLB's nog te versterken en waar nodig te herstellen.

In reacties van ouders in verband met een artikel over Leerzorg konden we vaststellen dat er toch wel sprake was van een vertrouwensbreuk bij bepaalde ouders. De teleurstelling over de begeleiding ter zake voerde de boventoon. Het gaat dan wel over een beperkte doelgroep, maar wel een belangrijke, die al vaak tegen muren is gebotst en de hulp echt nodig heeft. We hopen dat de voorbeelden die we voorleggen en die wellicht ook van toepassing kunnen zijn op andere domeinen dan leerzorg, een aanknopingspunt kunnen bieden om het papieren partnerschap ook in praktijk om te zetten.

Waarom hebben die ouders negatieve CLB-ervaringen? Er zijn diverse oorzaken. Ouders weten niet altijd wat ze van een CLB mogen verwachten en voelen zich vaak onvoldoende of te laat geïnformeerd over mogelijke begeleiding van kinderen. Ook vinden ze dat ze onvoldoende betrokken worden bij de begeleiding en voelt het aan alsof ze te weinig erkend worden in hun ervaringsdeskundigheid als ouder. Bezorgdheid en inbreng van ouders wordt al snel als bemoeizucht ervaren door de CLB's. Het is ongewenst en opdringerig.

Een ander pijnpunt is dat ouders soms de indruk hebben dat het CLB niet genoeg competentie en expertise in huis heeft met betrekking tot een specifieke leerzorgbehoefte van hun kind. Ouders begrijpen dat kennis over complexe leer- of ontwikkelingsstoornissen niet overal aanwezig kan zijn, maar verwachten wel enige deskundigheid.

Ook de onpartijdigheid van een CLB wordt niet zelden in twijfel getrokken: kiest men partij voor de leerling of voor de school?

We reiken ook een aantal pijlers voor het partnerschap aan. Er is wel degelijk een toegankelijke vertaling van het profiel en de dienstverlening van het CLB ten aanzien van leerlingen en ouders nodig. Daarin moet aandacht worden besteed aan specifieke doelgroepen. In alle communicatie moet zeker rekening worden gehouden met nieuwe gezinsvormen, zoals co-ouderschap. Alle ouders moeten dezelfde informatie krijgen. We stellen voor dat laagdrempelige initiatieven ter kennismaking met het CLB op vormings- of informatieavonden van de school en eventueel in samenwerking met de ouderraad het CLB meer een gezicht geven.

Een van de werkingsprincipes van het CLB is het emancipatorische aspect. Dat willen we hardgemaakt

zien, door de erkenning van de meerwaarde van een sterke ouderbetrokkenheid op alle begeleidingsdomeinen. Ouders die van meet af aan worden gehoord en betrokken, zullen zich ook constructiever opstellen ten aanzien van voorgestelde leerzorgtrajecten. De fundamentele basishouding ten aanzien van ouders moet zijn dat ze niet enkel klant, maar ook partner zijn. De ouderbetrokkenheid willen wij daarom graag structureel ingebouwd zien. Zo moet worden vastgelegd hoe ouders worden geïnformeerd, hoe vaak en hoe er overlegmomenten worden gehouden enzovoort. We staan achter de handelingsgerichte diagnostiek, maar dan wel samen met ouders.

Het lijkt ons evident dat er nog meer expertise dan vandaag al aanwezig is binnen de CLB's, moet worden verworven. Ze is te versnipperd en moet in elk CLB gegarandeerd zijn om het vertrouwen van ouders te kunnen verdienen.

Een andere bekommernis die ons bezighoudt, met of zonder een leerzorgkader in de vooropgestelde vorm, is dat men bij het streven naar meer inclusie in het onderwijs, de huidige onterechte oververtegenwoordiging van kansarme leerlingen in het buitengewoon onderwijs, enkel kan keren als ook minder mondige ouders gesteund worden in de keuze voor gewoon onderwijs. De sector blijkt te streven naar één sector, één taal, en dat is op zich positief om op hetzelfde niveau te kunnen discussiëren. Die taal verdient echter ook voor ouders en leerlingen een vertaling zodat ze volwaardig in het debat kunnen worden betrokken.

Welke aandachtspunten zien we voor een toekomstige werking? We vinden het belangrijk dat er niet alleen aandacht gaat naar remediëring, maar net zo goed naar preventie in de kerntaken. Er moet vooral een continuüm zijn tussen de eerste- en tweedelijnszorg. Uiteraard is preventie een kerntaak van de school, maar ondersteuning vanwege het CLB zal geen overbodige luxe blijken.

Het belang van studiekeuzeondersteuning willen we nogmaals onderstrepen. Dan denken we bijvoorbeeld aan de plannen om heroriëntering in het hoger onderwijs moeilijker en duurder te maken. Het is dus zaak om die begeleiding op een goede manier en tijdig op te starten.

Ik kom vervolgens terug op het feit dat de kennis van en brug naar de thuissituatie van leerlingen cruciaal is als schakel in een succesvolle schoolloopbaan en

in het welbevinden van leerlingen. Er moeten dus veel meer gegevens worden verzameld over de thuis-situatie. Dat kan bedreigend overkomen als er geen duidelijkheid bestaat over de manier waarop met die gegevens wordt omgesprongen. Ook dat heeft te maken met de vertrouwensrelatie, maar ook met de rechtspositie van ouders in deze.

We sluiten ons volledig aan bij de opmerking van de Vlaamse Scholierenkoepel over het verzekerd aanbod. Het is fijn dat het CLB dat aanbod waarborgt, maar ook binnen de school zou elke leerling of ouder met een vraag terecht moeten kunnen.

Ten slotte delen we de bezorgdheid van de CLB's dat zij hun uitgebreide takenpakket moeten kunnen waarmaken, ook als dat meer middelen en ruimte vraagt.

5. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Hans Schoofs: Er leeft op lokaal niveau heel wat en er worden vele initiatieven georganiseerd. Het CLB heeft daarin een grote rol te vervullen. Ik heb een aantal zaken meermaals gehoord, zoals de behoefte aan continuïteit in communicatie en aan vertrouwen.

Bij het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, meen ik te horen dat zij nogal problemen ervaren bij die communicatie met de school. Er is nood aan aangepaste communicatie. Wat betreft contacten met verenigingen waar armen het woord nemen, zit heel wat ervaring bij de respectieve OCMW's die ook sterk gereguleerd dossiers opbouwen. Er blijkt wel vaak een gebrek aan informatiestroom vanuit de scholen. Wat is de ervaring met OCMW's inzake de algemene situatie van armen en ook met betrekking tot scholen? Fungeren zij vaak als tussenpersoon ten aanzien van scholen? Doen de scholen ook soms een beroep op de OCMW's? Mijn ervaring leert dat ze dat wel doen, maar niet altijd over de informatie mogen beschikken. Daar zit een wettelijke barrière, veronderstel ik. Hoe staan de armen zelf daartegenover, mocht dit mits toestemming wel kunnen? Zouden ze zich ermee kunnen verzoenen dat daar een meer intensieve communicatie ontstaat? Ik denk daarbij aan de kleuterparticipatie waar de mensen die daarmee bezig zijn, stellen dat het noodzakelijk is veel sneller mensen en

kleuters te kunnen detecteren die te laat instappen. Wat is jullie ervaring met het OCMW? Is die beter?

Mevrouw Kathleen Helsen: De Vlaamse Scholierenkoepel vraagt eigenlijk om een nog meer uitgebreid takenpakket voor de CLB's en om meer intensieve studiekeuzebegeleiding. Heel specifiek vraagt men ook om een taakomschrijving inzake relationele en seksuele vorming op school. In scholen zelf gebeuren echter ook al een aantal zaken in dat verband. Is men daarover dan minder tevreden? Vindt men dat misschien niet zozeer een taak voor de scholen en moet het dan bij de CLB's terecht komen?

Is de scholierenkoepel tot vandaag betrokken geweest bij het nieuwe profiel voor de CLB's?

Uit de bijdrage van het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, begrijp ik dat ze zich onbegrepen voelen door het CLB. Zijn er in de samenleving diensten, naast het OCMW, waar de relatie wel lukt en die de mensen wel begrijpen? Als dat niet zo is, moet naar een andere oplossing worden gezocht.

De Gezinsbond heeft het over het belang van een partnerschap met de ouders. Me dunkt worden ze vandaag in heel wat situaties al wel betrokken als er een begeleiding wordt opgestart. Wat moeten we daaronder dan nog meer verstaan?

Naast ouders en leerlingen kunnen ook scholen op CLB's een beroep doen om vragen te stellen. Daarvoor wordt aan ouders de toestemming gevraagd voor de begeleiding van leerlingen. Zegt de Gezinsbond dan dat ouders sowieso mee moeten participeren in de begeleiding en zich daartoe dan vrijstellen, nog meer dan vandaag? Bij heel wat begeleidingen zijn ouders vandaag al aanwezig.

In het geheel stel ik een tegenstelling vast: waar de Gezinsbond en de Vlaamse Scholierenkoepel graag een duidelijk onderscheid zien tussen CLB en school, ziet het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen dat liever als één geheel waar het onderscheid geen rol speelt.

De heer Dirk De Cock: Er is vooral vraag naar meer laagdrempeligheid en duidelijkheid over wat, waar en wanneer. Voor het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen is vooral een beter begrip cruciaal. Dat moeten we meenemen. Ik onder-

schrijf de vraagstelling van de collega's, maar wijs er vooral op dat wij allen heel veel belang hechten aan wat de sprekers aanbrengen.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Er is gezegd dat de doorlichting betrokken zou moeten worden bij de evaluatie van de relatie met de betrokkenen en de laagdrempeligheid. In de nieuwe vorm van doorlichting zijn die aspecten al ingecalculeerd. Er is in het beleidsplan dat de school moet afleveren een hoofdstuk ingebouwd over hoe men met gelijke kansen omgaat, hoe de toegankelijkheid verhoogd kan worden en welke de plaats van de CLB's is.

Me dunkt kan bijvoorbeeld aan de vraag naar meer expertise tegemoetgekomen worden door meer personeelsleden in te zetten. De CLB's ervaren allicht ook een zekere onmacht om hun expertise aan bod te laten komen. Misschien moet dat inderdaad eens worden bekeken vanuit de leerlingenkenmerken.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik kan zelfs aanvullen dat dit al gebeurt. Afhankelijk van de plaats waar de leerling zit, worden er uren toegekend.

Mevrouw Monique Pauwels: Een viertal jaar geleden hebben we met het OCMW Antwerpen hetzelfde gedaan als met het CLB nu. We hebben ondervonden dat de communicatie gemakkelijker verliep naarmate het dossier werd gevolgd. Er zijn daar ook in positieve zin zaken veranderd. Toch blijven er problemen voor mensen die niet in de verenigingen zitten en geen contact hebben met de voorzitter. Zij is een aantal keer komen praten over het dossier. Er is nog steeds een grote drempelvrees om bij een OCMW binnen te stappen. Voor kleuters zou het allicht goed zijn om de kleuters inderdaad naar de kleuterklassen te krijgen. OCMW's weten immers welke van hun klanten kinderen in die leeftijdsgroep hebben. Ze bereiken echter ook niet iedereen. Wij hebben al voorstellen gedaan maar ik vermoed dat ook in dit verband hetzelfde antwoord zal komen: er is al een ongelooflijk zwaar takenpakket en dit kan er niet meer bij. Er zijn te weinig middelen en tijd.

Mevrouw Viviane Vrijdag: Niet iedereen die in armoede leeft, komt ook in contact met het OCMW.

Inzake het beter begrip en communicatie van ouders, is die wel goed voor kinderen in een instelling. Het probleem daar is dan weer dat ze niet au sérieux worden genomen door het CLB.

De heer Sieg Monten: Ik kan geen enkele instelling of organisatie opnoemen waarbij de relatie en com-

municatie wel lukt. Zodra er een contact is tussen personen in armoede en middenklassers, wordt het problematisch. De diensten die er oog voor hebben en er stap voor stap aan werken, zullen daarin wel degelijk slagen. Dan hebben we het wel over heel lokale individuele diensten. Er moet aan worden gewerkt.

Er worden kleine stapjes gezet die vaak door onze mensen niet eens worden opgemerkt. Ik kan wel een aantal voorbeelden geven van waar het wel goed loopt. In bepaalde OCMW's zijn er specifieke personen die zich toeleggen op mensen in armoedesituaties. Alweer komt het dus neer op vertrouwen. Het zijn gezichten bij wie men terecht kan en die men vertrouwt. Een voorbeeld daarvan in de CLB's zijn de experimenten met ervaringsdeskundigen in sociale armoede en uitsluiting zoals in Leuven onder meer gebeurt. Dat heeft ontzettend veel potentieel. Die persoon bereidt bijvoorbeeld met de ouders samen de oudernamiddagen voor en gaat er samen met hen de eerste keer naartoe. Zo kan een ervaringsdeskundige een brug worden tussen onze mensen en de leerkrachten. Hij heeft een dubbele rol, want ook aan de leerkracht geeft hij een insteek over waar de taal of aanpak kan worden aangepast om verstaanbaar te zijn voor onze mensen. Het vergt dus een aanpassing van de middenklasser, die in dit geval de leerkracht is.

Het feit dat wij pleiten voor een afvlakken van het onderscheid tussen CLB en school, licht ik even toe. Aanvankelijk waren we wel voor een duidelijk onderscheid. Bij een meer diepgaande redenering komt alles neer op een vertrouwensfiguur. Die blijft nog altijd een menselijke factor en dat lukt dus niet altijd. We willen daarom geen verschil gemaakt zien tussen school en CLB in die zin om dat proces open te trekken. Dan wordt dat verschil ook minder belangrijk, zolang de ouders maar gehoord worden en een contactfiguur hebben. Dat bedoelden we.

De leerlingenkenmerken zouden al opgenomen zijn in de financiering van de CLB's.

Mevrouw Kathleen Helsen: Er geldt een andere financiering naarmate leerlingen in aso, tso of bso les volgen.

De heer Sieg Monten, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen: Onze opmerking gaat er precies over dat men er automatisch van uitgaat dat mensen in armoede, met een andere emotioneel-sociale achtergrond automatisch allemaal naar dezelfde richting doorstromen, met meer middelen als gevolg voor de CLB's. Een goede begeleiding

die vanaf de kleuterklas begint, moet ertoe leiden dat meer jongeren uit gezinnen in armoede in een breder spectrum van richtingen terechtkomen. Ook zij hebben nog meer begeleiding nodig. Dat vinden we niet terug: er moet een probleem gecreëerd worden vooraleer er een begeleiding is.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Tot slot wil ik toch nog meegeven dat zelfs in de PMS-centra van vroeger wel vertrouwenspersonen aanwezig waren. Alles hangt af van de kwaliteit van mensen. Ik ben ervan overtuigd dat er ook in CLB's mensen die weg willen opgaan, maar soms beletten wetten en regels dat. Het is onze taak om dit in de toekomst in het belang van de kinderen goed uit te werken.

III. GEDACHTEWISSELING MET DE HEER FRANK VANDENBROUCKE, VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN WERK, ONDERWIJS EN VORMING

1. Toelichting door de minister

De heer Frank Vandenbroucke: Ik dank u voor de uitnodiging voor deze gedachtewisseling, ik heb het gevoel dat dit gesprek ofwel nogal laat komt, ofwel nogal vroeg. Mijn discussienota dateert nu toch al van bijna een jaar geleden en ook de Vlor heeft deze tekst besproken en zijn advies geformuleerd nog voor het einde van vorig schooljaar (28 juni 2007). Na maandenlange informele contacten ronden wij momenteel de tekst af voor een besluit van de Vlaamse Regering over het CLB-profiel. Dat besluit zal dan ook heel snel nu ter bespreking voorliggen en bovendien opnieuw geadviseerd worden door de Vlor tegen eind april 2008. Ik wil dit besluit immers graag zien ingaan bij de start van het volgende schooljaar 2008-2009. Desalniettemin is het nuttig daarover van gedachten te wisselen.

Sta mij toe ter inleiding nog even kort mijn bedoeling met dit CLB-profiel duidelijk te maken. De profilering van en de communicatie over de opdrachten van de CLB's waren belangrijke punten in de beleidsnota voor Onderwijs 2004-2009 (*Parl. St. VI. Parl. 2004-05, nr. 156/1*). Het uitgangspunt is dat onbekend onbemind maakt. Het onlangs voorgestelde onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek over het meten van de tevredenheid bij

cliënten van het CLB toonde aan dat tevredenheid onder meer te maken heeft met duidelijke verwachtingen. Een duidelijk profiel kan zorgen voor duidelijke verwachtingen en daardoor een nog grotere tevredenheid. In dit profiel willen we zeggen waar de CLB's voor staan, waar alle CLB's voor staan. Want een groot stuk van de onduidelijkheid heeft ook te maken met een verschil in aanbod tussen de CLB's. Natuurlijk moet een CLB in de grootstad eigen accenten leggen. Maar het basisaanbod zou overal verzekerd moeten zijn. En het is net dat basisaanbod dat ik vertaald wil zien in het nieuwe profiel.

We hebben daarom heel bewust gekozen om te werken aan een besluit dat het verzekerde aanbod en het verplichte aanbod van de CLB's regelt binnen de bestaande grenzen van het decreet op de centra voor leerlingenbegeleiding. Ik bedoel het verzekerde aanbod op het vlak van individuele leerlingenbegeleiding, van schoolondersteuning en van de preventieve gezondheidszorg.

Zullen we daarmee alles wat een CLB doet in het besluit vervat hebben? Neen, er blijft natuurlijk nog een vraaggestuurd aanbod mogelijk, waarover bij de bespreking van de beleidsplannen en -contracten van scholen met CLB's kan worden onderhandeld. Bovendien doet een CLB natuurlijk nog heel wat andere dingen om de kwaliteit van het werk te garanderen. Ik meen te verstaan dat heel wat mensen ervoor pleiten om ook deze secundaire processen mee op te nemen in het besluit, maar dan verlaten we mijns inziens de optie van een besluit over het verzekerde aanbod. Bovendien, hoe ver kan je daarin gaan? Verplaatsingen, onderhoud van de lokalen enzovoort vormen eigenlijk ook secundaire processen. Ik ben het ermee eens dat de cliënten van het CLB ook daarover realistische verwachtingen moeten hebben, en dat daarover meer duidelijkheid nodig is, maar daarvoor zijn andere instrumenten dan een besluit.

Ik ben me er trouwens volledig van bewust dat het werk met de goedkeuring van dit besluit nog niet afgerond is, en dat daarna de moeilijke maar noodzakelijke opdracht komt om dit te vertalen naar de leerlingen, de ouders, de scholen en de medewerkers van de centra zelf. Misschien zelfs naar de welzijnspartners waar het CLB in zijn netwerk mee samenwerkt. Dit communicatieplan zie ik dan ook al van bij het begin als een minstens even belangrijke opdracht, zeker omdat we dit verhaal vooral moeten brengen naar de mensen voor wie de drempel van het CLB ook vandaag nog te hoog is.

2. Bespreking

Mevrouw Kathleen Helsen: Bij de gedachtewisselingen van 31 januari en 14 februari 2008 werden door enkele sprekers ook vragen gesteld bij de timing van de bespreking van het ontwerp van CLB-profiel. Bij de bespreking van de beleidsbrief en de begroting 2008 stelde u als minister zelf dat het CLB-profiel nogal moeizaam tot stand komt. Daarom heeft het parlement een initiatief genomen. Daarbij gingen de initiatiefnemers er vanuit dat het niet vanzelfsprekend is dat een besluit van de Vlaamse Regering terug voor advies naar de Vlor gaat.

Minister Frank Vandenbroucke: Het ontwerpbesluit wordt eerst behandeld door de Vlaamse Regering en zal daarna aan de Vlor bezorgd worden. Of het advies van de Vlor opnieuw wordt gevraagd, is afhankelijk van wat als een strategisch besluit moet worden beschouwd.

Mevrouw Kathleen Helsen: Het is positief dat de Vlor terug om advies wordt gevraagd, maar omdat het parlement daar niet zeker van was, heeft het twee gedachtewisselingen aan het profiel gewijd. Het was interessant om de mening van de betrokkenen te vernemen. Het parlement heeft zich gebaseerd op de eerste tekst van het CLB-profiel, niet wetende welke evolutie de tekst heeft doorgemaakt in voorbereiding van het besluit.

In de gedachtewisselingen en in het Vlor-advies komt naar voren dat het uitwerken van een profieltekst voor het CLB een element is, maar dat het zeker zo belangrijk is dat in te passen in de leerlingbegeleiding van de school, de opdracht van de pedagogische begeleidingsdienst, maar ook het aanbod en de begeleiding van de welzijn- en gezondheidsector. Dat staat niet in de tekst. Is de minister van plan om bijkomende initiatieven te nemen voor een kader voor leerlingenbegeleiding? In dat kader kan dan duidelijk de opdracht van de school, van de pedagogische begeleidingsdienst beschreven worden, maar ook duidelijk gemaakt worden wat het nieuwe CLB-profiel betekent voor welzijnsinstellingen.

Voornamelijk het basisonderwijs besteedt nu meer aandacht aan zorg. Er zijn zorgcoördinatoren, zorgleerkrachten. Het secundair onderwijs kent niet dezelfde evolutie. De profieltekst maakt niet direct het onderscheid. De school moet de eerstelijnszorg geven, het CLB de tweedelijnszorg. Wat houdt die eerstelijnszorg concreet in? Wat gebeurt er als de school in gebreke blijft?

Daarnaast omschrijft de profieltekst heel duidelijk wat een CLB wel en niet doet op de verschillende domeinen. De begeleiding van een CLB is vooral van korte duur en zeker niet therapeutisch. Het is belangrijk na te gaan of die werking afgestemd is op de welzijnsdienstverlening. De CLB's hebben duidelijk gemaakt dat jongeren niet altijd onmiddellijk doorverwezen kunnen worden naar de welzijnssector. Het CLB voelt zich verplicht een aantal opdrachten te blijven vervullen. Ook de scholen zijn daar vragende partij voor. De problemen zijn immers nijpend, het is onmogelijk om leerlingen aan hun lot over te laten. Zowel school als CLB kaarten aan dat vaak meer CLB-begeleiding nodig is dan nu in de profieltekst staat. In welke mate heeft de minister overlegd met Welzijn en met zijn bevoegde minister?

De gedachtewisselingen waren toegespitst op de opdracht van de CLB's. De financiering van de CLB's kwam minder aan bod. Er is wel geopperd om ook de financiering van de CLB's naar aanleiding van de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs te herbekijken en af te stemmen op een aantal nieuwe taken van scholen en CLB's. CLB's krijgen nieuwe opdrachten in het kader van leerzorg, van leren en werken, van studiekeuzebegeleiding. Op welke manier wordt daarmee rekening gehouden bij de financiering van de CLB's?

CLB's moeten objectief en onafhankelijk kunnen werken ten opzichte van de scholen maar ook ten opzichte van de welzijn- en gezondheidsector. Een onafhankelijke structuur en organisatie zouden de objectieve werking beter verzekeren. Hoe staat de minister daar tegenover?

In de nota schuift de minister, naast de vier decretale domeinen, schoolondersteuning als een bijkomend domein naar voren. Zal de minister dat behouden? Dat betekent immers een wijziging van het decreet. Is het echt nodig om van schoolondersteuning een bijkomend domein te maken? Schoolondersteuning is immers een methodiek die het CLB hanteert in functie van leerlingbegeleiding. De pedagogische begeleidingsdiensten werken ook schoolondersteunend, maar vertrekken niet van de individuele leerlingen, maar wel van de lesopdrachten van de leerkrachten. De sector is geen voorstander van het vijfde domein.

De minister wil dat het nieuwe profiel het onderscheid tussen het verplichte en het verzekerde aanbod en het vraaggestuurde aanbod duidelijk maakt. De CLB's werken sowieso vraaggestuurd, maar een vraaggestuurd aanbod afbakenen, heeft gevolgen

voor de omkadering en financiering. De leerling of de school kunnen het verplichte aanbod niet weigeren. Ze zijn vrij om in te gaan op het verzekerde aanbod. Beide aanbodsvormen maken het mogelijk om vraaggestuurd te werken. Als er ook nog een apart vraaggestuurd aanbod is, krijgen de CLB's de ruimte om andere diensten aan te bieden. Hoe ziet de minister dat? Om de taken van een CLB duidelijk af te bakenen, is het beter om enkel te spreken over een verplicht en een verzekerd aanbod, maar wel vraaggestuurd te werken. Wat zou een vraaggestuurd aanbod concreet kunnen inhouden? Dat is niet nader omschreven waardoor de doelstelling van een duidelijke taakafbakening in het gedrang komt. Dat zal leiden tot interpretatieverschillen. De omkadering en de financiering zijn daarenboven gebaseerd op het verplichte en het verzekerde aanbod. Een apart vraaggestuurd aanbod creëert verwachtingen bij ouders en scholen.

CLB's moeten daarenboven afhankelijk van de lokale context een bepaalde dienstverlening al of niet aanbieden. In steden kunnen inderdaad andere verwachtingen gesteld worden aan een CLB, alleen al omdat er meer welzijnsinstellingen zijn dan op het platteland. Ook de problemen verschillen. In welke mate houdt men daarmee rekening bij de financiering en de omkadering? Wat betekent het voor het verzekerde aanbod? Is daar een vraaggestuurd aanbod mogelijk of niet?

De ontwerptekst omschrijft vrij strikt op welke manier het CLB met psychosociale problemen moet omgaan en hoe lang bepaalde interventies mogen duren. Het is moeilijk om psychosociale begeleiding strikt te timen. Psychosociale begeleiding heeft immers vaak te maken met een vertrouwensrelatie die bij de ene leerling sneller tot stand komt dan bij de andere. Is het de bedoeling om dat te behouden? Wat gebeurt er als de maximumbegeleidingstijd overschreden is, het probleem niet afgehandeld is en er geen doorverwijzing mogelijk is?

CLB's krijgen een belangrijkere rol bij studiekeuzebegeleiding. Informatiemomenten in het zesde leerjaar, in het tweede en zesde jaar secundair onderwijs worden georganiseerd in samenspraak met de school. Informatie en advies zijn ook nodig in complexe situaties. De keuzevaardigheidstraining, het leren kiezen, beschouwt de minister als een duidelijke opdracht van de school. Hoe ziet de minister de rol van de school en het CLB buiten de opgesomde momenten? Wat mag op die momenten verwacht worden van de

school en wat is de rol van het CLB? Hoe zit de taakverdeling in verband met initiatieven voor de schoolrijpheid?

Minister Frank Vandenbroucke: Kan u een voorbeeld geven van een informatiemoment buiten de opgesomde?

Mevrouw Kathleen Helsen: Bijvoorbeeld als een leerling na een derde jaar secundair onderwijs een B-attest krijgt. Een CLB kan dan adviseren wat de leerling best doet: het jaar overdoen, een andere richting kiezen. Dat is geen complex probleem. Moet de school adviseren en met de ouders de studierichtingen overlopen? Of hoort informatie geven over studierichtingen tot de taak van het CLB?

In de profieltekst staat relationele vorming als een onderdeel van het CLB-aanbod. De scholierenkoepel heeft gevraagd dat de CLB's een nadrukkelijker rol op dat vlak zouden spelen. De relatie met leerkrachten op school is volgens hem van een andere aard dan de relatie met de CLB-medewerkers. Dat is niet alleen belangrijk voor preventie maar ook bij problemen. In de profieltekst wordt dat niet sowieso tot het verzekerde aanbod gerekend, al is het wel een algemene taak. Denkt de minister dat het CLB ook een belangrijkere rol kan vervullen aangaande relationele vorming?

Het onderzoek dat het nieuwe decreet evalueert, zou tegen de zomer 2008 klaar zijn. Is het nodig de resultaten ervan af te wachten vooraleer het profiel definitief vast te leggen? Leerlingen, ouders maar ook welzijnsinstellingen kennen de taken van een CLB slecht. Communicatie is dus heel belangrijk. Zal de overheid bekendmakingacties over het nieuwe CLB-profiel organiseren?

Mevrouw An Michiels: Ik vind het jammer dat enkel de commissie Onderwijs bij de bespreking aanwezig is en bijvoorbeeld niet de commissie Welzijn. Heeft de minister overlegd met de andere betrokken domeinen, zoals Welzijn?

Ik heb moeite om het geheel te overschouwen. Het is moeilijk om de concrete werkbaarheid van het profiel te beoordelen omdat er nog heel wat nieuwe ontwikkelingen in aantocht zijn waarbij het CLB een belangrijke rol zal moeten spelen, bijvoorbeeld leerzorg, leren en werken. Ook andere beleidsontwikkelingen die al in uitvoering zijn, verzwaren de opdrachten van het CLB. Het is echter niet altijd duidelijk wat

de taken juist zijn. Heeft de minister een zicht op de volledige huidige en toekomstige CLB-taken? Zo ja, is daarmee rekening gehouden bij de uitwerking van het profiel? De gedachtewisselingen hebben duidelijk gemaakt dat de betrokkenen nog niet altijd het volledige beeld hebben.

Iedereen is het er blijkbaar over eens dat de taken van het CLB zwaarder worden. Komen er bijkomende ondersteuning en omkadering?

In de gedachtewisselingen weerklonk ook de vraag naar de invulling van de volledige leerlingenbegeleiding, wat breder is dan het CLB-aanbod. Het omvat immers ook de schoolinterne begeleiding, de zorgbegeleiding, de pedagogische ondersteuning. Wanneer moet een ouder zich tot welke dienst wenden? Is er een hiërarchie? Is er een samenwerking? Is de minister zich bewust van de ongerustheid? Zal hij een oplossing bieden door bijvoorbeeld ook een profiel voor een zorgcoördinator uit te werken?

De toegankelijkheid, de duidelijkheid, de kenbaarheid en de herkenbaarheid zijn noodzakelijk, maar er zijn nogal wat knelpunten. Het CLB moet gemakkelijk bereikbaar zijn voor iedereen, niet alleen voor de school maar ook voor de leerkrachten. Ook voor hen is het niet altijd duidelijk waarvoor ze een leerling naar het CLB kunnen doorverwijzen. Een leerling weet vaak helemaal niet of en waarvoor hij bij het CLB terecht kan. Ook bij de ouders heerst er grote onduidelijkheid. Ouders, zeker de minder mondige, zetten zelf de stap niet zo gemakkelijk. Ook daarom is er behoefte aan meer informatie over en ook vanuit het CLB aan leerlingen, ouders en leerkrachten. Ik heb begrepen dat de minister werk wil maken van de duidelijke herkenbaarheid. Dat verheugt me.

Bij de besprekingen van het CLB-decreet in 1998 vreesde het toenmalige Vlaams Blok al voor problemen met de objectiviteit en de onafhankelijkheid van de CLB's. Uit de gedachtewisselingen en de documenten blijkt dat de autonomie van de CLB's blijkbaar nog altijd een gevoelig punt is. Vooral de dienstverlening aan de ouders moet onafhankelijk van de school kunnen verlopen. Die onafhankelijkheid is niet duidelijk verwoord in het profiel. Zal de minister dat regelen in de verdere uitwerking? Moet een CLB volgens de minister netgebonden blijven?

De heer Dirk De Cock: Er was blijkbaar onduidelijkheid over de psychosociale begeleiding. Heeft de minister de sector al gemeld dat de psychosociale

begeleiding een van vier pijlers blijft van het decreet op de CLB's? De band met Welzijn is belangrijk. Dat is nog onvoldoende geregeld, daarmee moet rekening gehouden worden bij de verdere uitwerking. Wat is de mening van de minister?

De heer Hans Schoofs: De finaliteit van de besprekingen was me niet altijd duidelijk.

Bij de voorgaande besprekingen maar ook in het profiel zelf mis ik het medische aspect van de CLB-taak. Bij de totstandkoming van het nieuwe decreet op het CLB is het medische onderdeel proportioneel vermindert. Een interessante groepering die de commissie over het hoofd gezien heeft, is de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWJG). Daarvan zijn heel wat CLB-medewerkers en artsen lid. Onder hun impuls is er een werkgroep opgericht die het CLB-profiel mee vorm geeft. Ik pleit ervoor om die werkgroep hier te horen.

Bij de verzekerde taakstelling en het groter wordende belang van het vraaggestuurde aanbod, voelen zij zich toch verdrongen. Bij de samenvoeging van MST en PMS is de leiding van de meeste CLB's in handen gekomen van personen met een psychologische opleiding. De medische onderzoeken gebeuren daarboven nu maar om de twee jaar meer. Dat was een terechte evolutie, ook volgens de betrokkenen. Ze vrezen echter dat, gezien de leiding van de meeste CLB's, dat ze hun onderzoeken op een minder goede manier zullen kunnen doen. De medische onderzoeken zijn nodig, want niet alle kinderen, zeker uit kansarme milieus, ondergaan geregeld een routineonderzoek bij de huisarts. Nochtans worden heel wat meer en minder ernstige gebreken door dat routineonderzoek aan het licht gebracht. Ik pleit ervoor om het medische schooltoezicht proportioneel te betonen in de CLB-werking. Heel wat artsen worden ingeschakeld voor het psychosociale onderzoek en diagnostiek, vaak bij gebrek aan kinderpsychiaters.

De onafhankelijke positie van het CLB bij studieadvies is een vaak gehoorde zorg, onder meer bij het VCOV, KOOGO, de Internettensamenwerkingscel, de vakbonden. Ook Open Vld is voorstander van duidelijke afspraken zodat het CLB een objectief aanbod kan verzekeren. Tot slot pleit ook ik voor duidelijkheid over het onderscheid tussen het vraaggestuurde en het verzekerde aanbod.

Mevrouw Laurence Libert: Op 22 februari 2008 hield de Vlaamse Scholierenkoepel hier in het par-

lement een dag van de inspraak. De leerlingen van het secundair onderwijs kwamen zelf aan het woord. Een van de thema's was hun mening over tso-bso en het negatieve imago van die studiemogelijkheden. De leerlingen zeiden dat de scholen en CLB's onvoldoende informatie gaven over het onderwijsaanbod. Goede leerlingen worden sowieso naar aso doorverwezen, zwakkere naar tso of zelfs bso. Ze vonden dat jammer omdat de tso-richtingen ook uitdagend zijn. Heel wat leerlingen hadden spijt dat ze niet meteen in dergelijke richting gestart waren. CLB's hebben daar onvoldoende aandacht voor. Misschien zijn ze zelf niet voldoende op de hoogte van het aanbod. Meestal is er geen CLB-advies. In het andere geval wordt er onvoldoende rekening gehouden met de competenties en de interesses van de leerling. Natuurlijk weet een twaalfjarige niet altijd wat hij precies wil of verandert zijn mening nog.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: In de Onderwijsspiegel 2006-2007 beveelt de onderwijsinspectie de overheid aan om te reflecteren over de vooropleiding en de begeleiding van CLB-medewerkers. Het instellen van een formeel mentorschap kan nuttig zijn in een CLB. Ten slotte kan het onderzoek naar zinvolle startcompetenties fungeren als aanzet voor een bredere maatschappelijke discussie, aldus de onderwijsinspectie. Het kan nuttig zijn om het profiel op dat punt bij te werken.

3. Antwoord van de minister

Minister Frank Vandenbroucke: Het is de bedoeling om het decreet niet te wijzigen maar wel een besluit te laten goedkeuren door de Vlaamse Regering. Dat besluit zal vervolgens voorgelegd worden aan de Vlor. In dat besluit zal het verzekerde en het verplichte aanbod omschreven worden. Daarin wil ik verschillende bestaande besluiten integreren. Zo wil ik het legistieke apparaat vereenvoudigen. De medische werking van de CLB's wordt niet gewijzigd, maar alleen geïntegreerd. Er is wel degelijk overlegd met VWJG. Zij weten dus goed wat de bedoeling is, maar eigenlijk veranderen we niets.

De berichten over het profiel hebben geleid tot commotie in de sector die zich bijvoorbeeld afvroeg hoe het zat met de psychosociale begeleiding. Ik vind dat de sector in deze niet goed gecommuniceerd heeft. Eigenlijk was de commotie helemaal niet nodig. Het klopt immers helemaal niet dat de psychosociale begeleiding afgebouwd wordt. In het besluit zal de psychosociale begeleiding een duidelijke plaats krij-

gen. Het klopt wel dat er oog moet zijn voor de doelgerichtheid en de doelmatigheid van eender welke actie en actor in de samenleving, de welzijnssector, het onderwijs, de CLB-sector. Daarom moet duidelijk omschreven zijn waar psychosociale CLB-begeleiding begint en waar ze eindigt, wanneer er beroep moet gedaan worden op gespecialiseerde diensten alsook de tijd die eraan kan worden besteed. Hier en daar kan dat op wrevel stuiten, maar duidelijke afspraken met de overheid en de samenleving zijn nodig.

De voorstellen passen volledig in de integrale jeugdhulp. De basisregels, dus de decreten, veranderen niet. Daarover wordt met het kabinet van Vlaams minister van Welzijn, de heer Steven Vanackere goed overlegd. Ook tussen de departementen is er veel overleg.

Voor een duidelijke taakafbakening tussen de leerlingenbegeleiding in de school en van de CLB's wil ik de resultaten van de wetenschappelijke evaluatie van de CLB-sector afwachten. Die zullen op het einde van 2008 beschikbaar zijn. Ik denk niet dat het nodig is om daarop te wachten voor alle aspecten. Voor helderheid over het verzekerde aanbod is dat bijvoorbeeld niet nodig.

In 2009 zouden we onder meer op basis van het onderzoek het thema leerlingenbegeleiding hoog op de agenda kunnen plaatsen door bijvoorbeeld de pedagogische begeleidingsdiensten, de CLB-sector, de scholen samen te brengen in een conferentie over leerlingenbegeleiding. Leerlingenbegeleiders in scholen en CLB-medewerkers moeten immers opnieuw een eigen positie zoeken. De vraag welk specialisme kan worden ingezet, rijst meer en meer. Dat debat situeert zich in de onderwijssector want eigenlijk ligt de verhouding met Welzijn vast in de integrale jeugdhulp. Natuurlijk moet de samenwerking op het terrein tot stand komen. Het uitrollen van de integrale jeugdhulp is niet zo'n eenvoudig proces. Op sommige plaatsen zijn er al goede afspraken die nageleefd worden, elders allicht niet. Daarbij komt nog het probleem van de wachtlijsten, niet alleen in de welzijnssector maar ook in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Ik hoop dat bewindvoerders op alle vlakken dat de komende maanden en jaren aanpakken. De verantwoordelijkheid van de CLB-sector eindigt op een bepaald moment. Daar begint de verantwoordelijkheid van andere. Die moeten die snel en voldoende nemen.

Schoolondersteuning is geen nieuw idee. Er is al een besluit. Dat zal geïntegreerd worden. Zoals gezegd wil ik in het nieuwe besluit verschillende besluiten

integreren onder meer het besluit over de schoolondersteuning. Schoolondersteuning vertrekt vandaag vanuit een individuele hulpvraag. Dat zal niet veranderen.

Het vraaggestuurde aanbod maakt geen deel uit van het decreet, maar de term wordt wel gebruikt, onder meer in de discussienota. Het vraaggestuurde aanbod is een realiteit die past in de strategische doelstellingen die het decreet wel omschrijft. Een vraaggestuurde werking in de strategische doelstellingen is geen verkeerde keuze. Dat is eigenlijk alles wat er in de nota staat.

De objectiviteit van de CLB's is een specifiek aandachtspunt in het dossier leerzorg. Ik wil ertoe komen dat we door goed toegepaste methoden en goede data in staat zijn de CLB's voor zichzelf te laten vaststellen of ze objectief attesteren, bijvoorbeeld bij de overgang naar buitengewoon onderwijs. Vandaag is dat volgens mij niet overal het geval. Men houdt immers, al is het met de beste bedoelingen, vaak rekening met de lokale context. Dat soort 'opportunisme' moet het beleid niet laten bestaan, denk ik.

Anderzijds wordt hier de onafhankelijkheid van de CLB's op tafel gelegd. Ik weet niet of men daarmee een structuurhervorming voor ogen heeft, waarbij bijvoorbeeld de band met de netten wordt doorgeknipt, dan wel de dagdagelijkse deontologische opstelling. In dat laatste geval verwijs ik naar het 'mission statement' van de sector, dat zal geïntegreerd worden in het legistieke apparaat door het als bijlage op te nemen in het besluit. Dat volstaat, denk ik.

Een vraag naar studiekeuzebegeleiding in niet-complexe situaties buiten de scharniermomenten (bijvoorbeeld een B-attest bij het beëindigen van het derde jaar), waar mevrouw Helsen naar vroeg, moet door het CLB beantwoord worden in het kader van een zorgvraag. Daarmee dekken wij alles, denk ik.

Relationele vorming zit inderdaad niet in het verzekerde aanbod, want wij willen dat niet laten expanderen tot in het onhaalbare.

Verder is communicatie absoluut belangrijk. Wij zijn bezig met de uitwerking van een communicatieplan. Het agentschap voor onderwijscommunicatie heeft daar een zeer belangrijke rol in te spelen. De legistieke oefening is één zaak, op het terrein duidelijk maken waar de sector voor staat, een andere.

Ik heb geen zicht op de taakbelasting in de sector, want er bestaat geen registratie die toelaat dat te doen. Maar dat verhindert evenmin om taken te pre-

ciseren. Wat voorligt, is niet onredelijk. Er is overleg met Welzijn, want er zijn goede afspraken met die sector nodig met het oog op een goede taakstelling rond psychosociale begeleiding.

Ik wil de werkingsmiddelen van de sector voldoende versterken – 298.000 euro extra – om de softwareproblematiek, onder meer met betrekking tot datatransmissie, aan te pakken. Het departement heeft met de CLB's een realistisch scenario afgesproken. Ik hoop dat de regering mij zal steunen om die middelen nog via een begrotingswijziging in de begroting 2008 in te schrijven. Ik denk voor de rest overigens niet dat wij hiermee personeel of middelen veronderstellen die er niet zijn.

Wat de opleiding betreft, doen wij inspanningen qua nascholing voor de CLB-sector. Inzake leerzorg bestaat een brede vraag naar competentieontwikkeling en overleg. De opmerking van de voorzitter over de opleidingsinspanning inzake profiel neem ik mee.

4. Bijkomende vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de minister

Mevrouw Kathleen Helsen: Over de medische discipline ontvang ik soortgelijke signalen op. Er rest weinig ruimte om goed te functioneren binnen het multidisciplinaire aanbod omdat men al de handen vol heeft met het omvangrijke verplichte aanbod, met name de medische onderzoeken. Daardoor heeft de in het decreet bedoelde integratie in een multidisciplinair team niet ten volle haar kansen gekregen. Er is al een hele weg afgelegd, maar er moet meer mogelijk zijn met het oog op echte multidisciplinaire begeleiding in specifieke dossiers. De medische discipline mag niet beperkt worden tot preventieve gezondheidszorg.

Ik erken dat ook binnen Welzijn nog een weg moet afgelegd worden. Het zal een bepaalde periode niet eenvoudig zijn omdat de afstemming op dit moment nog niet volledig gerealiseerd is. Ik merk op dat het op het veld zelf niet eenvoudig is om neen te zeggen als men geconfronteerd wordt met schrijnende toestanden. Ook de afstemming binnen Onderwijs is belangrijk en vereist een grondige bespreking. Als de door de minister aangekondigde conferentie over leerlingenbegeleiding een goede oplossing is, moeten we dat zeker doen, maar de vraag blijft of dit een invloed gaat hebben op het profiel. Zou dit een bijsturing kunnen inhouden?

Minister Frank Vandenbroucke: Men mag op voorhand niets uitsluiten maar ik zie dat zo niet. Ons

besluit mag niet in die mate detaillistisch zijn dat we ons vast rijden en het snel weer moeten aanpassen. De tekst moet evenwichtig zijn en voldoende interne flexibiliteit laten voor licht evoluerende inzichten en accenten.

Mevrouw Kathleen Helsen: Het CLB heeft dus een opdracht bij de studiekeuze als het gaat om een zorgvraag?

Minister Frank Vandenbroucke: Als zij niet complex is en buiten de scharnierzakmomenten.

Mevrouw Kathleen Helsen: Wat moet ik precies onder een zorgvraag verstaan?

Minister Frank Vandenbroucke: Dat is een vraag waarbij men een beroep doet op een externe deskundige, bijvoorbeeld om te weten te komen welke studies men kan kiezen na een B-attest in het derde jaar. Het gebeurt frequent dat de school daarbij vraagt aan het CLB om met een leerling te praten. Als de leerling bevestigt dat hij een dergelijk gesprek wil, moet het CLB decretaal reageren op een dergelijke niet-complexe vraag buiten de scharnierzakmomenten.

Mevrouw Kathleen Helsen: U zegt dus dat bij alles in verband met studiekeuze, het CLB sowieso een opdracht heeft, ook in de eerste lijn. Men verwacht dus niet zozeer van de school dat zij dergelijke vragen beantwoordt, hoewel zij in eerste instantie informatie kan geven. Als de school een B-attest geeft, zou het kunnen dat men van haar in de toekomst verwacht om een verduidelijking te geven bij de uitreiking ervan. Maar ik stel vast dat u zegt: als er een vraag komt bij het CLB, heeft het de opdracht een antwoord te bieden.

Minister Frank Vandenbroucke: Maar dat ontslaat de school niet van haar verplichtingen in verband met het attesteren.

Mevrouw Kathleen Helsen: Bij leerlingenbegeleiding wordt duidelijk weergegeven dat de eerste zorg een opdracht van de school is, die dus de eerste lijn verzorgt. Pas als dat onvoldoende is, gebeurt een doorverwijzing naar de tweede lijn. Ook bij de psychosociale begeleiding in de CLB's wordt gezegd dat een eenvoudig en snel op te lossen probleem een opdracht voor het CLB is, en dat er pas wordt doorverwezen bij een meer ernstige problematiek. Het gebeurt zelden dat meteen de stap gezet wordt naar zeer gespecialiseerde hulpverlening en therapie.

Meestal worden na elkaar eerste, tweede en derde lijn doorlopen. Bij de studiekeuze wordt dat onderscheid blijkbaar niet strikt gemaakt. Zowel de school als het CLB kunnen de eerste lijn verzorgen, het CLB kan eerste- en tweedelijnszorg bieden. Als we rond leerlingenbegeleiding ten gronde de afstemming maken met Onderwijs, kan dit element misschien verder geëxploreerd worden.

Wat vind ik terug in het vraaggestuurde aanbod als u dat gaat concretiseren? Wat is de verhouding met verplicht en verzekerd aanbod?

Minister Frank Vandenbroucke: Ik denk dat er sprake is van een misverstand. Die term werd gebruikt in de discussienota, maar niet met de bedoeling om daarvan een juridische figuur met allerlei omschrijvingen te maken. Het is gewoon een realiteit, die past in de strategische doelstellingen van de sector. Het is niet mijn intentie dit te reguleren.

Mevrouw Kathleen Helsen: Ik verwacht dat de CLB's zeker niet minder werk gaan hebben. Als er bijkomende opdrachten komen, moet grondig nagekeken worden of de financiering en het kader nog volstaan. De CLB's moeten de kans hebben kwalitatief werk af te leveren. Ik ben het ermee eens dat iedereen efficiënt moet werken, maar wijzen doorlichtingsrapporten er dan op dat binnen de CLB's niet efficiënt gewerkt wordt? Ik stel alleen vast dat ze de sterke vraag niet aankunnen en dat leerlingen en ouders die begeleid worden, over het algemeen tevreden zijn.

Minister Frank Vandenbroucke: Ik heb er een slecht gevoel bij dat, van zodra een overheid aan een actor zegt dat zij het wil hebben over zijn opdrachten, men als eerste reactie om geld vraagt. De doorlichtingen vonden trouwens al een tijdje geleden plaats. We zijn perfect gerechtigd om het met de CLB's te hebben over hun profiel en hun taken, en een paar dingen te preciseren, zonder dat we daarmee buiten het decreet gaan en meteen met geld moeten klaar staan.

Mevrouw Kathleen Helsen: Omgekeerd betekent dit dat men, als men geen probleem heeft met bijkomende taken zonder extra middelen, vandaag vrije tijd heeft.

Minister Frank Vandenbroucke: Ik bekijk dat niet zo. Niet elke verbetering wijst erop dat mensen vroeger hun best niet deden. Door afspraken kan men zaken doelmatiger maken. Het klopt dat men 'psychosociale problematiek' niet te strikt mag opvatten, maar

men moet het wel omschrijven: dit en meer niet. Men moet er dan natuurlijk kunnen op vertrouwen dat ook Welzijn en Gezondheid klaar staan. Ik weet dat daar knelpunten zijn.

Mevrouw Kathleen Helsen: Betekent dit dat centra voortaan gestraft worden of dat de begeleiding moet stopgezet worden als men de strikt omschreven ruimte overschrijdt? Gaat het om een richtlijn inzake tijdbesteding waaraan zij zich strikt moeten houden of niet?

Minister Frank Vandenbroucke: Als centra binnen hun totale taakbelasting ondoelmatig tijd investeren in een bijkomende opdracht, zullen zij de verplichte opdracht wel niet goed doen. Dan krijgen ze op termijn een probleem, eerst met de contractanten en later bij de doorlichting. Ik wil niet zwaaien met sancties maar we moeten er wel voor zorgen dat de centra doen wat minimaal verwacht wordt – en dat is heel wat – en dat veronderstelt dat men een aantal andere dingen goed omschrijft. Het besluit is evenwichtig en helder, ook voor wat betreft het psychosociale. Het is niet overdreven betuttelend.

De heer Hans Schoofs: De VWSJ wil hierover gehoord worden. Zij heeft al een visietekst aan het departement overgemaakt.

Minister Frank Vandenbroucke: Meer nog, er is een gesprek geweest met de voorzitter van de vereniging.

De heer Hans Schoofs: Ik betreur dat een dermate betrokken organisatie niet voor de commissie verscheen.

De voorzitter: Het is dan wel aan u om de VWSJ voor te stellen als te horen organisatie.

De heer Hans Schoofs: Ik vraag om haar alsnog uit te nodigen.

Ik ben blij dat de minister het probleem bij het attesteren onderkent. De opname in het decreet Leerzorg is een constructieve voorzet. De minister suggereert ook even om de betrokkenheid van de netten bij de studiekeuze door te knippen.

Minister Frank Vandenbroucke: Dat zit niet in mijn agenda.

De heer Hans Schoofs: Ik zou dit niet dadelijk uit de discussie bannen. Ik zie immers niet meteen hoe het

probleem met het attesteren meteen opgelost worden binnen leerzorg. Mijn fractie wil daarom blijvend aandacht besteden aan de objectivering van de studiekeuze. Ik zou er durven voor pleiten om er een eerstelijnsstaak van te maken, maar dan moet de eerder genoemde vraag wel open blijven.

Ik ben ook blij met de voor 2009 toegezegde conferentie. Het is overigens belangrijk dat iedereen beseft dat in dat jaar geland wordt.

De voorzitter: We verwachten van u de coördinaten van VWSJ, zodat we hen om een schriftelijke reactie kunnen vragen (zie bijlage 6 p. 115).

Mevrouw Laurence Libert: Eerder deze week stond in De Morgen dat 38% van de gevallen waarmee de CLB's geconfronteerd worden, gaan over de psychologische begeleiding van kinderen, bijvoorbeeld bij partnergeweld of (v)echtscheidingen. De centra hebben nochtans niet de wettelijke mogelijkheid om daarin actief een rol te spelen. Ze worden doorverwezen naar dure psychiaters of psychologen. De oplopende kosten worden niet terugbetaald. Hoe ziet de minister de rol van de CLB's? Hoe moeten zij omgaan met de vaststelling van dergelijke situaties thuis of ergens anders? En wat denkt hij over het doorsturen?

Minister Frank Vandenbroucke: Het CLB is daarin een draaischijf. Het is zelf geen gespecialiseerde hulpverlener maar moet er wel voor zorgen dat de ouders en eventueel de school (indien betrokken) weten waar zij terecht kunnen. Ik beseft dat psychotherapie in ons land niet wordt terugbetaald – dat is trouwens ook niet evident. Maar er is ook laagdrempeliger en goedkoper aanbod. Het CLB moet mensen daarnaar oriënteren. Dat is hun verantwoordelijkheid. Op sommige plaatsen bestaat daarvoor al een goed netwerk met de welzijnssector.

De verslaggevers,

Kathleen HELSEN
Jef TAVERNIER

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK

BIJLAGE 1:

Een ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

Een ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding

Frank Vandenbroucke

Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

Inhoudstafel

I. Algemeen: Centra voor Leerlingenbegeleiding

I.1 De centra voor leerlingenbegeleiding gesitueerd

I.2 Het huidige aanbod in grote lijnen

I.3 Een gemiddeld CLB in cijfers

II. Doelstellingen voor de centra voor leerlingenbegeleiding

II.1 De Vlaamse Regering en de Vlaams minister van onderwijs

II.2 Hoe willen we deze doelstellingen bereiken?

III. De kernopdrachten van een CLB

III.1 Algemeen

III.2 Leren en studeren

III.3 Schoolloopbaan

III.4 Psychosociaal functioneren

III.5 Preventieve gezondheidszorg

III.6 Schoolondersteuning

I. Algemeen: de centra voor leerlingenbegeleiding

I.1. De centra voor leerlingenbegeleiding gesitueerd

Een **centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB)** is een dienst waarop leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecties van het basis- en secundair onderwijs een beroep kunnen doen voor informatie, hulp en begeleiding. Het decreet op de centra voor leerlingenbegeleiding werd op 1 december in 1998 door het Vlaams Parlement gestemd¹.

In een CLB werken onder andere artsen, maatschappelijk werkers, pedagogen, psychologen, psychologisch assistenten en verpleegkundigen. In een aantal CLB's zijn er ook interculturele medewerkers, logopedisten, leerkrachten, ervaringsdeskundigen,... actief. Die verschillende vakmensen werken samen in een **multidisciplinair team** om het welbevinden van leerlingen te bevorderen doorheen hun schoolloopbaan. Elk **teamlid** heeft een aantal specifieke opdrachten maar werkt steeds samen met de andere teamleden. Zo zullen bijvoorbeeld de artsen en verpleegkundigen voornamelijk instaan voor de medische onderzoeken en zullen de psychologen, pedagogen en maatschappelijk werkers samen met de school bepaalde leerlingen begeleiden. Wanneer de arts tijdens een medisch onderzoek in het gesprek met het kind vaststelt dat het kind bijvoorbeeld erg gepest wordt, zal hij/zij dit bespreken in het multidisciplinaire team.²

Een CLB kan leerlingen op **vier domeinen** begeleiden:

- het leren en studeren;
- de schoolloopbaan;
- de preventieve gezondheidszorg;
- de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Naast deze begeleidingsdomeinen is de *schoolondersteuning* een vijfde belangrijk domein waarop de CLB's zich richten.

De begeleiding waarvoor een CLB instaat, vertoont een aantal typische kenmerken:

- de **leerling** staat **centraal**;

¹ DCLB Belgisch Staatsblad 10/04/1999

² Het spreekt voor zich dat naast de opdrachten die uitgevoerd worden in een rechtstreekse relatie tot de cliënt, elk CLB ook tal van andere substantiële opdrachten heeft zoals informatiebeheer, interne kwaliteitszorg, administratie....

- de begeleiding is **multidisciplinair**;
- de **geheimhouding** van gegevens wordt gegarandeerd;
- de werking van het CLB is **vraaggestuurd**: een CLB gaat in op vragen van ouders en leerlingen en ondersteunt scholen in aanpak van problemen met leerlingen.
- Het CLB werkt subsidiair
- het centrum begeleidt prioritair en intensief leerlingen die **in hun ontwikkeling en leerproces bedreigd worden**. Er is bijzondere aandacht voor leerlingen die door hun sociale achtergrond en leefsituatie leerbedreigd zijn.
- er is **bijzondere aandacht** voor leerlingen uit het buitengewoon onderwijs, het kleuteronderwijs en de aanvangsjaren van de lagere school, het technisch, kunst-, beroepssecundair onderwijs, het deeltijds beroepsonderwijs en de erkende vormingen, het eerste leerjaar B, het beroepsvoorbereidend jaar;
- de dienstverlening is **gratis**.

1.2. Het huidige aanbod in grote lijnen

Wanneer iemand met zijn vraag bij het CLB komt zal de medewerker kort naar de vraag luisteren (**onthaal**). De medewerker of het teamlid zal dan beoordelen of deze vraag door het CLB kan opgenomen worden.

Wanneer de medewerker oordeelt dat het inderdaad een vraag is voor het CLB, zal dit meestal leiden tot een eerste **gesprek van één a twee uren**. In dit eerste gesprek zal een medewerker van het CLB de precieze boodschap achter de vraag beluisteren (**vraagverheldering**). Deze gesprekken vinden plaats zowel op school als in het centrum.

Enkele voorbeelden:

- *komt de vraag van een ouder die hulp zoekt bij opvoedingsproblemen?*
- *zijn er problemen bij het leren lezen of schrijven?*
- *gaat het over zelfvertrouwen, pesten, veel ruzie maken, faalangst, emotionele vragen, kansarme gezinnen, ...?*

In een aantal gevallen kan de CLB-medewerker in dat eerste gesprek al de nodige **informatie en het nodige advies geven** aan de leerling, ouder of schoolteam en is één gesprek voldoende om de vragen te beantwoorden. Dan is een volgend gesprek niet meer nodig.

Andere vragen vereisen wel een verdere opvolging. Dit kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van:

- **Een onderzoek** Dit gebeurt als de oplossing van een probleem verder onderzoek vereist. Daarbij kan het gaan over psychologische, medische of sociale onderzoeken. Een onderzoek leidt tot een **diagnose** of een **hypothese van diagnose**.
- Een **doorverwijzing**. In dat geval wordt de verdere begeleiding, behandeling of diagnostiek aan een hulpverlener van een andere dienst aangeraden of toevertrouwd en verder opgevolgd vanuit het CLB.
- Een kortdurende **begeleiding**. Daarbij wordt gewerkt aan het zoeken naar oplossingen. Soms heeft een teamlid (bv. de psycholoog of de maatschappelijk werker) enkele gesprekken met de leerling. In andere gevallen spreekt hij met de ouders. Ook spreekt hij met de ouders én de leerling samen indien dat gewenst is en positief kan bijdragen tot een oplossing. Soms is het nodig om te bemiddelen tussen de verschillende partijen om een probleem op te lossen of hanteerbaar te maken. Dan zal het teamlid de verschillende partijen met elkaar in contact brengen om tot een oplossing te komen.
- Het CLB-team ondersteunt de school in de aanpak van leerlingen die problemen hebben binnen één van de 4 domeinen.

Het CLB staat ook in voor het **medisch onderzoeken** van leerlingen. In sommige leerjaren is de deelname aan een dergelijk medisch onderzoek verplicht. Daarnaast neemt een CLB beschermingsmaatregelen bij bepaalde besmettelijke aandoeningen en inentingen aanbieden of hiervoor doorverwijzen (vaccinaties).

- Een CLB houdt actuele **informatie** bij over onderwijs, scholen, internaten, overgang naar de arbeidsmarkt, ontwikkeling van kinderen, revalidatiecentra, centra voor de behandeling van leerproblemen, verschillende behandelings- en trainingsmogelijkheden, studiemogelijkheden, enz. en stelt ze ter beschikking
- Het CLB houdt ook per leerling een **leerlingdossier** bij gedurende de volledige schoolloopbaan.
- Een teamlid neemt op school deel aan **klassenraden** en aan verschillende andere **overlegmomenten op school**
- Een CLB werkt met andere welzijns- en gezondheidsvoorzieningen samen in een **netwerk** (bijvoorbeeld in het kader van Integrale jeugdhulp³, kinderpsychiatrie, revalidatiecentra, centra voor ontwikkelingsstoornissen, artsen, ...).

³ <http://www.jeugdhulp.vlaanderen.be/>

1.3. Een gemiddeld CLB in cijfers

Hieronder geven we kort een aantal kwantitatieve kenmerken weer van de CLB-sector. We doen dit onder andere door een ‘gemiddeld’ CLB te beschrijven. Dit laat toe om de voorstellen die later aan bod komen, in een juist perspectief te situeren.

In Vlaanderen zijn er **73 centra** voor leerlingenbegeleiding:

- 5 centra die behoren tot het officieel gesubsidieerd centrumnet
- 24 centra die behoren tot het Gemeenschapsonderwijs
- 44 centra die behoren tot het vrij gesubsidieerd centrumnet

Het grootste centrum begeleidt 62.279 leerlingen verspreid over 183 scholen en heeft 126,5 personeelsleden (voltijdse equivalenten). Het kleinste centrum begeleidt 5.502 leerlingen verspreid over 21 scholen en heeft 15 personeelsleden (voltijdse equivalenten).

Gemiddeld begeleidt een CLB 49 scholen (15.300 leerlingen) waarvan 31 basisscholen met 8.530 leerlingen, 14 secundaire scholen met 6.130 leerlingen en 4 scholen voor buitengewoon onderwijs met 640 leerlingen.

De berekening van het aantal personeelsleden van een CLB is gebaseerd op ‘gewogen’ leerlingen. Iedere leerling wordt naargelang het onderwijsniveau en het studiegebied vermenigvuldigd met een bepaalde coëfficiënt. Zo kan een CLB in verhouding meer personeelsleden inzetten voor het buitengewoon onderwijs of voor het beroepsonderwijs. De coëfficiënten zijn:

- coëfficiënt 7 voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs⁴, van het geïntegreerd onderwijs, van het deeltijds secundair beroepsonderwijs en de deelnemers aan de erkende vormingen,
- coëfficiënt 4 voor de leerlingen van het eerste leerjaar B en van het beroepsvoorbereidend leerjaar, van de tweede en derde graad van het beroepsonderwijs en de anderstalige nieuwkomers in het basis- en het secundair onderwijs,
- coëfficiënt 2 voor de leerlingen van het kleuteronderwijs en van het lager onderwijs,
- coëfficiënt 1,5 voor de leerlingen van de eerste graad van het secundair onderwijs, met uitzondering van het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar en de leerlingen van het kunst- en technisch secundair onderwijs,
- coëfficiënt 1 voor de overige leerlingen van het secundair onderwijs.

⁴ Vertaald naar de concepten rond leerzorg betekent dit coëfficiënt 7 voor de leerlingen van Leerzorgniveau III en IV

De personeelsformatie van een **gemiddeld CLB** telt iets minder dan 35 voltijdse equivalenten en bestaat uit één directeur; 2,8 artsen; 12,9 psycho-pedagogische consulenten en werkers; 7,4 maatschappelijke werkers; 6,7 paramedische werkers en 4,9 administratieve personeelsleden⁵.

Als we de personeelsbezetting van het CLB bekijken per onderwijsniveau (zonder directie en administratief personeel), krijgen we het volgende resultaat:

- voor de begeleiding van 31 scholen en 8.530 leerlingen uit het gewoon basisonderwijs beschikt een CLB over 14,9 personeelsleden;
- voor de begeleiding van 14 scholen en 6.130 leerlingen uit het gewoon secundair onderwijs beschikt een CLB over 11 personeelsleden;
- voor de begeleiding van 4 scholen en 640 leerlingen uit het buitengewoon onderwijs beschikt een CLB over 3,8 personeelsleden.

II. Doelstellingen voor de centra voor leerlingenbegeleiding

II. 1. De Vlaamse regering en de Vlaams minister van onderwijs

Op 15 en 20 januari 2004 vonden in de commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement hoorzittingen plaats over de rol en de werking van de centra voor leerlingenbegeleiding. De resultaten van deze hoorzittingen vormden de basis van de doelstellingen die de Vlaamse regering in 2004 voor de CLB's formuleerde⁶.

In het regeerakkoord 2004 van de Vlaamse regering 'Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen' is een passage opgenomen waarin men een globale doelstelling voor de CLB's formuleert.

Deze doelstelling luidt:

“De school is bevoegd voor de eerstelijnszorg in de leerlingenbegeleiding, het Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) voor de tweedelijnszorg. Tussen beide komt een betere afstemming tot stand, waarbij de regiefunctie de school toekomt zonder de onafhankelijkheid van de centra voor leerlingenbegeleiding aan te tasten. Voor de werking van de CLB's moet er wel rekening mee gehouden worden dat ze ook opereren in een breder netwerk van voorzieningen, dat verschilt naargelang van de locatie. Leerlingen moeten in dit kader georiënteerd worden op basis van hun talenten in plaats van wat ze niet kunnen.”

In de beleidsnota voor Onderwijs 2004-2009, is een passage opgenomen over de CLB's onder de titel 'Een duidelijkere rol voor de centra voor leerlingenbegeleiding'. Hierin worden de CLB's benoemd als belangrijke partner in het zorgcontinuüm.

Een deel van de passage over de CLB's luidt als volgt:

“ We willen verder investeren in de profilering van en de communicatie over de CLB's om te voorkomen dat scholen, leerlingen, ouders en externen onrealistische verwachtingen koesteren.”

⁶ Vlaams Parlement, Stuk 2127 (2003-2004) – nr.1. Hoorzitting over de werking van de CLB-sector.

11.2. Hoe willen we deze doelstellingen bereiken?

CLB-profiel

Het aanbod van de centra bestaat uit drie stukken: het verplicht, het verzekerd en het vraaggestuurd aanbod. Het verplicht aanbod omvat momenteel de verplichte begeleidingen inzake leerplicht en een aantal medische onderzoeken⁷. Het verzekerd aanbod bevat door de regering te bepalen diensten die het centrum verplicht aan de school aanbiedt, maar die de school al dan niet kan aanvaarden. Het vraaggestuurde aanbod is het CLB-aanbod dat tussen school en CLB wordt afgesproken en past binnen de strategische doelstellingen van het decreet op de CLB's. Deze driedeling wensen we te behouden.

De afspraken met betrekking tot het verplicht, verzekerd en vraaggestuurd aanbod worden opgenomen in een beleidscontract⁸, aangevuld met bijzondere bepalingen of een afsprakennota. School en CLB stellen dit beleidscontract en de bijhorende bepalingen samen op. Het beleidscontract beschrijft het algemene kader waarin school en CLB samenwerken. Dit contract wordt elke drie jaar opnieuw onderhandeld. De bijzondere bepalingen of afsprakennota bevat de concrete afspraken die school en CLB maken over de samenwerking tijdens het schooljaar. De afspraken handelen over de concrete afspraken met betrekking tot het verplicht, het verzekerd en het vraaggestuurd aanbod. Dit document wordt elk schooljaar opgesteld.

De afsprakennota is een zinvol instrument in de lokale afstemming van vraag en aanbod en houdt rekening met de lokale context van het hulpverleningsaanbod. We wensen deze werkwijze te behouden maar willen ook bijsturen.

In functie van de doelstelling van de Vlaamse regering om tot een betere afstemming te komen tussen school en CLB, met respect voor de lokale context, willen we het aandeel van het verzekerd aanbod in de afspraken tussen school en CLB voor alle centra vergroten.

Om te komen tot een werkbare beschrijving van het verzekerd aanbod willen we een grondige discussie op gang brengen over het profiel waaraan elk CLB minimaal dient te beantwoorden. Zo'n profiel beschrijft in duidelijke termen wat een CLB wel en niet aanbiedt, wat een school mag

⁷ In het kader van Leerzorg willen we van de inschaling op leerzorgniveau II, III en IV tot het verplicht aanbod maken.

⁸ De term 'beleidsplan' wordt gebruikt wanneer school en CLB tot dezelfde inrichtende macht behoren. Omwille van de leesbaarheid wordt hier steeds enkel de term beleidscontract gehanteerd.

verwachten, wat de ‘doorlooptijd’ is van het hulpaanbod, welke diagnoses er gesteld worden en welke niet, hoelang een begeleiding duurt, ...

De diensten die alle centra op basis van het CLB-profiel zullen leveren, willen we dus beter vastleggen. Dit moet leiden tot een goed evenwicht tussen een duidelijk herkenbaar ‘verzekerd’ aanbod enerzijds en het vraaggestuurd aanbod waarin de lokale vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd anderzijds.

Bij de beschrijving van het profiel in het volgende hoofdstuk hielden we rekening met de inspanningen die de CLB’s leverden in het kader van de brede hervorming van de Integrale Jeugdhulp. Samen met 6 andere sectoren werd een deel van het aanbod van de CLB omschreven in typemodules en modules⁹.

Ook de oorspronkelijke tekst van het CLB-profiel die in 2002 door een tijdelijke decretale stuurgroep werd samengesteld werd gebruikt als basis voor het voorliggende profiel¹⁰. Tenslotte dienden de documenten die in 2006 ter discussie aan de commissie leerlingenbegeleiding van de Vlaamse Onderwijsraad door de Internettensamenwerkingscel (ISC) werden voorgelegd, als basis voor deze tekst. De ISC is een netoverstijgende permanente werkgroep die de CLB-sector vertegenwoordigt en die in samenwerking met de centra een belangrijke inbreng heeft gehad in het totstandkomen van voorliggend profiel.

Eén sector, één taal

Naast het beter bepalen van wat de CLB’s doen in relatie tot de school en in functie van ouders en leerlingen, lijkt het van belang dat belangrijke begrippen met betrekking tot de leerlingenbegeleiding door de gehele CLB-sector op een uniforme wijze worden gehanteerd. Gebruiken alle CLB-teams de term ‘dyslexie’ of spreken ze liever over een taalstoornis? En verstaan ze er allemaal hetzelfde onder? Deze tekst wil een aantal belangrijke begrippen naar voor schuiven, zonder evenwel daarbij de begrippen technisch uit te werken. De technische uitwerking en de formulering van standaarden zal verder worden opgenomen in het profiel. In de uitrol van de inspanningen rond Leerzorg wordt hieraan ook ruim aandacht geschonken.¹¹

⁹ http://www.ond.vlaanderen.be/clb/thema/organisatie_clb/ijh.htm

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/clb/documenten/thema/organisatie_clb/profiel.pdf

¹¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/gok/leerzorg/>

De voorgestelde begrippen grijpen in grote mate terug naar de nomenclatuur¹² zoals men ze in het kader van het netoverschrijdende informaticaproject (NICO) voor de CLB-sector uitwerkte. Door de nomenclatuur voorwerp te maken van het CLB-profiel zal er meer éénduidigheid ontstaan en kan de communicatie tussen CLB-teams efficiënter verlopen. Door de begrippen vast te leggen evenals de acties die de CLB's ondernemen stellen we de CLB-sector in staat op een efficiënte manier de tweedelijnszorg in te vullen. Een heel aantal begrippen binnen het domein van de preventieve gezondheidszorg werden al eerder vastgelegd en in de regelgeving verankerd.

Besluit van de Vlaamse regering

Het is de bedoeling dat deze tekst tot een besluit van de Vlaamse Regering leidt waarin het profiel wordt verankerd. Artikel 25 § 2 in hoofdstuk III van DCLB (1/12/1998)¹³, waarin de Vlaamse Regering de mogelijkheid heeft om bijkomende operationele doelstellingen te bepalen, vormt de decretale basis. Een besluit van de Vlaamse Regering zal ertoe leiden dat het profiel van de CLB's minder kan fluctueren en dat er een eenduidige communicatie kan ontstaan tussen de centra onderling en in relatie tot de overheid, de scholen en andere sectoren.

III. De kernopdrachten van een CLB

III.1. Algemeen

Om het complexe aanbod van het CLB op een accurate manier te beschrijven, is het soms nodig vaktechnische termen te gebruiken. Deze werden echter tot een minimum herleid.

Zoals eerder gesteld werkt het CLB-team op de **4 begeleidingsdomeinen** en op het vlak van de 'schoolondersteuning'.

- Leren en studeren (leerzorg)
- Schoolloopbaan
- Psychosociaal functioneren
- Preventieve gezondheidszorg

¹² Hebben hieraan meegewerkt in 2002: Koen Pelleriaux (VUB, in 2002), Verschelden Griet (UG), Verschueren Karine (KUL), Jef Verhoeven (idem), Verrydt Jozef (HIK), Karel Hoppenbrouwers (interuniversitaire opleiding jeugdgezondheidszorg), Joost Bollens en Idez Nicaise (Hoger Instituut voor de arbeid)

¹³ Hoofdstuk III van DCLB (1/12/1998)

Art. 25. § 1. De regering bepaalt de operationele doelstellingen die aansluiten bij de strategische doelstellingen, bedoeld in de artikelen 18 en 19; § 2. De regering kan operationele doelstellingen bepalen die aansluiten bij de andere strategische doelstellingen, bedoeld in dit hoofdstuk. Ze bepaalt of het centrum deze doelstellingen moet opnemen binnen een verzekerd aanbod.

- *Schoolondersteuning*

Vooraleer het aanbod binnen elk domein te beschrijven, willen we hier eerst een aantal algemene kenmerken van het aanbod weergeven zodat die niet telkens herhaald hoeven te worden.

Ten eerste kunnen binnen alle domeinen kunnen ouders en leerlingen van het werkingsgebied terecht voor een gepast onthaal, een verheldering van hun vraag en het geven van informatie en advies. Hiervoor worden volgende definities voorgesteld:

Onthaal

In een eerste contact met de leerling (of ouders) wordt het aanmeldingssignaal beluisterd en wordt een eerste beeld gevormd van de vraag.

Vraagverheldering

Samen met de leerling (of ouders) en eventueel schoolteam worden de problemen geïnventariseerd, systematisch in kaart gebracht en ontrafeld. Oplossingsalternatieven worden verkend en getoetst aan een mogelijk aanbod. Daarbij is een antwoord geformuleerd op wie de vraag stelt, wat de vraag precies inhoudt, op wie de vraag betrekking heeft en wat de leerling wil bereiken.

Informatie en advies

De leerling beschikt over meer kennis en daarmee over een stevige basis voor zijn inzichten, keuzes en gedragalternatieven. De leerling wordt geïnformeerd en geadviseerd over keuzemogelijkheden, gedragalternatieven en er wordt eventueel bepaalde hulp aangeraden.

Afhankelijk van het resultaat van het onthaal en de vraagverheldering is er een *vervolgaanbod*. Dit kan de vorm aannemen van het stellen van een diagnose (of hypothese van diagnose) of van een kortdurende begeleiding. Volgende definities worden hierbij gehanteerd:

Diagnose¹⁴¹⁵

Het op systematische wijze opbouwen van een objectiveerbaar en gedetailleerd beeld van de problematiek van de leerling, gebruikmakend van specifieke methoden. Bij de keuze van methoden heeft het CLB-team oog voor handelingsgerichte en classificerende diagnostiek.¹⁶ De vraag wordt

¹⁴ Het medisch, psycho-pedagogisch en sociaal onderzoek en de daaruit voortvloeiende diagnoses (of hypothese van diagnoses) zal steeds gebeuren door de daartoe opgeleide en bekwaam geachte personeelsleden en volgens de deontologische code.

¹⁵ In het VLOR-advies Leerzorg van 15/2/2007 en in de ontwerpconceptnota Leerzorg van 17/11/2006 worden de CLB's aangeduid als centrale beheerder in diagnostiek, indicatiestelling en toewijzing. Hierover bestaat bij alle geldingen van de VLOR een consensus.

¹⁶ Zie ook proefproject CLB-begeleidingstraject voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De eindevaluatie werd in januari 2007 afgerond. Op korte termijn zal hierover gecommuniceerd worden.

geëxploreerd in al zijn facetten en in een ruimere context geplaatst. Op basis daarvan worden oplossingsalternatieven geformuleerd.

Kortdurende begeleiding (zowel leerling als ouders)

Door middel van gesprekken, training, bemiddeling en coaching heeft de leerling of ouder een beter inzicht in de eigen situatie, een terugval is voorkomen, een problematische situatie of toestand is draaglijk gemaakt, er is praktische ondersteuning geboden, de draagkracht is vergroot, de autonomie en zelfstandigheid zijn toegenomen.

Ons baserend op de keuzes die gemaakt worden binnen de Integrale Jeugdhulp om het zorgaanbod te omschrijven in termen van **duur** en intensiteit, geven we hier weer hoelang de interventies duren¹⁷ en hoelang de totale doorlooptijd maximum mag zijn.

De totale **doorlooptijd** van de begeleiding door een CLB, te beginnen vanaf het onthaal, varieert. Dat wil zeggen dat wanneer er een vraag gericht wordt aan het CLB, het team deze vraag binnen de maximale doorlooptijd afhandelt. In een heel aantal gevallen zal er een kortere doorlooptijd gerealiseerd worden. Het is niet de bedoeling om beperkingen in te bouwen voor wat betreft het aantal opeenvolgende interventies. De doorlooptijd is van belang om bij elk van de interventies een beginpunt en een eindpunt te definiëren. Zo kan er in functie van *duidelijke doelstellingen* worden gewerkt en wordt er binnen het bereik van de interventie geëvalueerd of de doelstellingen worden bereikt. De resultaten van de evaluatie kunnen leiden tot een nieuwe interventie binnen het vervolgaanbod. Op het einde van elk schooljaar kennen alle interventies een eindpunt. In functie van een nieuwe probleemstelling kan in een volgend schooljaar een ouder, leerling of school opnieuw een beroep doen op het aanbod.

Bij de begeleiding van leerplichtproblemen (een verplichte opdracht) speelt het CLB korter op de bal. Ook voor de opvang tijdens noodsituaties en crisismomenten zal het team sneller reageren. Hierover maken het centrum en de school duidelijke afspraken.

Duur van de interventies

Onthaal en vraagverheldering	30 minuten tot maximum 2 uur
Informatie en advies	30 minuten tot maximum 2 uur

¹⁷ De voorbereidingstijd en de verwerkingstijd zitten hierin niet mee vervat.

Diagnose	60 minuten tot maximum 8 uur
Kortdurende begeleiding	tussen 2 en 8 sessies van 1 uur

Maximale doorlooptijd

Onthaal en vraagverheldering	10 werkdagen
Informatie en advies	10 werkdagen
Diagnose of hypothese van diagnose	40 werkdagen
Diagnose met (door)verwijzing of gemotiveerd verslag	60 werkdagen
Kortdurende begeleiding	80 werkdagen

III. 2. LEREN EN STUDEREN

Begrippen

Onder dit domein vallen problemen met de **cognitieve functieontwikkeling**. Het kan daarbij gaan over problemen op het vlak van:

- *Geheugen*
- *Intelligentie- en informatieverwerking*
 - *Ernstige mentale handicap*
 - *Matig mentale handicap*
 - *Licht mentale handicap*
 - *Zwakke begaafdheid*
 - *Normale begaafdheid*
 - *Hoge begaafdheid*
- *Spraak- & taalontwikkeling in het algemeen*
- *Motorische vaardigheden in het algemeen*
- *Aandacht (Algemeen, ADD, ADHD)¹⁸*
- *Werkhouding (taakgedrag, motivatie)*

¹⁸ ADD = attention deficit disorder, ADHD = Attention Deficit/Hyperactivity Disorder

Ook problemen op het vlak van **leervorderingen** vallen onder dit domein. Het kan daarbij gaan over problemen op het vlak van:

- *Rekenen (algemeen, dyscalculie)*
- *Lezen en spellen (algemeen, dysorthografie, dyslexie)*
- *Technisch schrijven*
- *Leervoorwaarden*

Aanbod

Het CLB stelt op basis van onderzoek een **diagnose** met betrekking tot problemen in de cognitieve functieontwikkeling en/of leervorderingen (uitgezonderd ADD en ADHD). Het team houdt hierbij rekening met internationale en Vlaamse standaarden. Dat wil zeggen dat het CLB-team tot een definitieve uitspraak komt of een leerling bijvoorbeeld 'dyslexie' heeft.

Er wordt een **hypothese voor diagnose** gesteld voor ADD en ADHD. Dit wil zeggen dat het CLB-team op basis van onderzoek kan formuleren dat ze vermoeden dat de leerling ADHD heeft maar dat de definitieve diagnose niet gesteld wordt. Hiervoor verwijst het CLB-team door naar een gespecialiseerde arts of gespecialiseerd centrum.

Enkel voor problemen met betrekking tot **aandacht en werkhouding** kan het CLB een **begeleiding van korte duur** opzetten (individueel of in groep), aanvullend op de inspanningen op de school in het kader van 'leren leren'. Het CLB-team zal een leerling dus niet begeleiden voor bijvoorbeeld 'dyscalculie'. Het team kan de school wel ondersteunen in de aanpak van een leerling die een leerstoornis heeft.

Het CLB staat in voor een **gemotiveerd verslag** in functie van aanpassing van de leeromgeving in het gewoon onderwijs en biedt hierbij ondersteuning aan de school. Het CLB zal de school ondersteunen bij de opmaak van een plan van aanpak, zowel voor leerlingen met algemene problemen inzake het leren als specifieke leerstoornissen. In het leezorgkader wordt met het gemotiveerd verslag de overstap naar leezorgniveau II zichtbaar.

Het CLB staat in voor het **attest** en de opmaak van het **protocol** in functie van onderwijs op maat (bv. buitengewoon onderwijs of leezorgniveau III of IV).

In het kader van Leerzorg zal verder werk worden gemaakt van het op puntstellen van de criteria van het gemotiveerd verslag en het vastleggen van de standaarden die gebruikt zullen worden om te oordelen over het al of niet aanbieden van onderwijs op maat¹⁹.

Indien nodig maakt het CLB een dossier op voor het Vlaams Agentschap van Personen met een Handicap en/of voor verhoogde kinderbijslag.²⁰

Het CLB-team verwijst door wanneer er een externe begeleiding moet starten (vb. revalidatie, logopedie, ...). Ook bij erg complexe problemen verwijst het CLB door naar andere vormen van hulpverlening voor aangepaste hulp. Het CLB zal alle onderzoeksgegevens aanleveren voor een kwalitatieve doorverwijzing (resultaten van het begaafdheidsonderzoek inbegrepen). Dit wil niet zeggen dat het CLB-team systematisch op vraag van externen bepaalde opdrachten uitvoert.

Het CLB volgt de leerling die werd doorverwezen verder op via de vaste overlegmomenten op school (bv. klassenraden, cel leerlingenbegeleiding).

III.3. SCHOOLLOOPBAAN

Met betrekking tot het domein schoolloopbaan zijn er twee luiken: de **leerplicht** en de **keuzebegeleiding**.

A. Leerplicht²¹.

Het handelt hierbij over:

- problematische afwezigheden
- problematische schoolwisselingen
- drop-out

Aanbod²²

De school betreft het CLB ten laatste bij de begeleiding wanneer de leerling **meer dan 10 halve lesdagen problematisch afwezig** is in het voltijds onderwijs en meer dan 8 halve lesdagen in het deeltijds onderwijs. Het CLB maakt dan samen met de school een **analyse van de afwezigheden**. Indien de leerling en/of de ouders niet willen meewerken, meldt het CLB dit **als zorgwekkend dossier**

¹⁹ <http://www.ond.vlaanderen.be/gok/leerzorg/>

²⁰ Vanuit het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap is er een vergoeding voor die CLB's die deze dossiers opmaken.

²¹ Zie spijbelactieplan: <http://www.ministerfrankvandenbroucke.be/nota's>: Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim

²² Het handelt hier over een onderdeel van het verplicht aanbod. Hoewel het inde eerste plaats de bedoeling is het verzekerd aanbod beter te definiëren, opteren we ervoor dit stuk van het verplicht aanbod toch op te nemen omdat dit een wezenlijk onderdeel vormt van het profiel van de centra.

bij het ministerie van onderwijs en vorming, die het dossier kan doorsturen naar bevoegde instanties zoals het parket.

Scholen moeten kunnen rekenen op het CLB om de afwezigheden van kleuters mee op te volgen. CLB's hebben ook een belangrijke draaischijffunctie tussen onderwijs en het bredere welzijns- en gezondheidsveld.²³

Afhankelijk van de aard van de achterliggende problemen zet men verdere stappen (onderzoek en diagnose, begeleiding en doorverwijzing).

Indien aangewezen, zet het CLB een **begeleiding van korte duur** voor de leerling op, maar enkel aanvullend bij de inspanningen die de school reeds levert en/of die geleverd worden door derden (vb. time-out).

Indien nodig zet het CLB een kortdurende begeleiding op in functie van opvoedingsondersteuning. Het CLB staat in voor de verdere opvolging van deze leerlingen via de vaste overlegmomenten op de school.

De CLB-arts neemt contact op met de huisarts in geval van betwistbare ziekteattesten.

Bij ernstige problemen zal het CLB **doorverwijzen** naar de gepaste hulpverlening (vb. time-out, bijzondere jeugdzorg). Het CLB zal daarbij alle relevante gegevens uit het leerlingendossier overmaken conform de regels inzake beroepsgeheim.

B. Keuzebegeleiding

Begrippen

- Kiezen (algemeen, keuzevaardigheden)
- Onderwijsniveau
- Onderwijsvorm
- Studierichting

Concreet gaat het hier om de gewone keuzemomenten (vb. overgang van het lager onderwijs naar het secundair onderwijs, van het secundair naar het hoger onderwijs, ...), complexe studiekeuze problemen, laterale overstappen, inschrijvingen met toelatingsklassenraad, instap in het kleuteronderwijs, afwijkende instapmomenten, instap voor anderstalige nieuwkomers, instap in deeltijds onderwijs/erkende vorming / leertijd, het thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen.

²³ Zie nota kleuterparticipatie: [http://www.ministerfrankvandenbroucke.be/nota's/Maatregelen ter stimulering van de participatie aan het kleuteronderwijs](http://www.ministerfrankvandenbroucke.be/nota's/Maatregelen%20ter%20stimulering%20van%20de%20participatie%20aan%20het%20kleuteronderwijs)

Zie ook domein ‘leren en studeren’ voor de overstap naar het buitengewoon onderwijs, het geïntegreerd onderwijs, inclusief onderwijs.

Aanbod

De klemtoon van het aanbod ligt op het geven van informatie en advies aan individuele leerlingen en aan groepen leerlingen. Het werken aan de keuzevaardigheden in algemene zin is een opdracht van de school.

Het CLB-team organiseert in samenwerking met de school **informatiesessies** over het onderwijsaanbod en participeert actief in de uitvoering ervan. Dit gebeurt voor alle leerlingen van:

- het zesde leerjaar basisonderwijs,
- het 2de jaar van de eerste graad secundair onderwijs en
- het 6de jaar secundair onderwijs in functie van het vervolgaanbod en de arbeidsmarkt

Het CLB-team geeft **individueel informatie en advies** met betrekking tot complexe studiekeuzes en werkt hierbij op vraag van ouders, leerlingen en school. Tijdens de periode van heroriënteringen in het secundair onderwijs is het CLB-team in staat snel (binnen enkele werkdagen) op de vraag van school, ouders en leerling te reageren.

Het CLB-team participeert samen met de VDAB aan een case-overleg dat georganiseerd wordt door de instelling voor deeltijds onderwijs in het begin van het schooljaar..Het case-overleg vertrekt van het gebruik door de scholen van gevalideerde instrumenten (ondermeer inzake afstand tot de arbeidsmarkt). Tijdens dit overleg brengen beide organisaties, CLB en VDAB, hun expertise in. Het CLB team adviseert over de geschiktheid van de leerling voor het deeltijds onderwijs en de gekozen studierichting. Het CLB-team zal aangeven, bijvoorbeeld wanneer de leerling in een bijzonder moeilijke thuissituatie zit, welk soort ondersteuning het team zal bieden.

Het CLB-team zal op vraag van de school, leerling en ouders individueel advies geven en eventueel een kortdurende begeleiding opstarten.

Het CLB beschikt ook over actuele informatie over studietoelagen en schooltoelagen en geeft hierover informatie en advies op vraag van de school, de ouders en de leerling.

Het CLB levert de **attesten af die nodig zijn** bij een vervroegde en verlate instap in het basisonderwijs en bij sommige specifieke overgangen.

Het CLB kan ook zelf een begeleiding van korte duur opzetten bij studiekeuze problemen en biedt de school ondersteuning met betrekking tot algemene methodieken voor begeleiding van leerlingen op het vlak van studiekeuze.

III.4. PSYCHOSOCIAAL FUNCTIONEREN

Begrippen

In dit domein vatten we alle problemen op het vlak van **socio-emotionele ontwikkeling**

- **Emotionele verwerking** (algemeen, depressie, zelfdoding),
- **Normoverschrijdend gedrag** (algemeen, ernstige gedragsproblemen, misdrijf omschreven feiten),
- **Sociale vaardigheden** (algemeen, subassertief gedrag, agressief gedrag),
- **Communicatie en contact** (algemeen, autismespectrumstoornis).

Het CLB kan ook problemen in de **sociale context** opnemen. Het gaat hierbij steeds om problemen in de **primaire opvoedingsomgeving** (algemeen, problematische opvoedingssituaties, mishandeling).

Aanbod

Het CLB stelt een **hypothese voor diagnose**, (diagnose voor ernstige gedragsproblemen of agressief gedrag, cfr infra) en biedt ondersteuning bij de opmaak van een plan van aanpak binnen de school. Dat wil zeggen dat een CLB bijvoorbeeld geen uitspraak doet over het al niet hebben van een autismespectrumstoornis. Het team kan hier wel een vermoeden uitdrukken.

Het CLB staat indien nodig ook in voor een **gemotiveerd verslag** in functie van aanpassingen aan de leeromgeving in het gewoon onderwijs en kan ondersteunen in de opmaak van een plan van aanpak (vb gedragskaart).

Het CLB-team staat op een efficiënte manier in voor de kortdurende opvang van leerlingen, ouders en leerkrachten bij crisissituaties.

Het CLB-team zet **kortdurende begeleidingen** op voor leerlingen (individueel of in groep – gesprek of training). Wanneer de begeleiding afgelopen is, volgt het CLB deze leerlingen verder op via de vaste overlegmomenten met de school. Het CLB-team doet geen therapie.

Bij algemene problemen met normoverschrijdend gedrag of sociale vaardigheden kan het CLB een kortdurende begeleiding opzetten voor leerlingen (of kortdurende opvoedingsondersteuning voor ouders), maar enkel indien dit **aanvullend** is op inspanningen van de school.

Bij gedragsproblemen of agressief gedrag stelt het CLB-team een diagnose en staat het team in voor het **attest** en de opmaak van **het protocol in functie van onderwijs op maat** (vb. buitengewoon onderwijs of leezorgniveau III/IV).

Bij complexe problemen zal het CLB de leerling **doorverwijzen naar meer gespecialiseerde** hulp voor diagnostiek en/of hulp.²⁴ Bij problemen in de primaire opvoedingsomgeving waarbij er een vermoeden is van problematische opvoedingssituatie of mishandeling, werkt het CLB-team samen met de gespecialiseerde hulpverlening en met de vertrouwenscentra kindermishandeling nodig.

III.5. PREVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG

Begrippen²⁵

Binnen dit domein vallen de problemen op het vlak van middelengebruik (algemeen, problemen, afhankelijkheid en misbruik) en seksualiteit en relaties. Ook problemen op het vlak van hygiëne, slaapgewoonten, zindelijkheid, voeding (vb. eetstoornissen), beweging en sport, lichamelijke en psychosomatische klachten vallen binnen dit domein.

Het CLB staat bovendien in voor bepaalde vaccinaties en neemt indien nodig profylactische maatregelen. Het CLB staat ook in voor het systematisch en vroegtijdig opsporen van bepaalde medische problemen op het vlak van:

- groei en pubertaire ontwikkeling (motoriek, gewicht, lengte en genitaal stelsel),
- mond en tanden,
- houding en bewegingsstelsel,

²⁴ Vaak gebeurt ook kortdurende begeleiding van leerlingen met een ernstige problematiek in afwachting van externe hulpverlening (wachlijsten). Dit gebeurt echter vanuit een noodzaak, niet omdat deze opdracht in se tot het profiel van het CLB behoort.

²⁵ Hier worden enkel een beperkt aantal begrippen aangereikt. Deze tekst heeft niet de bedoeling alle begrippen binnen dit domein weer te geven. Dit zou de leesbaarheid sterk verminderen.

- ogen en zicht,
- gehoor.

Aanbod

In de regelgeving is uitvoerig beschreven wat een CLB moet doen in functie van de algemene, gerichte en bijzondere medische consulten (Besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 2000). Ook het vaccinatieschema en de werkwijze inzake profylactische maatregelen liggen vast (Ministerieel Besluit van 15 juni 2000 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 2000).

School, ouders of leerlingen kunnen echter ook buiten de setting van de medische consulten problemen melden. In dat geval kunnen zij bij het CLB terecht voor een gepast onthaal, een verheldering van hun vraag, informatie en advies.

De CLB-arts stelt, afhankelijk van zijn/haar specialisatie, zowel diagnoses als **hypotheses voor diagnose**. Bij ernstige problemen zal het CLB-team de leerling **doorverwijzen naar meer gespecialiseerde hulp** voor diagnostiek en/of hulp. In dat geval staan zij in voor de opmaak van de documenten die nodig zijn voor een doorverwijzing en zorgen zij voor een zo optimale afstemming van de externe hulp op de schoolcontext.

III.6. SCHOOLONDERSTEUNING

Begrippen

De uitbouw van een zorgbeleid/leerlingenbegeleiding op school is de verantwoordelijkheid van het schoolteam dat hierin wordt ondersteund door zowel de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD) als de centra voor leerlingenbegeleiding. Elementen die deel uitmaken van het *zorgbeleid* op school zijn onder andere:

- Inschrijvingsbeleid
- Algemeen zorgbeleid
- Leerlingvolgsysteem

- Gelijke onderwijskansen
- Schoolklimaat
- Spijbelbeleid
- Gezondheidsbeleid
- Pestbeleid
- Drugsbeleid
- Tucht

De schoolondersteuning door de **pedagogische begeleidingsdiensten** heeft de bedoeling het zorgbeleid van de school **systematisch mee te ontwikkelen** en uit te bouwen en eventueel nascholing te organiseren. Deskundigheidsbevordering van schoolpersoneel inzake didactiek, orthodidactiek, pedagogische vaardigheden, ... gebeurt met ondersteuning van begeleidingsdiensten en de nascholing.

De schoolondersteuning door het **centrum voor leerlingenbegeleiding** heeft de bedoeling schoolinterne leerlingenbegeleiding te **verbeteren**. De schoolondersteuning kan betrekking hebben op de vier begeleidingsdomeinen. De school kan voor het uitbouwen van een zorgbeleid en voor concrete acties een beroep doen op het netwerk van de CLB (vooral welzijns- en gezondheidssector) en ook op het materiaal (documentatie, enz.) dat hierover op het CLB aanwezig is. Deze systeemgerichte schoolondersteuning is aanvullend op de ondersteuning die het CLB-team biedt in het kader van de individuele begeleiding, waarbij het team de school bijvoorbeeld ondersteunt in het opstellen van een plan van aanpak

Aanbod

Het CLB-team participeert aan de klassenraad in het basisonderwijs (of multidisciplinair overleg in het buitengewoon basisonderwijs), aan de delibererende klassenraden en de toelatingsklassenraden in het secundair onderwijs (of multidisciplinair overleg in het buitengewoon secundair onderwijs) en aan de oudercontacten.

Het CLB-team zorgt voor een optimale aanwezigheid op de andere overlegmomenten zoals bijvoorbeeld het multidisciplinair overleg in het gewoon basisonderwijs, de cel leerlingenbegeleiding in het secundair onderwijs en de informatieavonden en de begeleidende klassenraden.

De schoolondersteuning door een CLB vertrekt steeds vanuit de analyse van de bevindingen van het CLB-team met betrekking tot leerlingen en hun concrete problemen. Tijdens een individuele begeleiding kan bijvoorbeeld blijken dat er een probleem is met de schoolorganisatie of met de interne leerlingenbegeleiding. Van daaruit kan het CLB de school ondersteunen in verbetertrajecten.

Daarnaast levert een CLB ook gegevens aan in functie van de analyse van de beginsituatie van de school met betrekking tot gelijke onderwijskansen (vanuit de registratiegegevens binnen een CLB).

Als de school projectmatig rond bepaalde aspecten van het zorgbeleid wil werken, kan het CLB hierbij betrokken worden volgens de bepalingen opgenomen in het beleidscontract.

De nascholing/training aan leerkrachten behoort tot het vraaggestuurd aanbod. Handelingsgerichte ondersteuning van leerkrachten die met een bepaald probleem worden geconfronteerd kan uiteraard wel. Als een CLB samen met de school vaststelt dat er behoefte is aan nascholing, zoeken ze (eventueel samen met de pedagogische begeleiding) naar concrete oplossingen.

Lesgeven aan leerlingen (geen lessen over drugs, seksuele opvoeding, gezonde voeding, enz.) behoort tot het vraaggestuurd aanbod. Dit kan opgenomen worden onder het vraaggestuurd aanbod voor zover dit niet leidt tot een kwaliteitsdaling van het verplicht en verzekerd aanbod. Het CLB geeft geen algemene trainingen sociale vaardigheden, studiemethode, ... aan klasgroepen. Trainingen kunnen enkel voor leerlingen met op dit vlak concrete problemen, die de opdracht van de school inzake vakoverschrijdende eindtermen en –ontwikkelingsdoelen overstijgen.

BIJLAGE 2:

Tekst van de internettensamenwerkingscel (ISC)

Voorwoord

In het voorjaar van 2006 startten de besprekingen voor een nieuw CLB-profiel. De bedoeling was om tot een heldere uiteenzetting te komen van wat de taken zijn van de centra voor leerlingenbegeleiding. Vele discussies en teksten later is er vandaag nog steeds geen nieuw CLB-profiel. Medewerkers in de praktijk vragen zich af of en wanneer er een profiel komt en wat dat profiel dan zal inhouden. Zullen ze hun werking moeten omgooien? Daarnaast willen ook leerlingen, ouders en scholen duidelijkheid.

Tegelijk staan tal van andere beleidsdossiers volop in de belangstelling, zoals de competentieagenda, Leren en Werken, Leerzorg. Al deze dossiers raken de CLB-werking. Hoe kunnen die dossiers hun beslag kennen wanneer het langverwachte CLB-profiel er niet is? Op welke manier is het dan mogelijk ze inhoudelijk op elkaar en de CLB-werking af te stemmen?

Alle betrokkenen zien in dat het CLB-profiel als een leidraad voor het beleid moet dienen, zowel in politieke kringen als op de werkvloer zelf. Het profiel is dus een noodzaak. Daarom stelt de sector nu zelf een tekst voor.

De tekst is opgesteld in samenspraak met de internettensamenwerkingscel (ISC). Er wordt maximaal rekening gehouden met de veelheid aan teksten die over het CLB-profiel zijn verschenen, waaronder het ISC-profiel van september 2006, de modulering in de jeugdhulpverlening die netoverstijgend afgewerkt werd in december 2006, het ontwerp van profiel van de overheid van begin maart, de reacties die wij verzamelden op de VCLB-directiedagen, de reacties op directiedagen OGO en GO!, de reacties die ons via mail bereikten, de standpunten die wij kregen van het VSKO, ACW, COC en de VZW De Zuiderpoort en het advies van VLOR van eind juni 2007. Uiteraard wordt er ook rekening gehouden met een veelheid aan onderwijsvernieuwingen in zover ze de toekomstige werking van het CLB zullen gaan bepalen en met de ontwikkelingen binnen welzijn in het kader van integrale jeugdhulpverlening en binnen de arbeidsmarkt. Volledigheidshalve moet opgemerkt worden dat ook ontwikkelingen binnen de federale overheid een invloed hebben op de werking van het CLB.

Inleiding

Wie het CLB-decreet leest, weet dat de omschrijving van de opdracht van centra voor leerlingenbegeleiding zo vaag is dat een zeer brede invulling mogelijk is. De praktijk leert ook dat er een grote diversiteit bestaat in de lokale werking van centra. Door de jaren heen hebben centra zich aangepast aan de lokale noden. Die noden variëren naargelang de specificiteit van de streek en het al dan niet aanwezige aanbod van jeugdhulpverlening in die streek. Dat heeft de diversiteit in de hand gewerkt, met als gevolg dat het moeilijk is om aan scholen, ouders en leerlingen een algemene en overal geldende uitleg te verschaffen over wat een CLB allemaal doet. Die onduidelijkheid leidt tot een warrig imago en soms ook tot wrevel. De verwachtingen stemmen niet altijd overeen met het aanbod en dat valt lastig voor alle betrokkenen. Kortom, iedereen is voorstander van duidelijkheid.

Het takenpakket van het CLB heeft de neiging alsmaar uit te deinen.

Het is een compliment dat we overbevraagd worden, want dat betekent een erkenning van de zinvolheid van onze werking en de professionaliteit waarmee we dat doen. Helaas zijn de bijwerkingen wrang. CLB'ers lopen letterlijk van hot naar her, van school naar school om hun rol als leerlingenbegeleider te vervullen. Bovendien hebben ze ook de taak te registreren, te overleggen in een multidisciplinair team en hun eigen professionaliteit te bewaken en verder te ontwikkelen. De overbelasting heeft nefaste gevolgen. Kwaliteit moet wijken voor kwantiteit. En dat kunnen we ons niet veroorloven. Extra taken opnemen, zonder dat daar extra omkadering en werkingsmiddelen tegenover staan, is echt niet meer mogelijk. De emmer liep al een tijd geleden over.

Wanneer bijkomende taken geopperd werden, dan heeft de sector tot nog toe gereageerd met de vraag naar meer middelen. We weten onderhand ook wel dat meer middelen weinig waarschijnlijk zijn. De enige mogelijke piste is daarom onze grenzen bewaken. Als de overheid niet bereid is om meer middelen te geven, dan zal zij, als verantwoordelijke overheid, mee de prioriteiten moeten bepalen. En dat kunnen we alleen wanneer er een duidelijk CLB-profiel is. Dat geeft alle partijen een duidelijk beeld van wat wel en wat niet door het CLB opgenomen wordt. Is er op lokaal niveau een tekort in de jeugdhulpverlening dan wordt dit vandaag vaak door het CLB ingevuld. Als het CLB toch die hulpverlening biedt –waar we heus niet huiverig tegenover staan – dan moeten daar ook de middelen voor vrijgemaakt worden, al hoeft dat niet noodzakelijkerwijze door onderwijs.

Het eerste deel van de tekst (her)formuleert de globale doelstelling van de CLB-werking. Die globale doelstelling krijgt vorm door een aantal kernopdrachten.

Door daarna op een systematische manier primaire processen te omschrijven, wordt het mogelijk een overzicht te krijgen van een gestructureerde begeleiding. Hier zal de cliënt voornamelijk mee in aanraking komen. Binnen deze primaire processen maken we verder een opdeling tussen front office en back office. Bij de front office is er rechtstreeks contact met de gebruiker. De back office is al wat moet gebeuren om in te gaan op de vragen van de gebruiker, zonder dat deze rechtstreeks in the picture komt. Daarnaast omschrijven we taken die wettelijk verplicht zijn, of noodzakelijk zijn voor een efficiënte organisatie.

Door alle opdrachten en de daarbij horende taken op dergelijke gestructureerde wijze te omschrijven, krijgen we een duidelijk beeld van de werkbelasting.

Tegelijk willen we ook nadenken over de manier waarop we onze werking gaan evalueren. Welke gegevens hebben we nodig over onze werking om zinvolle uitspraken te doen over de taken die opgenomen worden? Ook daar geeft deze tekst een aanzet toe.

Een nieuw opdrachtenkader voor CLB

Globale doelstelling

Centra voor leerlingenbegeleiding werken aan het versterken van de leerling binnen de onderwijsleersituatie, uitgaande van de zorgvragen van de leerling. Ze streven naar maximale ontplooiings/ontwikkelingskansen voor alle leerlingen. Op die manier verhogen ze het welbevinden van de leerling.

Het CLB blijft trouw aan de oorspronkelijke doelstelling dat het CLB de leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten en hun schooldirecties ondersteunt bij het verhogen van het welbevinden van de leerlingen. Hier operationaliseren en concretiseren we deze originele doelstelling vanuit de optiek 'wat maakt ons specifiek, uniek en maatschappelijk relevant'. Daardoor kunnen we specialiseren op basis van onze kernopdrachten en een expertisecentrum worden over de onderwijsleersituatie van leerlingen.

Het spreekt vanzelf dat inspanningen geleverd worden om voldoende laagdrempelig te zijn en om ervoor te zorgen dat ook de moeilijk bereikbare doelgroepen zich aangesproken voelen door de werking van het CLB. Het CLB stelt zich tot doel een ondersteuningsaanbod uit te tekenen dat gericht is op het versterken van alle leerlingen. Inherent hieraan is dat leerlingen die wegens hun sociale situatie uitgesloten (dreigen te) worden meer aandacht krijgen.

Het CLB staat daar uiteraard niet alleen in. De CLB'er werkt binnen de onderwijscontext en met leerkrachten, zorgcoördinatoren, interne leerlingenbegeleiders, de leerling, de ouders en de pedagogische begeleidingsdiensten. Daarom vinden we het belangrijk om de professionele positie van het CLB op een aantal punten te expliciteren. Zo kunnen we klare taal hanteren en onderlinge afstemming met de onderwijspartners vergemakkelijken.

Om haar doelstelling waar te maken bieden CLB's professionele ondersteuning aan leerlingen, ouders en leerkrachten in alle Nederlandstalige scholen van het werkgebied. Het CLB is een erkende organisatie met een eigen wettelijk kader, de personeelsleden hebben een eigen deontologische code en ze zijn gebonden door het beroepsgeheim. Decretaal werd vastgelegd dat het CLB multidisciplinair werkt en een onafhankelijke positie heeft ten aanzien van de school. Dit maakt dat het CLB zich onder meer positioneert als een professionele hulpverleningsorganisatie, een positie die ook gelegitimeerd wordt door de plaats binnen integrale jeugdhulpverlening.

CLB versus de interne leerlingenbegeleiding

De positie van de CLB'er verschilt van die van de interne leerlingenbegeleider. De CLB begeleiders hebben een ander functieprofiel dan de CLB begeleiders. De interne leerlingenbegeleider is niet gebonden door het beroepsgeheim en heeft tot op vandaag geen wettelijk gereguleerd kader binnen de jeugdhulpverlening. Hij maakt inherent deel uit van de school en behoort daarmee niet tot de professionele jeugdhulpverlening.

De CLB'er wel, wat het verschil met de schoolinterne leerlingenbegeleiding meteen duidelijk maakt. De positie als personeelslid van de school maakt dat interne leerlingenbegeleiders bijzonder goed geplaatst zijn om te focussen op het collectieve belang van de leerlingen. De begeleiding van het CLB focust zich op de individuele noden van de leerling, wat niet wil zeggen dat de begeleiding steeds individueel moet zijn. Leerlingen met een gelijkaardige zorgvraag kunnen in groep benaderd worden. Een goede afstemming tussen beide is dus zeker mogelijk.

CLB versus de pedagogische begeleiding

Er is een bewuste keuze voor het benaderen van de school en de leerlingen vanuit individuele ondersteuningsnoden. Het is in ieders belang dat de CLB-medewerker voldoende autonoom staat tegenover de school om een objectieve leerlingenbegeleiding te garanderen. De schoolondersteuning van het CLB vertrekt steeds vanuit de analyse van de bevindingen van het CLB-team met betrekking tot leerlingen en hun concrete problemen. Tijdens een individuele begeleiding kan bijvoorbeeld blijken dat er een probleem is met de schoolorganisatie of met de interne leerlingenbegeleiding. Het is belangrijk dat het CLB deze signalen bespreekbaar stelt met de school. Daarnaast zal het CLB alle vragen van scholen onthalen. Systeemgerichte vragen kan het CLB, als onvoldoende duidelijk is waar de school naartoe wil, verhelderen. Voor verdere acties wordt een beroep gedaan op het netwerk, in de eerste plaats op de pedagogische begeleidingsdiensten.

Het CLB wordt idealiter door de school betrokken bij het uittekenen van een verbetertraject rond de onderwijsleersituatie. De verantwoordelijkheid voor het verbetertraject, de praktische uitvoering en de strategische keuzen liggen evenwel niet bij het CLB.

De onderwijsleersituatie versus het onderwijsleerproces

Het CLB richt zich op datgene wat zich afspeelt buiten het effectief onderwijsleerproces, d.w.z. datgene wat het leerproces beïnvloedt, maar buiten het leren *an sich* ligt en waarbij professionele ondersteuning noodzakelijk is. De school is en blijft verantwoordelijk voor de gehanteerde onderwijsmethode, de begeleiding bij het leren, de opvolging van de vorderingen van de leerling, de communicatie hierover met de ouders ... Dit plaatst het CLB op het kruispunt tussen onderwijs, thuis, welzijn/gezondheidszorg en arbeidsmarkt.

Vraaggestuurd versus verplicht

Het CLB werkt in hoofdzaak vraaggestuurd. Hierop zijn twee uitzonderingen: de verplichte medische consulten en de controle op de leerplicht. Niettegenstaande deze uitzondering blijft het CLB ook in deze begeleiding respectvol omgaan met de keuze van de jongeren. De begeleiding of actie kan nooit een verplichtend karakter hebben ten aanzien van de jongere. Het CLB is gevat door het decreet rechtspositie minderjarigen in de integrale jeugdhulpverlening van 7 mei 2004.

Schematische voorstelling: profiel CLB

Expertisecentrum onderwijsleersituatie		
Kernopdrachten	Werkingsprincipes	
Kind- en jongerengericht benaderen van vragen	➤ Schoolgerelateerd ➤ Vraaggestuurd ➤ Subsidiariteit ➤ Gezamenlijke verantwoordelijkheid ➤ Multidisciplinair ➤ Ambulant ➤ Doelgroepenbeleid ➤ Onafhankelijk ➤ Discreet ➤ Deontologische code ➤ Systematisch ➤ Proactief en preventief ➤ Emancipatorisch ➤ Schoolnabij, maar schoolextern ➤ Draaischijf ➤ Gratis ➤ Schoolextern, maar schoolnabij	
Leerlingen met specifieke noden		
Programmatorische preventie		
Onderwijsparticipatie		
Onderwijsloopbaan		
Noodsituaties		
ALGEMENE CONSEQUENTIES		
PRIMAIRE PROCESSEN Front office	PRIMAIRE PROCESSEN Back office	SECUNDAIRE PROCESSEN
Onthaal	➤ Leerlingen ➤ School ➤ Multidisciplinair ➤ Werking	➤ Bestuur ➤ Personeel ➤ Logistiek ➤ Kwaliteit ➤ Netwerken
Vraagverheldering		
Informatieverstrekking		
Diagnostiek		
Begeleiding		
Schoolondersteuning		
Begeleiding leerlingen		
Begeleiding ouders		
Samenwerken met het netwerk		

Kernopdrachten

1. KIND- EN JONGERENGERICHT BENADEREN VAN VRAGEN

Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten die op zoek zijn naar informatie, hulp of ondersteuning in het professionele circuit, kunnen bij het CLB terecht voor een kwalitatief onthaal. Het CLB garandeert een ruime en laagdrempelige toegang en een vlotte doorstroming binnen zijn eigen aanbod voor schoolgerelateerde vragen. Voor niet-schoolgerelateerde vragen zorgt het CLB voor een gepaste doorverwijzing en opvolging.

Op dit moment is het CLB de enige professionele hulpverleningsinstantie waar jongeren ook tijdens de schooluren terecht kunnen met hun zorgen. Voor deze leerlingen staat het CLB in voor een degelijke eerste opvang binnen de hulpverlening. Het CLB richt zich hierbij steeds op het optimaliseren van ontwikkelingskansen van de leerling.

Een onthaalfunctie omvat meer dan het kort beluisteren van de vraag. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten hebben recht op een gepaste ondersteuning. Het is niet alleen de bedoeling ervoor te zorgen dat ze weten waar ze terecht moeten met hun vragen, maar ook om ervoor te zorgen dat ze effectief antwoorden krijgen. Om dit te realiseren zal het CLB zijn draaischijffunctie maximaal uitbouwen en benutten.

Het CLB is een onderwijsgerelateerde dienst die een duidelijk leerlinggerelateerd ondersteuningsaanbod heeft. Dit leerlinggerelateerd aanbod onderscheidt zich van een persoonsgerelateerd of contextgerelateerd aanbod. Binnen de kernopdracht programmatorische preventie zal er een verder aanbod zijn met betrekking tot persoonsgerelateerde vragen. We denken hierbij aan bepaalde opdrachten binnen het medisch consult en de vaccinaties. Hierop wordt later teruggekomen.

Tijdens het kind- en jongerengericht onthaal zal de CLB-medewerker samen met de leerling, zijn ouders, zijn leerkracht uitmaken of de vraag past binnen het vervolgaanbod van het CLB, dan wel of er moet gezocht worden naar een gepaste oplossing elders.

Om deze opdracht uit te voeren investeert het CLB in bekendmaking. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten weten waarvoor en wanneer ze bij het CLB terecht kunnen. Het CLB richt zich specifiek tot alle leerlingen met vragen over hun onderwijssituatie. Hierbij worden gerichte inspanningen geleverd ten aanzien van moeilijk bereikbare doelgroepen zodat ook zij gebruik weten te maken van de ondersteuning van het CLB.

2. ONDERSTEUNING LEERLINGEN MET SPECIFIEKE NODEN

Leerlingen met specifieke noden,, hun ouders, hun leerkrachten kunnen bij het CLB terecht voor een ondersteuning op het vlak van leren, gedrag/communicatie en functiebeperkingen. Het CLB is hier verantwoordelijk voor een objectieve inschatting van de onderwijs- (en opvoedings)behoeften. Hiervoor werkt het CLB samen met de leerling, de ouders, de school en schoolexterne diensten. Steevast zoekt het CLB naar een optimale ondersteuning met het oog op het maximaliseren van de leerkansen van de leerling.

Binnen de opdracht 'leerlingen met specifieke noden' kunnen we drie deelopdrachten onderscheiden. Zo maken we een onderscheid tussen leren, gedrag/communicatie en functiebeperking. Per cluster of opdracht omschrijven we hierna welke ondersteuning door het CLB aangeboden wordt.

Om een goede en objectieve inschaling in verband met onderwijsmoeilijkheden mogelijk te maken, moet het CLB de regie krijgen over deze diagnostiek en moet dit mee gedragen worden door onze partners, in eerste instantie de school. Diagnostiek die schoolexterne diensten aanleveren, moet aan de door het CLB opgestelde criteria voldoen. Het is cruciaal dat het CLB de mogelijkheden krijgt om hier zijn verantwoordelijkheid op te nemen.

- **Leerlingen met specifieke noden rond leren**

Wanneer we het over noden rond leren hebben, spreken we over specifieke leermoeilijkheden (problemen of stoornissen) die de leerling beperken in het realiseren van een succesvolle schoolloopbaan. Er is een veelheid aan leergesrelateerde problemen die rechtstreeks of onrechtstreeks het leren beïnvloeden. We denken hierbij aan dyslexie, dyscalculie ... Leerlingen met deze problemen hebben vaak nood aan ondersteuning om niet geconfronteerd te worden met schools falen wegens hun moeilijkheden. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten kunnen bij het CLB terecht voor een verkenning van hun vraag. Afhankelijk van de vraag wordt bekeken welk vervolgaanbod nodig is. Dit vervolgaanbod kan in de vorm van informatie of advies, diagnostiek, ondersteuning van de ouders, schoolondersteuning en samenwerking met het netwerk. Het CLB-team staat in voor een kwaliteitsvolle en handelingsgerichte diagnostiek met het oog op aanpassingen in de onderwijsleersituatie. Hierbij zal het CLB-team de indicatie stellen en toewijzen. Zo is het CLB-team in staat tot het stellen van bijvoorbeeld de diagnose dyslexie, dyscalculie ... De CLB-medewerkers zullen geen kortdurende begeleidingen opzetten, noch remediërend optreden bij vragen van leerlingen met specifieke noden rond leren. Wel zullen ze de leerkracht ondersteunen indien er vragen zijn met betrekking tot de begeleiding van een leerling met moeilijkheden rond leren. Ook de ouders kunnen bij het CLB terecht voor ondersteuning.

- **Leerlingen met specifieke noden rond functiebeperkingen**

Leerlingen met functiebeperkingen zijn leerlingen die wegens een functionele handicap (motorisch, zicht, gehoor ...) een beperking ervaren in het realiseren van een succesvolle schoolloopbaan. Deze leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten kunnen bij het CLB terecht voor vraagverheldering, informatie en advies, diagnostiek, ouder- en schoolondersteuning.

- **Leerlingen met specifieke noden rond gedrag en communicatie**

Leerlingen met specifieke noden rond gedrag en communicatie (problemen of stoornissen) die hierdoor beperkt worden in het realiseren van een succesvolle schoolloopbaan kunnen bij het CLB terecht voor een gepast ondersteuningsaanbod. Het gaat

binnen deze opdracht niet alleen over leerlingen met een aantoonbare stoornis. Zoals hiervoor aangegeven kunnen alle leerlingen bij het CLB terecht voor een gepast onthaal. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten die vragen hebben bij het psychosociaal functioneren van de leerling horen hierbij. Wanneer de ondersteuningsbehoefte van de leerling een invloed heeft op het onderwijsleerproces kan een beroep gedaan worden op het CLB-aanbod. Het gaat in dit geval over leergerelateerde vragen, ook de begeleiding van het CLB beperkt zich hier toe. Het doel van de ondersteuning van het CLB is het maximaal vrijwaren van de leerkansen van de leerling.

Conform de opstelling van CLB binnen de andere opdrachten heeft het CLB specifiek aandacht voor leerlingen die leerbedreigd zijn wegens hun sociale achtergrond en leefsituatie.

Voor leerlingen met specifieke noden rond gedrag en communicatie zal de CLB-medewerker, als er een vraag is, een kortdurende begeleiding kunnen opstarten. Hierbij wordt maximaal gebruik gemaakt van het netwerk.

Daarnaast staat het CLB-team in voor een kwaliteitsvolle diagnostiek. Voor stoornissen zal het CLB bij het stellen van een indicatie een beroep doen op het netwerk (kinderpsychiater). De toewijzing van welke ondersteuning er binnen de school nodig is, is de verantwoordelijkheid van het CLB-team.

3. PROGRAMMATORISCHE PREVENTIE

Het CLB organiseert de systematische en vroegtijdige opsporing van medische problemen bij leerlingen. Het doet dit in het kader van programmatorische preventie aan de hand van collectieve medische consulten op vooraf bepaalde, wetenschappelijk beargumenteerde momenten in de schoolloopbaan van leerlingen. Daarnaast heeft het CLB een ruime ruime expertise in het opzetten van landelijke vaccinatiecampaagnes voor jongeren..

Het medisch consult is een deelopdracht binnen de globale leerlinggerichte werking van het CLB en dient maximaal bij te dragen tot de globale doelstelling van het CLB. De focus moet liggen op het optimaliseren van de ontwikkeling van kinderen en jongeren in hun leercontext.

Om tot een kwaliteitsvolle werking te komen in het kader van de medische consulten moet er op basis van wetenschappelijke argumenten uitgemaakt worden welke screenings fundamenteel zijn in functie van de maximale ontwikkelingskansen voor kinderen. Ouders, leerlingen en scholen moeten goed op de hoogte worden gebracht van de doelstellingen van het medisch consult, het gebruikte instrumentarium en de gescreende aspecten.

Om dit te realiseren moet duidelijk zijn welke opdrachten kaderen binnen een leerlinggerelateerde werking en welke binnen een persoonsgerelateerde. Het is duidelijk dat de leerlinggerelateerde werking aangestuurd wordt door Onderwijs, terwijl de persoonsgerelateerde werking aangestuurd wordt door Welzijn. Een duidelijke opdeling tussen beide ingangen maakt het mogelijk een billijke verdeling te maken tussen beide beleidsdomeinen wat betreft de financiering van zowel de vaccinaties als van de opdrachten binnen de consulten. De te verwachten toename van vaccinaties, die vallen binnen een persoonsgerelateerde werking, maakt dat het van belang is hier tijdig duidelijkheid over te geven.

4. ONDERWIJSPARTICIPATIE

Het CLB organiseert een gepast en aanklampend ondersteuningsaanbod in het kader van onderwijsparticipatie. Binnen het leerplichtonderwijs is het CLB verantwoordelijk, na melding door de school, voor de afstemming tussen de school, de ouders, de leerling en de eventuele schoolexterne hulpverlening. Het CLB heeft hier drie taken; individuele begeleiding, schoolondersteuning en coördinatie en afstemming. Binnen het kleuteronderwijs werkt het CLB schoolondersteunend.

De school betreft het CLB ten laatste bij de begeleiding wanneer de leerling de door het departement vastgelegde aantal dagen afwezig is. Het CLB maakt dan samen met de school een analyse van de afwezigheden. Er wordt een aanbod van begeleiding gedaan bij de leerling. Als de leerling en/of de ouders niet willen meewerken, meldt het CLB dit als zorgwekkend dossier bij het ministerie van onderwijs en vorming, die het dossier kan doorsturen naar bevoegde instanties zoals het parket.

Niettegenstaande het verplichtende karakter van de begeleiding van het CLB in het kader van spijbelen blijft het CLB trouw aan zijn werkingsprincipes. Het CLB is dan ook enkel gehouden aan een verplichting tot aanbod van begeleiding. Indien een herhaald aanbod van begeleiding geweigerd wordt, moet hiervan melding gemaakt worden aan de bevoegde instanties.

Scholen moeten kunnen rekenen op het CLB om de afwezigheden van kleuters mee op te volgen. In het kader van de doelstellingen rond kleuterparticipatie is verdere afstemming tussen CLB, onderwijs en het bredere welzijns- en gezondheidsveld nodig. In dit kader moet bekeken worden of en hoe het CLB kan bijdragen tot het verhogen van de participatiegraad van kleuter.

5. ONDERWIJSLOOPBAAN

Het CLB is de representatieve organisatie voor objectieve onderwijsloopbaanbegeleiding in Vlaanderen. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten kunnen voor ondersteuning met betrekking tot de onderwijsloopbaan terecht bij het CLB voor een gepaste vraagverheldering, informatie, diagnostiek en kortdurende begeleiding. Deze ondersteuning gaat in de eerste plaats over de studiekeuze. Voor de aansluiting op de arbeidsmarkt wordt samengewerkt met VDAB. Het CLB heeft hier ook een opdracht in het kader van schoolondersteuning.

Het belang van een goede loopbaanbegeleiding neemt toe. Leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten hebben nood aan een objectieve ondersteuning. -De verantwoordelijkheid voor het maken van de keuze blijft duidelijk bij de leerling (zijn ouders) liggen. Het CLB speelt meer dan vroeger een actieve rol en geeft meer aandacht aan bekendmaking en er moet ruimte voor effectieve ondersteuning met betrekking tot onderwijsloopbaanbegeleiding. Hierbij wordt gekozen voor een geïntegreerde keuzebegeleiding. Het werken aan de keuzevaardigheden in algemene zin is een opdracht van de school.

Het CLB werkt zowel naar individuele leerlingen en hun ouders als schoolondersteunend. In elk geval staat het CLB in voor een ruim toegankelijk aanbod informatie en advies voor leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten. Bij keuzeproblemen kan

afhankelijk van de vraag aan diagnostiek gedaan worden. Bij ernstige keuzeproblemen is kortdurende begeleiding mogelijk.

Het CLB levert de binnen de regelgeving opgesomde attesten af die nodig zijn bij sommige overgangen (zoals gedefinieerd in de decreten basis- en secundair onderwijs).

Het CLB heeft niet alleen een taak in het kader van onderwijsloopbaanbegeleiding. Binnen de ontwikkelingsgerichte benadering van het CLB moet er meer dan vandaag aandacht gaan naar de mogelijkheid van leerlingen op de arbeidsmarkt.

6. NOODSITUATIES

Het CLB is beschikbaar voor noodsituaties van leerlingen.

Het CLB stelt zich tot doel ruimte vrij te maken in zijn werking om snel en accuraat op te treden in geval van een noodsituatie in het kader van de onderwijsleersituatie. Het CLB heeft een belangrijke functie in het kader van profylaxe van besmettelijke ziekten. Daarnaast staat het CLB in voor een vlotte en accurate afstemming met externe hulpverlening in het geval van critical incidents. Het is belangrijk dat leerlingen, hun ouders, hun leerkrachten in geval van een acute noodsituatie een beroep kunnen doen op het CLB. Schoolondersteuning is hierbij een belangrijke opdracht voor het CLB.

WERKING VAN HET CLB

a. Werkingsprincipes

De werkingsprincipes zijn overgenomen uit het mission statement van het CLB. Ze werden geactualiseerd op basis van de recente besprekingen over het CLB-profiel. Waar bij de start van het CLB het cliëntsysteem bestond uit de leerling, de ouders en de school, wordt er vandaag voor gekozen om ouders en scholen (leerkrachten, directies) veel meer te zien als partners in de begeleiding van de leerling. De ouders en de school vormen een intermediair om een kwaliteitsvol ondersteuningssysteem voor jongeren op te zetten. Dit is een erkenning van de deskundigheid van school en ouders. Daarnaast wordt nadrukkelijker een beroep gedaan op welzijnsorganisaties. Het CLB beperkt zich tot de onderwijsleersituatie.

- Het centrum onderscheidt zich van andere schoolexterne diensten door een schoolnabije werking met een duidelijke focus op onderwijsgerelateerde vragen.
- Het centrum stelt het belang van de leerling centraal en hanteert daarbij een emancipatorische visie¹ en een positieve welzijnsdefinitie.²

¹ 'Emancipatorisch' betekent dat de leerling (en ouders als vertegenwoordiger) gezien wordt als iemand die zelf richting geeft aan zijn leven en dus ook zijn eigen belangen bepaalt.

- Het centrum werkt vraaggestuurd, behalve voor de begeleiding die verplicht is.
- Het centrum werkt subsidiair ten aanzien van de school/onderwijsinstelling en de ouders. Het CLB werkt steeds vanuit de context school/onderwijsinstelling-CLB-ouders-leerlingen. Leerlingen ontwikkelen zich niet in een geïsoleerde situatie, maar vanuit een context in interactie met de omgeving. De beïnvloeding gebeurt dan ook wederzijds.
- Het centrum, de school/onderwijsinstelling en de ouders dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Het centrum werkt raadgevend en begeleidend, waarbij de begeleiding van het centrum waar mogelijk proactief en preventief is en waar nodig remediërend. Het CLB voert noch behandelingen, noch therapeutische interventies uit.
- ‘Proactief en preventief werken’ betekent dat het CLB erop gericht is:
 - zo vroeg mogelijk en in de mate van het mogelijke voorafgaand aan het proces van probleemwording te interveniëren om problemen of probleemverergering te voorkomen;
 - zoveel mogelijk de directe opvoeders (leerlingbegeleiders, zorgcoördinatoren en leerkrachten) te helpen om zelf de begeleidingen op te nemen om zo hun eigen begeleidingsvaardigheden te versterken.
- De instemming van de ouders of de leerling tot begeleiding/tussenkomst van het CLB is verplicht, behalve voor de begeleiding opgelegd door de overheid
- Het centrum werkt multidisciplinair en benadert de leerlingen vanuit somatische, psychologische, pedagogische en sociale invalshoek.
- Het centrum handelt gratis en discreet.
- Het centrum werkt ambulant.
- Het centrum werkt samen met andere diensten in een aanwijsbaar netwerk.
- Het centrum heeft bijzondere aandacht voor bepaalde opdrachten in bepaalde groepen en voor de leerlingen die door hun sociale achtergrond bedreigd worden in hun ontwikkeling en in hun leerproces.
- Het centrum ontwikkelt een deontologische code die onder andere het onafhankelijke optreden van de personeelsleden binnen de school waarborgt.

Het CLB werkt samen met de school/onderwijsinstelling, ouder, kind/jongere en is van meet af aan gericht op preventief werken, informeren, adviseren en begeleiden. Het begin van adviseren en begeleiden is de hulpvraag van een school/ onderwijsinstelling, ouder, kind/jongere. De finaliteit ervan is een verantwoord en bruikbaar advies en/of een begeleiding.

Voor wat betreft het begrip ‘gezondheid’ hanteren de CLB’s de brede definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie nl. “gezondheid is een toestand van een zo optimaal mogelijk fysiek, mentaal en sociaal welbevinden waarbij iedereen de kans moet hebben om als mens capaciteiten te ontwikkelen en te gebruiken met een maximaal aantal vrijheidsgraden en keuzemogelijkheden” (WHO 1986).

2 De toepassing van positieve welzijnsdefinitie op leerlingenbegeleiding betekent dat begeleiding zich richt op de positieve ontwikkeling van de leerling die het recht heeft zichzelf te bepalen. Dit valt niet noodzakelijk samen met de belangen van de school en de ouders en impliceert dat CLB-begeleiding er niet a priori op gericht is de leerling aan te passen aan een bepaalde schoolse realiteit of aan de wensen van de ouders.

b. De primaire processen

In onderstaand overzicht beschrijven we de kerntaken van het CLB in negen primaire processen. Hiervoor verwijzen we regelmatig naar de concrete acties die vanuit het CLB binnen een begeleiding kunnen gebeuren. Dit overzicht maakt het mogelijk het proces van begeleiding weer te geven. Niet voor elke begeleiding zullen alle hieronder opgesomde processen ingezet worden. We maken dan ook een onderverdeling tussen een basisaanbod en een vervolgaanbod. Binnen de primaire processen maken we een verdere opdeling tussen front office en back office. De front office zijn de acties waarin er direct contact is met de gebruiker. De back office daarentegen zijn alle activiteiten die dienen om dit contact voor te bereiden, de opvolging die gegeven wordt aan afspraken ... Binnen de globale werking van het CLB moet er naast de tijd die naar de front office gaat ook tijd zijn voor de back office.

HET BASISAANBOD**FRONT OFFICE****ONTHAAL**

Doel	Via een laagdrempelig georganiseerd onthaal is er een eerste beeldvorming van een aanmeldingssignaal, mogelijks leidend tot een vraagverheldering en/of een verwijzing naar andere vormen van hulp.
Activiteit	Eerste contact met de cliënt of een netwerkpartner en het beluisteren van het aanmeldingssignaal; indien nodig aansluiting bieden met al dan niet zelf aangeboden vraagverheldering of andere vormen van hulp.

VRAAGVERHELDERING

Doel	De hulpvraag van de cliënt of een netwerkpartner is verhelderd. Daarbij is een antwoord geformuleerd op wie de hulpvraag stelt, wat de hulpvraag inhoudt, op wie de hulpvraag betrekking heeft en wat de cliënt wil bereiken.
Activiteit	Samen met de cliënt of een netwerkpartner de problemen inventariseren, systematisch in kaart brengen en ontrafelen; oplossingsalternatieven verkennen en deze toetsen aan een mogelijk aanbod.

INFORMATIEVERSTREKKING

Doel	De cliënt beschikt over relevante informatie.
Activiteit	De cliënt informeren. Hierbij wordt rekening gehouden met de kenmerken van de cliënt.

HET VERVOLGAANBOD**DIAGNOSTIEK**

Doel Er is een geobjectiveerd beeld van een hulpvraag, een problematiek en de daarmee samenhangende factoren en er zijn aangrijpingspunten voor een mogelijke oplossing.

Alle elementen zijn in een zinvol onderling verband gebracht en er is een gemotiveerd oordeel over de benodigde hulp (=indicatiestelling). De toewijzing is het effectieve toewijzen van de ondersteuning.

Activiteit Het verzamelen van de informatie gebeurt op basis van wetenschappelijke kennis en volgens een systematisch en hypothesetoetsend model, al dan niet in samenwerking met externe partners. In alle fasen van dit proces is er samenwerking en overleg met de cliënt.

Handelingsgerichte diagnostiek: het op een systematische, procesmatige manier opbouwen van een objectiveerbaar en gedetailleerd beeld van de problematiek van de cliënt, gebruikmakend van specifieke methoden en/of instrumenten; de hulpvraag van de cliënt wordt geëxploreerd in al haar facetten en geplaatst in een ruime context, op basis waarvan oplossingsalternatieven worden geformuleerd.

Classificatie gebeurt alleen in functie van de toekenning van extra onderwijsmiddelen of realisatie van extra kansen voor de leerling en in geval van een evidente meerwaarde voor het onderwijsleerproces.

ADVISERING

Doel Er is een door alle participanten gedragen besluit over de verdere aanpak. Dit besluit situeert zich tussen het minimaal noodzakelijke en het maximaal wenselijke.

Activiteit Overleg en besluitvorming met alle participanten over de mogelijke handelingsalternatieven.

BEGELEIDING LEERLINGEN

Doel De leerling beschikt over kennis, inzicht, vaardigheden en oplossingsstrategieën om zelf antwoord te geven op de zorgvraag. De leerling staat sterker in zijn leefsituatie, nu en in de toekomst.

Activiteiten In persoonlijk contact met de leerling:

- o individuele gesprekken
- o groepsgesprekken
- o vaardigheidstraining
- o bemiddeling
- o coachen

ONDERSTEUNING OUDERS³

Doel De ouders beschikken over kennis, inzicht, vaardigheden en oplossingsstrategieën om zelf antwoord te geven op de zorgvraag betreffende hun kind. De ouders staan sterker in hun opvoedingssituatie, nu en in de toekomst.

Activiteiten In persoonlijk contact met de ouders en/of het gezin:

- o individuele gesprekken
- o groepsgesprekken
- o vaardigheidstraining
- o bemiddeling
- o coachen

SCHOOLONDERSTEUNING

Doel De betrokken leerkrachten en leerlingenbegeleiders beschikken over de nodige kennis, inzicht, vaardigheden en oplossingsstrategieën om zelf antwoord te geven op de zorgvraag betreffende de leerling.

Het schoolteam beschikt over de nodige kennis, inzicht, vaardigheden en oplossingsstrategieën om een structureel goede zorg te bieden aan alle leerlingen.

Activiteit

- o consultatieve leerlingenbegeleiding
- o bemiddeling
- o coachen
- o sensibiliseren van de school
- o deelnemen aan schoolintern en schooloverstijgend overlegprojectmatig werken

SAMENWERKING MET NETWERK

Doel De begeleiding van leerlingen, ondersteuning van ouders en ondersteuning van de school door het CLB is aangevuld en versterkt door samenwerking met relevante netwerkpartners.

Activiteit

- o consulteren
- o verwijzen
- o overleggen
- o opvolgen
- o afstemmen van hulpverlening

³ Ouders of opvoedingsverantwoordelijken

Duur van de interventies en doorlooptijd

Het is niet altijd mogelijk om bij elke stap binnen het hulpverleningsproces vooraf duidelijk te maken hoelang dit zal duren. Wij kiezen ervoor om het tempo van de cliënt te volgen. Voor een aantal zaken kunnen wij wel een duur en doorlooptijd bepalen. Dat gaat dan over de zaken die de CLB-centra zelf in de hand hebben. Zo moet het mogelijk zijn om binnen een redelijke tijdspanne een diagnose te stellen en hierover te rapporteren. Bepalen hoe lang de periode duurt tussen de eerste aanmelding en een uiteindelijke verwijzing is evenwel onmogelijk aangezien de cliënt de bepalende factor is en aangeeft wanneer hij er klaar voor is om deze beslissing te nemen.

Duur van de interventies

Onthaal en vraagverheldering	30 minuten tot maximum 2 uur
Informatie en advies	30 minuten tot maximum 2 uur
Diagnose	60 minuten tot maximum 8 uur
Kortdurende begeleiding	tussen 2 en 8 sessies van 1 uur

Maximale doorlooptijd

Onthaal en vraagverheldering	10 werkdagen
Informatie en advies	10 werkdagen
Diagnose of hypothese van diagnose	40 werkdagen

BACK OFFICE

LEERLINGEN

DOEL De leerling een kwaliteitsvolle dienstverlening aanbieden.

ACTIVITEITEN

- Bijhouden van multidisciplinair dossier
 - o Aanmaken van nieuwe leerlingendossiers
 - o Opvragen dossiers (administratief werk ivm aanvragen van dossiers, klaarmaken van dossiers voor overdracht, verwerking binnengekomen dossiers, ...)
 - o Archivering van leerlingendossiers
 - o Bijhouden van klassemment van leerlingendossiers
- Planning van consulten
- Administratief werk ivm vaccinaties (tellen van vaccins, controleren van geldigheidsdatum, bestellingen plaatsen en opvolgen, ...)
- Opmaken van documenten in het kader van bekendmaking werking ten aanzien van de leerling en zijn ouders (opmaken van infolder voor ouders en leerlingen, bijhouden van website met info over CLB-werking, ...)
- MDD
- verslaggeving derden
- in orde brengen van attesten
- archivering
- klassemment
- Vorming en nascholing
- ...

ISC internettensamenwerkingscel

SCHOOL

DOEL	Het administratief organiseren van een goede opmaak en doorstroming van informatie ivm de samenwerking met de scholen, ter ondersteuning van het schoolnabije werk.
ACTIVITEITEN	- Opmaken van beleidscontracten, beleidsplannen, bijzondere bepalingen of afsprakennota's - Overleggen met scholengemeenschappen - Overleg scholen - ...

MULTIDISCIPLINAIR

DOEL	Het CLB staat in voor een multidisciplinaire werking.
ACTIVITEITEN	- Teamoverleg - casusbespreking - ...

WERKING

DOEL	De CLB-medewerkers kunnen beschikken over degelijke en actueel gehouden werkmiddelen die hen in staat stellen de primaire processen op een professionele manier uit te voeren.
ACTIVITEITEN	Bijhouden en actualiseren van; - infotheek - testotheek - orthotheek - bibliotheek - sociale kaart - ...

c. De secundaire processen

Net zoals de primaire processen zijn ook de secundaire processen noodzakelijk voor een goede leerlingenbegeleiding. Heel wat taken die in het CLB opgenomen worden zijn secundaire processen. In totaliteit gaat ongeveer 15 % van de beschikbare CLB-tijd naar de secundaire processen. Hieronder verstaan we de managementprocessen, onderhoud van gebouwen ...

BESTUUR

DOEL	Het beleid organiseert de optimale omstandigheden waarin de opdracht van leerlingenbegeleiding wordt gerealiseerd en investeert in visieontwikkeling.
ACTIVITEITEN	- Overleg van bestuursorganen: deze bepalen de strategische doelen en waakt over de uitvoering - Overleg met Centrumraad - Overleg van beleidsstaf, directieteam, e.d.

ISC internettensamenwerkingscel

PERSONEEL

DOEL	Het centrum zorgt administratief en inhoudelijk voor een coherent en deskundig personeelskader.
ACTIVITEITEN	Personeelsadministratie - Opmaken en bijhouden van administratief personeelsdossier - Opvolgen en doorgeven van informatie over personeelsstatuut en regelgeving Personeelsoverleg - Overleg met LOC - Voeren van een welzijns- en preventiebeleid - Overleg met personeel (personeelsvergadering of deelgroepen van personeel (vb. discipline, buitengewoon onderwijs, basisonderwijs, werkgroepen) - Deskundigheidsbevordering Coaching personeel - Aanwerving geschikt personeel - coachen nieuwe medewerkers (stagairs) - Voeren van coachende gesprekken - Voeren van functionering- en evaluatie gesprekken - opmaken van vormingsplan en organiseren van nascholingsbeleid - Intervisie/supervisie - volgen van nascholing en vorming - ...

NETWERKVORMING EN NETWERKONDERHOUD

DOEL	Het CLB participeert in regionale netwerken en zorgt hier vanuit haar eigenheid voor een maximale afstemming met deze actoren.
ACTIVITEITEN	Vorming van lokale netwerken - Samenwerking met LOP - Samenwerking met NRTH IJH - Samenwerking met LOGO - Samenwerking met Welzijnsraad - Samenwerking met Opvoedingsondersteuning - Overleg over organisatie en werking - ... Samenwerking met het CLB-netwerk - Lokale samenwerking tussen CLB's - Provinciale samenwerking (ROC, PVOC, directies, enz) - Vlaamse samenwerking (directiedagen VLCB, directiedagen departement, bestuursvergaderingen (VCLB, NICO, commissies, werkgroepen, e.d.), ISC, ...)

LOGISTIEK

DOEL	Het centrum zorgt voor degelijk werk materiaal en actuele werkmiddelen zodat het werk op een goed georganiseerde manier kan worden verricht De medewerkers beschikken voor het uitvoeren van hun taken over een degelijk onderhouden werkruimte en over het nodige materiaal om hun werk op een kwaliteitsvolle manier uit te voeren.
------	---

ISC internettensamenwerkingscel

ACTIVITEITEN	- ICT - bureaumateriaal - beheer van gebouwen en infrastructuur - financieel beheer en boekhouding - welzijns- en preventiebeleid - algemeen secretariaat - ...
WIE	- administratief personeel - directie en middenkader - ICT-coördinator

KWALITEITSZORG

DOEL Het CLB waakt over de kwaliteit van de dienstverlening.

ACTIVITEITEN	- Zelfevaluatie - registratie - klachtenprocedure - inspectie - veranderingsmanagement - ...
WIE	- directie en indien aanwezig middenkader⁴ - kwaliteitscoördinator - technisch personeel - administratief personeel

Evaluatie

Zowel op het niveau van het centrum als op het niveau van de sector moet uitgemaakt worden hoe en op welke manier gemeten kan worden of en in hoeverre de doelstellingen gerealiseerd zijn. Een effectief en efficiënt registratiesysteem is hiervoor noodzakelijk.

Besluit

Met dit document willen we de krachtlijnen meegeven over de toekomstige organisatie van de CLB-werking. Uiteraard moet er verder geconcretiseerd worden en is het laatste woord hierover nog niet gezegd. Niettegenstaande blijkt dat er op dit moment intensief gewerkt wordt aan de concretisering van een aantal kernopdrachten.

Het project diagnostiek, dat nog niet zolang geleden opgestart werd, werkt aan de kernopdracht 'leerlingen met specifieke noden'. Op vraag van de minister van onderwijs worden er middelen vrijgemaakt om werk te maken van een moderne onderwijsloopbaanbegeleiding en om te bekijken hoe een samenwerking met VDAB mogelijk is.

⁴ Momenteel is er geen middenkader binnen de personeelsformatie voorzien. In bepaalde centra is er een middenkader aanwezig, maar wordt dit uit de algemene omkadering gehaald.

Aangaande de systematische opsporing van medische problemen bij leerlingen via de medische consulten is dringend nood aan een duidelijker kader en worden de eerste verkennende gesprekken gevoerd. Er moet uitgemaakt worden welke onderzoeken nodig, wenselijk of interessant zijn en op welke leeftijd deze onderzoeken idealiter gedaan worden. De CLB-werking met de omkadering zoals ze die vandaag heeft in relatie tot de huidige uitdagingen kan niet langer verantwoord worden bezig te zijn met interessante dingen. Ze moet bezig zijn met die zaken die noodzakelijk zijn om alle leerlingen optimale onderwijskansen te bieden. Ze dient dit te doen vanuit een duidelijke visie op leerlingenbegeleiding en aan de hand van duidelijke opdrachten. Dit versterkt onze positie ten aanzien van onderwijs en van de jeugdhulpverlening en maakt het mogelijk duidelijk af te bakenen waar het CLB voor staat en welke opdrachten hierbij aansluiten.

BIJLAGE 3:

Schriftelijke reactie van de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV)
op het ontwerp van profiel voor de CLB's

Schriftelijke reactie Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV) op het ontwerpprofiel voor de CLB's

Tekst opgebouwd aan de hand van de stappen van betrokkenheid van de ouderkoepel in het proces.

In maart 2007 brengt de minister de tekst 'een ontwerpprofiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding'. De tekst kwam er volgens CLB omdat er behoefte was om de integrale hulpverlening duidelijker te omschrijven. Het uitgeschreven profiel wordt door de CLB-koepels absoluut niet gesmaakt om diverse redenen :

- de verhouding tussen het verplicht, verzekerd en vraaggestuurd (het gaat hier om bestaande begrippen) wijzigt waardoor meer klemtoon valt op het te verzekeren aanbod. Hierdoor dreigt het vraaggestuurde nog meer in de verdrukking te komen. Moeten we dan terug naar het PMS-verleden ? is de reactie hierop ?
- In de tekst is er nergens sprake van de relatie en dus nog minder van de aard van de relatie met de ouders;
- CLB maakt zich zorgen dat er minder tijd zal zijn voor: preventie, multidisciplinair werken, loskoppeling van het medisch overleg-luik van de begeleiding;
- De tekst van het profiel is duidelijk nog niet mee met het nieuwe leezorgkader waarin toch andere ideeën over samenwerking worden gehanteerd;
- Bezorgdheid over de onafhankelijke positie van de dienstverlening. Kan het zijn dat onderwijs in de toekomst deze tekst aangrijpt om méér te claimen in de contractonderhandelingen ? Wat dan met de waarborgen voor de onafhankelijke positie voor de ouders ?
- Blijkt reeds dat scholen binnen de contouren van hun contract meer en meer vragende partij zijn voor fysieke aanwezigheid van CLB op school. Vraag is of aanwezigheid in een schoollokaal het best tegemoet komt aan de eis van laagdrempeligheid en onafhankelijke toegang voor ouders ?
- Opletten – met leezorg in het achterhoofd- dat het CLB niet hoofdzakelijk als diagnosecentrum zal worden gebruikt

In mei werden de ouderkoepels samen met de leerlingenkoepel uitgenodigd op het departement onderwijs om te reflecteren op de voorliggende profieltekst. Wij maakten de opmerking vooraf dat de tekst een rommelig bij elkaar geschreven indruk maakt, wat eerder de toon zet voor argwaan. Ook geeft de tekst de indruk al schrijvend standpunten te verkennen waarbij over en weer gegaan wordt tussen instanties bij het toewijzen van verantwoordelijkheden. De schrijver schipperde duidelijk tussen standpunten. Wij hebben daarop aangeraden om eerst duidelijk met de CLB-sector zelf te overleggen en de tekst verder uit te klaren en aansluitend daarop andere partners te betrekken.

Inhoudelijk maakten wij volgende bedenkingen:

- Het moet een absolute garantie zijn voor ouders dat het CLB een autonome positie inneemt. Het partnerschap met de school dat vast ligt in een contract is één relatie. Het partnerschap met de ouders dat niet formeel is vastgelegd is evenwel ook een volwaardig partnerschap.

Bovendien neemt de leerling hierin ook nog eens een eigen positie in (zie rechtspositie). Het orchestreren van dit samenspel kan dus behoorlijk complex zijn. Maar het CLB is wel de best geplaatste en ook wenselijke instantie om dit te doen.

- Ouders verwachten dat het CLB duidelijk zegt wat het wel en niet kan doen. Op dit moment is de verscheidenheid veel te groot en dat schept onduidelijkheid in de verwachting maar ook in de appreciatie. Het imago van het CLB is beladen en dat is absoluut nefast voor de vertrouwensrelatie die zo essentieel is in deze vorm van dienstverlening. Verder zijn we er ons van bewust dat een groep (en die is mogelijks groter dan we denken) van ouders nog steeds de overstap niet heeft gemaakt van aanbodgericht naar vraaggericht werken. Een verduidelijking van die manier van werken aan ouders is wellicht niet overbodig. Verder is de keuze voor vraaggericht werken veeleisender voor een organisatie; zeker op vlak van positionering en 'onder de aandacht brengen en houden'. Om nog niet te spreken van de populatie kansarmen waarvoor vraaggestuurd werken vaak een drempel te hoog is als er daar geen bijkomende ondersteuning is.
- Als ouderkoepel zijn we bereid mee te werken aan de communicatie over het nieuwe profiel en de werkwijze. Het is onze opdracht om mee te werken aan randvoorwaarden waardoor ouders met hun vragen gericht de weg vinden naar de meest geschikte functiehouder; hetzij de leerkracht, hetzij de zorgcoördinator, hetzij de CLB-medewerker, hetzij ... Op dit moment is niet steeds duidelijk wie voor wat mag aangesproken worden.

Verder kunnen wij ons vinden in volgende bekommernissen van CLB:

- Laat CLB niet verengen tot een diagnosecentrum. Legt immers een hypotheek op dienstverlening en imago. (Binnen leerzorg wordt dat wel handelingsgerichte diagnostiek);
- Specifieke aanpak en omkadering nodig om ook voor zwakkere ouders iets te kunnen betekenen en de nodige band met andere zorg-hulpverleningsinstanties ;
- Onzekerheid m.b.t. de invoering van het nieuwe leerzorgkader; al dan niet meer werk voor CLB, en bij gevolg al dan niet meer of minder beschikbaar voor ouders ?

In aansluiting bij een recent persbericht van VCLB (13/02/08) willen we toch een kanttekening plaatsen.

De ouders worden in dit artikel mee opgevoerd als tevreden klanten blijkens een K.U Leuven onderzoek.

Uit een andere focusgroep van 21/01/08 (en zonder voorop te lopen op de publicatie van die resultaten) blijken de ouders die op eigen initiatief ingingen op de vraag van de onderzoekers toch ook zeer kritisch voor de kwaliteit van menige dienstverlening. CLB mag zichzelf best een pluim geven voor al die uren inzet voor onze kinderen maar er valt nog heel wat te optimaliseren op vlak van :contactname, opvolging van afspraken, omgaan met de keuze van de ouder, verklaring van vakjargon. Het waren heus geen exotische ervaringen noch eisen die de ouders in dat verband aanbrachten.

Verder in datzelfde persbericht is er nergens nog sprake van een partnerschap met ouders en dat verontrust ons toch temeer daar er expliciet gewag wordt gemaakt van gemaakte keuzes. Behoort die relatie niet meer tot de keuzes? Wij mogen hopen dat het hier enkel een vergetelheid wegens redactionele ruimte betrof?

Een ouder verwoord (losstaand van bovengenoemde focusgroep) een historiek van eigen ervaringen:

In de jaren '70 waren de PMS-medewerkers eerstelijnsbuiters en dat was duidelijk voor iedereen. De PMS-medewerker stapte de klas binnen en peilde via klassikale testen naar schoolrijpheid, aanvankelijke leerprestaties enz. Met als insteek leerprestatie werden ook de andere facetten overlopen samen met de leerkracht en de ouder. Meer specifieke begeleiding werd na overleg met ouders en kind door PMS doorgegeven naar de 2^e lijn.

Nadeel van die werkwijze: veel overbodig routinewerk. Voordeel: vaak op school, regelmatige contacten met de kinderen, leerkrachten, ouders. Kans om vertrouwen op te bouwen. Veel vragen voor advies.

De werkwijze liet toe het kind, ouders en de school te dienen op een niveau waarvoor de pms-medewerker was opgeleid.

De nieuwe manier van vraaggestuurd beschikbaar zijn legt de bal in het kamp van de leerkracht, school, ouder, kind. Zomaar zonder voorafgaande kennismaking –waarvoor die inbedding via testen ook stond- de stap zetten is minder evident.

CLB wil wel laagdrempelig zijn maar is die kwijtgespeeld. Inmiddels hebben wel zorgcoördinatoren in de scholen één en ander overgenomen.

Maar op grond waarvan betreft wie het CLB in hun zorg om de leerling? En is wie zorg coördineert ook meteen met de zorg om de leerling bezig?

En wanneer en hoe kan je CLB Bereiken?

Vraagt die werkwijze ook geen scholing om aan die 2e -of is het tussenlijnszorg- te doen?

Ik ben in de schoolloopbaan van mijn kinderen enkele malen in dat buroke binnengegaan. De aangereikte gegevens kwamen enkel van de klasseraden. Voor onze jongste dochter, geweldig geëngageerd maar niet danig voor schoolse zaken, ging ik eens met hoge nood naar het buroke. Daar hoorde ik dat de aanwezige CLB-er niet instond voor de graad van mijn dochter. Ik moest maar zelf opbellen voor een afspraak en stond na 2 minuten weer buiten.

Dat maakte mij kwaad.

Ben ik fout als ik als ouder op dat moment het devies 'ga aub voor het kind' durf bepleiten?

Besluitend willen we stellen dat de actuele discussie over het CLB-profiel duidelijk haar bestaansrecht heeft. Uit de discussie is gebleken dat het CLB-profiel ligt ingebed in een complexere zorgrealiteit dan de oorspronkelijke profieltekst deed vermoeden. Het is goed dat dit naar boven gekomen is en het is ook nodig dat het CLB na kritische interne bevraging realistisch aangeeft waarvoor het zich wel en niet kan engageren. Kunnen neen zeggen en afgrenzen zijn niet alleen kwaliteiten van pedagogisch handelen maar ook van realistisch management. Op beleidsvlak zal verder blijken of de verworven inzichten in een latere fase

mogelijks hernomen moeten worden om waar nodig decretale opdrachten op elkaar af te stemmen.

VCOV-ouderkoepel

Voor verduidelijking kan u contact opnemen met wies.beckers@vcov.be

BIJLAGE 4:

Schriftelijke reactie van de
Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO)
op het ontwerp van profiel voor de CLB's

Een nieuw profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding – visie van KOOGO

Ervan uitgaande dat in onze huidige samenleving de opvoeding van het kind een zaak geworden is waar zowel ouders als school een verantwoordelijke rol in opnemen zijn wij ervan overtuigd dat dit niet meer mogelijk is zonder enige vorm van participatie van ouders. Waar de school eerder zorgt voor de formele opvoeding en de ouders uiteraard zorgen voor de emotionele opvoeding is de complementariteit van deze twee opvoedingsactoren een noodzaak. De opvoedingstandem ouders-school kan echter pas goed draaien indien die goed op elkaar is afgestemd. Om aan de vele terechte zorgvragen van ouders tegemoet te komen moeten school én ouders ondersteuning krijgen om een antwoord te vinden niet alleen binnen de context van de school maar ook buiten de school. Hier is duidelijk een rol voor het CLB weggelegd. Een goed afgebakende omschrijving van de kernopdrachten van het CLB is dan ook een noodzakelijke voorwaarde. Ouders zijn nog altijd te weinig op de hoogte van de ondersteuning die het CLB kan bieden. De onbereikbaarheid van het CLB wordt nog steeds als een noodkreet door veel van onze ouders aangehaald.

Doelstellingen voor de centra voor leerlingbegeleiding

- Het aanbod van het CLB wordt onderverdeeld in drie stukken:

Het verplichte aanbod waar het CLB instaat voor de begeleidingen betreffende leerplicht en medische onderzoeken. De school geeft aan dit aanbod de volledige medewerking.

- Het verzekerd aanbod wordt door de overheid opgelegd en maar de school kan dat aanbod al dan niet volgen.

- Het vraaggestuurd aanbod wordt bepaald door het CLB en de school. Deze overeenkomst wordt contractueel vastgelegd.

De derde maar ook cruciale partner namelijk de ouders wordt in deze opsomming niet vermeld. Dit is een gemiste kans. Hierdoor blijft het CLB voor veel ouders een onduidelijk gegeven. In het verzekerd aanbod liggen nochtans kansen vervat die de mogelijkheid bieden om ouders mee te betrekken in het zorgaanbod van de school, hier zou op een structurele wijze een antwoord op hun zorgvragen kunnen gegeven worden. Zal er na een tweeledig opgelegd aanbod nog plaats zijn voor een specifiek vraaggestuurd aanbod?

Doelgroepen van het CLB

Het aantal doelgroepen waar een CLB voor werkt zijn erg verscheiden: leerkrachten, directies, ouders, leerlingen en beleid. Dat deze verschillende actoren niet steeds eensgezind zijn is een feit. Hoe gaat het CLB hier mee om? Zeker uit hoofde van hun positie als partner van de school naar ouders toe en omgekeerd. Ouders verwachten duidelijkheid en hebben recht op garantie van onpartijdigheid van het CLB.

Eén sector, één taal

Het nastreven van het gebruik van uniforme begrippen is inderdaad een noodzaak om misverstanden en verkeerde interpretaties uit te sluiten. Er moeten echter ook afspraken gemaakt worden over de gekozen diagnostiek, werkmethode, tijdspad, registratie en doorverwijzing. Hoe zal de verhouding liggen van de werkterreinen van het CLB tegenover de Pedagogische Begeleidingsdiensten? Onduidelijkheid en overlappende werkgebieden scheppen dikwijls onrealistische verwachtingspatronen bij ouders.

CLB – ouders

Eén leerlingdossier

Gezien de verschillende opvoedingsactoren en de verschillende relaties die het CLB onderhoudt met de school, de ouders en de overheid dringt zich de noodzaak van één leerlingdossier op.

Zo wordt de informatiedoorstroming gegarandeerd en wordt vermeden dat relevante informatie niet doorstroomt. Dit is een cruciaal gegeven om de leerkansen gedurende het hele curriculum te optimaliseren. Ouders zullen dan ook niet tot vervelens toe steeds dezelfde informatie moeten overschrijven. Het invullen van ellenlange vragenlijsten werkt erg demotiverend.

Schoolse én buitenschoolse begeleiding

Aangezien het CLB naar ouders en school als een externe begeleidingsdienst werkt en daarbovenop eigenlijk vraaggestuurd zal dit samen de schoolse begeleiding zoals de zorgcoördinator, zorgteams, zorgleerkrachten ed. verwarring scheppen. Leerlingen en ouders moeten hun vragen in eerste instantie terecht kunnen bij de school vooraleer zij contact opnemen met het CLB. Deze contactname gaat dan bovendien meestal via de school. Hier ligt nog een taak weg van de overheid naar verduidelijking zeker met oog op, dossierinzage, beroepsgeheim en zwijgplicht.

Doorlooptijd

Het voordeel van bepaling van doorlooptijd vanaf het begin van het onthaal is een goede zaak als die zal meegedeeld worden aan de ouders. Dat er geen beperkingen opgelegd wordt op het aantal opeenvolgende interventies lijkt logisch maar zal dit geen belemmering meebrengen in het zorgcontinuüm? Waar moet het begin- en eindpunt gedefinieerd worden? Brengt dit geen extra werkdruk mee? Komt dit ten goede aan de transparantie? Zal de formulering van nieuwe probleemstellingen bij een vervolgtraject bij de start van het nieuwe schooljaar niet voor verschillende interpretaties vatbaar zijn?

Gemotiveerd verslag

Zonder voorafnames te willen doen over het aankomend leezorgkader lijkt de invoering van het gemotiveerd verslag een ernstige stap in de goede richting. Niet alle leerkrachten hebben de bereidheid om uit een star denkpatroon te stappen en oog te hebben voor de individuele noden van een zorgkind. Het gemotiveerd verslag moet dan ook een afdwingbaarheid hebben die de aangepaste zorg garandeert los van de eigen visie van de leerkracht. Kinderen hebben recht op zorg.

Keuzebegeleiding

Het CLB organiseert in samenwerking met de school informatiemedia over het onderwijsaanbod en geeft individueel informatie en advies met betrekking tot complexe studiekeuze en dit op vraag van ouders, leerlingen en school. De klantgerichte relatie tussen CLB en school mag hier zeker geen aanzet zijn tot een éénzijdige informatieverstrekking. Er zal moeten gewaakt worden op de onafhankelijkheidspositie van het CLB zeker daar waar scholen uit het officieel onderwijsnet beleidscontracten hebben afgesloten met CLB uit het 'Vrije net'. Onbekendheid van het 'andere onderwijsnet' is hier meestal de oorzaak van. Een netoverschrijdende expertise zal moeten opgebouwd worden. Gaan ouders de correcte keuzemogelijkheden aangeboden krijgen?

Jan Stevens
Coördinator KOOGO

BIJLAGE 5:

Advies 2007-2008/1 van het Kinderrechtencommissariaat
over het ontwerp van profiel voor de CLB's

datum 07-03-2008

volgnr. Advies 2007-2008/1

Advies

Profiel voor Centra voor Leerlingenbegeleiding

Aan de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel.: 02-552 98 00

fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be

www.kinderrechten.be

1 Situering

Op 15 maart 2007 publiceerde minister F. Vandenbroecke de nota 'Een ontwerp van profiel voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding'. Deze nota heeft volgens de minister tot doel de kerntaken van de CLB's helder en concreet af te lijnen. Om er voor te zorgen dat leerlingen, ouders en scholen met realistische verwachtingen naar het CLB stappen.¹ De commissie Onderwijs organiseerde hierover een hoorzitting met de internettensamenwerkingscel (ISC), vertegenwoordigers van de verschillende onderwijsnetten, de Gezinsbond, de Vlaamse Scholierenkoepel, het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen.² Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd een bijkomend schriftelijk advies aan te leveren.

In het advies worden enkele kritische bedenkingen geformuleerd op basis van klachten die ons op het Kinderrechtencommissariaat bereiken. Daarnaast worden enkele inzichten aangereikt op basis van ons recent onderzoek bij 3000 kinderen en jongeren over de toegankelijkheid van de jeugdhulp dat ondermeer peilde naar de kennis en ervaringen met het CLB.³ Tot slot worden er enkele algemene bedenkingen geformuleerd op deze ontwerpnota.

2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

De meest relevante artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in deze materie zijn in kort bestek:

- Artikel 2: het principe van non-discriminatie. Alle rechten zijn van toepassing op alle kinderen zonder enige uitzondering en de staten moeten kinderen beschermen tegen om het even welke vorm van discriminatie. De staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen;
- Artikel 3: het primaat van het belang van het kind. Elk beleid moet worden gevoerd met het hoger belang van kinderen voor ogen. De lidstaten zijn tevens verantwoordelijk voor het nemen van alle nodige maatregelen om de zorg en het welzijn van kinderen te waarborgen (met eerbiediging van de rechten van ouders). Bij het inrichten van die zorg waarborgen de staten dat voldaan wordt aan normen inzake veiligheid en gezondheid alsook inzake aantal en geschiktheid van personeel;
- Artikelen 5 en 18: ouders zijn de eerste opvoedingsverantwoordelijken en bij hun opvoedingstaak moeten ze steun van de overheid kunnen krijgen. Daarbij wordt rekening gehouden met de zich ontwikkelende vermogens van het kind;
- Artikel 6: de plicht van de Staten om de ruimst mogelijke mate van ontwikkeling te garanderen;

¹ Gelijke kansen op de hele onderwijsladder. Een tienkamp. Beleidsbrief Onderwijs en vorming. Beleidsprioriteiten 2007-2008, *Parl. St.*, VI. Parl. 2007-2008, nr.1404/1, 67.

² Gedachtewisseling over het nieuwe CLB-profiel in de Commissie Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie op 31 januari 2008 en 14 februari 2008. (Het verslag werd nog niet gepubliceerd)

³ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Toegankelijke Jeugdhulpverlening? Deel1: Kwalitatief onderzoek tot de ontwikkeling van een vragenlijst*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Toegankelijke Jeugdhulpverlening? Deel2: 3000 minderjarigen bevraagd*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2007.

- Artikel 12: het recht van de minderjarige om zijn mening te geven in alle zaken die hem aanbelangen. Aan die mening dient passend belang te worden gehecht, rekening houdend met de maturiteit van de minderjarige;
- Artikel 13: het recht op informatie en om denkbepelden van welke aard ook te vergaren;
- Artikel 16: recht op privacy;
- Artikel 23: erkennen van een volwaardig en behoorlijk leven voor kinderen met een handicap; met de bevordering van zelfstandigheid en van een actieve deelname aan de samenleving; het recht op toegankelijke en passende bijstand, met het oog op een zo groot mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling;
- Artikel 24: het recht op gezondheid en op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie.

Naar Vlaanderen vertaald en eveneens rekening houdend met het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp⁴ dat op de CLB's van toepassing is, kunnen de volgende verantwoordelijkheden voor Vlaanderen afgeleid worden:

- Vlaanderen dient te investeren in een hulpaanbod zodat kinderen kunnen kiezen voor een aanbod dat het best bij hun noden en behoeften past;
- Vlaanderen dient te investeren in gekwalificeerd personeel;
- Minderjarigen hebben recht op toegang tot dat aangepast hulpaanbod;
- Minderjarigen hebben recht op de noodzakelijke ondersteuning;
- Minderjarigen moeten met de nodige waardigheid benaderd worden en beschouwd worden als een volwaardig, zingevend persoon, wat ook hun eigen kenmerken zijn, met respect voor hun privacy;
- Minderjarigen hebben het recht op leeftijdsaangepaste informatie en begrijpbare communicatie over de hulpverlening;
- Minderjarigen hebben het recht op participatie bij de totstandkoming en de uitvoering van de verleende hulp. Elke minderjarige heeft het recht op toegang of om toelichting te vragen bij de zorgvuldig bijgehouden gegevens in een veilig bewaard dossier;
- Minderjarigen hebben het recht om zich in alle contacten met het CLB te laten bijstaan door een door hen aangeduid en niet rechtstreeks betrokken persoon;
- Minderjarigen hebben het recht om bij een CLB klachten te formuleren over de inhoud en de wijze waarop hem of haar hulp wordt aangeboden.

3 Klachten die ons bereiken

Uit de behandeling van de aanmeldingen en gesprekken met de melders stellen we op het Kinderrechtencommissariaat het volgende vast:⁵

Vooreerst zijn er een aantal klachten over de toegankelijkheid van het CLB. Kinderen, jongeren (en volwassenen) zijn weinig op de hoogte van de precieze werking of het aanbod van het CLB. Ouders en kinderen die nood hebben aan begeleiding waarvoor het CLB bevoegd is, kennen het CLB niet of weten niet voor welke problemen het CLB kan aangesproken worden. Andere ouders storen zich aan het feit dat ze de dienst moeilijk kunnen bereiken, voor gesloten deuren staan of moeilijk een afspraak met een CLB-medewerker kunnen maken.

⁴ Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp, B.S. 4 oktober 2004. (Gewijzigd op 30 maart 2007).

⁵ Zie jaarverslagen Kinderrechtencommissariaat (www.kinderrechten.be).

Ten tweede ontvingen we een aantal meldingen over de neutrale, onafhankelijke positie van het CLB. Zo worden er door de melders vragen gesteld rond de onafhankelijke werking van het CLB omdat ze een contractuele verbintenis hebben met de school. Daarenboven kunnen de cliënten geen beroep doen of gebruik maken van een ander CLB omdat een schoolkeuze de keuze voor een welbepaald CLB vastlegt. Omgekeerd horen we soms van CLB-medewerkers dat ze niet altijd neutraal kunnen optreden in bepaalde dossiers omwille van die contractuele verbintenis. Ze willen de samenwerking met hun school immers niet hypothekeken. Het is voor medewerkers niet altijd duidelijk wie de cliënt is: de school, de ouders of de leerling.

Een derde groep van klachten gaan over bejegening. Verschillende ouders blijken niet op de hoogte te zijn dat een advies van het CLB niet bindend is. Het CLB is daar niet steeds even duidelijk over in zijn communicatie. Sommige CLB-medewerkers geven wel aan dat ze hierbij in een tweestrijd zitten. Vaak merken ze dat ouders te hoge eisen stellen aan hun kinderen en er dus baat bij hebben deze ouders te adviseren hun kind een haalbaardere studierichting te laten volgen. We merken ook dat het CLB vaak over het hoofd gezien wordt als een probleem opduikt. Interne schoolbegeleiders sturen leerlingen soms direct door naar andere externe begeleiding (logopedie, kiné, revalidatiecentrum,...) zonder zich te beroepen op de expertise van het CLB.

Tot slot zien we op het Kinderrechtencommissariaat dat er in een aantal klachten sprake is van gebrek aan respect voor de privacy. Zo is er de grootste en onnodige verwarring tussen het beroepsgeheim en het ambtsgeheim van respectievelijk CLB-begeleiders en interne leerlingenbegeleiding. Maar ook CLB-medewerkers zitten soms gewrongen als ze in het belang van het kind het beroepsgeheim moeten schenden. Wat weinig vertrouwen inboezemt bij leerlingen en/of hun ouders. Daarnaast bereikten ons ook klachten over het Medisch Schooltoezicht (MST) waarbij kinderen of hun ouders zich over het gebrek aan vrijheid van keuze van een arts bekloegen.

4 Toegankelijke Jeugdhulp?

4.1. Onderzoeksopzet

Naar aanleiding van allerlei beleidsinitiatieven in verband met Integrale Jeugdhulp wilde het Kinderrechtencommissariaat in 2007 via een onderzoek nagaan hoe minderjarigen (10-18 jaar) op zoek gaan naar hulp. Meer in het bijzonder hoe toegankelijk jongeren de jeugdhulpverlening ervaren. Hierbij werd niet vertrokken vanuit het bestaande aanbod dat door de sector onder de noemer van 'Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp' (RTJ) werd geplaatst. Het veld van de Integrale Jeugdhulp en van de RTJ was en is immers nog in volle ontwikkeling. Bij de start van het onderzoek werd er op basis van documenten uit de Integrale Jeugdhulp vanuit gegaan dat RTJ laagdrempelige jeugdhulp is die voor iedereen openstaat en waar minderjarigen dus zonder 'toegangsticket' terecht kunnen.

Dit werd concreet vertaald door de opname in de vragenlijst van de door de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW's) gecoördineerde initiatieven (zoals Jongeren Advies Centra (JAC) en de Jongeren Informatie Punten (JIP's)), de Vertrouwenscentra Kindermishandeling, de Kinderrechtswinkels (KRW) en de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's). Met daarnaast een aantal andere belangrijke informatieverstrekkers, doorverwijzers (zoals de Kinder- en Jongerentelefoon (KJT)) en hulplijnen (Tele-onthaal, Zelfmoordlijn, Drugslijn,...) die door Integrale Jeugdhulp niet tot de RTJ worden gerekend.

4.2. Specifieke toegankelijkheidsproblemen bij het CLB⁶

Qua naam kennen bijna alle kinderen en jongeren het CLB. Maar ondanks dat het CLB een enorm potentieel heeft doordat het dagelijks met kinderen en jongeren in contact komt, blijkt de contactname van minderjarigen niet hoog te liggen. Kinderen in de laatste graad van het basisonderwijs en in mindere mate jongeren in het secundair onderwijs kennen het CLB hoofdzakelijk via de formele contacten: het medisch schooltoezicht en studiebegeleiding. Iets minder dan een derde van alle jongeren heeft effectief de stap naar het CLB zelf gezet. Iets meer dan de helft daarvan is tevreden over de dienstverlening, 20% vindt evenwel niet dat ze geholpen zijn.

Waarom zoeken jongeren zo weinig het CLB op? Volgens het onderzoek zijn een aantal jongeren wel geïnteresseerd om advies te vragen, zij het enkel voor schoolgebonden materies.

Gesprekken met leerlingen door de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) bevestigen de bevindingen uit ons onderzoek.⁷ Heel wat leerlingen zijn slecht geïnformeerd of kennen het CLB niet. Vele leerlingen hebben weinig kennis over de taken van het CLB, weten nauwelijks waar het zich bevindt, hebben geen idee wie hen zou kunnen helpen of wat er zou gebeuren als ze zich daar zouden aanmelden. Velen zijn ook erg ontevreden over het medisch onderzoek omdat er weinig tot geen informatie naar hen doorstroomt. Het gebruik van testen voor studiekeuze vinden ze oubollig en wordt sterk afgewezen. Verder komt ook uit dit VSK-onderzoek de grote vrees naar boven dat ouders en de school iets van hun probleem te weten zouden komen. Onduidelijkheid rond “Wat gebeurt er met het dossier, wie kijkt dat in?” ontmoedigen jongeren om de stap naar het CLB te zetten. Leerlingen moeten ook eerst een afspraak aanvragen en vaak blijken vele CLB-medewerkers onbekenden te zijn.

Het CLB zou volgens deze jongeren meer moeten investeren in directe hulpverlening. ‘Nu een probleem, nu een oplossing’ zou volgens hen de slogan moeten worden. Daarnaast zal het CLB extra werk moeten maken om het vertrouwen van jongeren voor hun werking te winnen. Er dient extra aandacht te worden besteed om de bereikbaarheid, de beschikbaarheid en de herkenbaarheid van personeelsleden te verhogen. De werkingprincipes moeten verduidelijkt worden. Bekendheid leidt minder tot de verkeerde verwachtingen. Het vertrouwen t.a.v. het CLB kan verhoogd worden door duidelijker hun onafhankelijke positie t.a.v. scholen en anderen in de verf te zetten. Te weinig kinderen en jongeren weten ook niet dat CLB-medewerkers gebonden zijn aan het beroepsgeheim.⁸

Hierbij dient aan kinderen en jongeren wel duidelijk gemaakt te worden dat leerkrachten, zorgleerkrachten in het bijzonder, niet op eenzelfde manier gebonden zijn door het beroepsgeheim. Deze leerkrachten hebben een ambtsgeheim of discretieplicht, die van hen wel eist dat ze zorgvuldig omspringen met vertrouwelijke informatie, maar hun minder zwijgrecht naar de school toe biedt.⁹ Het is dan ook belangrijk dat leerkrachten aan de leerlingen te kennen geven wanneer ze informa-

⁶ Voor de belangrijkste algemene bevindingen verwijzen we naar de onderzoeksrapporten die naar aanleiding van de studiedag “Toegankelijke Jeugdhulp? 3000 minderjarigen bevraagd” op 19 juni 2007 werden verspreid. (downloadbaar via www.kinderrechten.be – Volwassenen – Hulp).

⁷ H. ROELANDT, “De leerlingen als oplossing voor de pijnpunten in de leerlingenbegeleiding”, *Gezinsbeleid in Vlaanderen*, nr 4, 2003, p. 21-27.

⁸ Zie Artikel 458 Strafwetboek en artikel 25 Decreet rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp, B.S. 4 oktober 2004. (Gewijzigd op 30 maart 2007).

⁹ Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs en Decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs. B.S. 25 mei 1991.

tie doorgeven, aan wie en met welke bedoeling. Het ambtsgeheim of de discretieplicht geldt immers niet ten aanzien van de ouders, voogden en wettelijke vertegenwoordigers van de leerling, gezien deze personen het ouderlijke gezag hebben. Alhoewel dit, rekening houdend met het belang van de minderjarige (art. 3 IVRK)¹⁰, vatbaar is voor interpretatie. Leerlingen moeten soms in bescherming genomen kunnen worden ten aanzien van hun ouders.

5 Consequenties naar CLB-profiel

Wil het CLB leerlingen op vier domeinen (leren en studeren, schoolloopbaan, preventieve gezondheidszorg en de sociaal emotionele ontwikkeling) begeleiden, zal er de nodige aandacht dienen te gaan naar het toegankelijker maken van hun dienstverlening. Dit door het aanbod beter bekend te maken, de werking begrijpbaarder voor te stellen, de bereikbaarheid te verhogen en makkelijker beschikbaar te zijn voor consultaties.

Extra aandacht dient hierbij te gaan naar een communicatieplan, zodat leerlingen geïnformeerd worden over het aanbod van het CLB. Iets waar ook het VSK sterk voor pleitte in de hoorzitting¹¹. Op welke dienstverlening kunnen leerlingen aanspraak maken (advies schoolloopbaan, keuzebegeleiding, diagnosestelling, doorverwijzer naar externe begeleiding,...?) Wat zijn de verschillen tussen CLB's en leerlingenbegeleiders (beroepsgeheim versus ambtsgeheim)?¹² Hoe verhoudt het CLB zich tegenover de school (onafhankelijkheid,...)? In welke mate voorziet het aanbod aan studiebegeleiding in de behoeften van de leerlingen? Moeten bijvoorbeeld infosessies niet afgestemd zijn op de behoeften van leerlingen en breed informeren over alle onderwijsvormen, studierichtingen en beroepsmogelijkheden die de eigen school overstijgen. Net zoals het VSK is het Kinderrechtencommissariaat vragende partij naar duidelijkere garanties omtrent het aanbod waar alle leerlingen recht op hebben. De ontwerptekst blijft onduidelijk op basis van welke criteria een school een bepaald aanbod kan weigeren. Exemplarisch is het luik preventieve gezondheidszorg dat erg vaag blijft over wat er nu juist van een CLB verwacht wordt rond middelengebruik, seksualiteit, relaties,...

Er zal m.a.w. de nodige aandacht dienen te gaan in het communiceren met leerlingen over de werking en dienstverlening van het CLB. Maar ook tijdens de contacten met het CLB is het noodzakelijk een goede communicatie te blijven verzorgen. De recente studie van Verschuieren¹³ toont aan dat de tevredenheid van leerlingen over het CLB sterk samenhangt met de tevredenheid over de school. Goede samenwerking tussen school en CLB zijn dus erg belangrijk. Goede communicatie is niet alleen van belang aan het begin en tijdens de begeleiding, maar tevens wan-

¹⁰ Artikel 3 IVRK handelt over het belang van het kind: alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

¹¹ Standpunt Vlaamse Scholierenkoepel bij het ontwerp van profiel voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding op de Gedachtewisseling rond CLB-profiel in het Vlaams Parlement op 14 februari 2008. (Het verslag werd niet gepubliceerd)

¹² De VLOR is van mening dat de discussie over het CLB-profiel niet kan worden uitgeklaard als er niet eveneens een profiel wordt uitgewerkt voor schoolinterne zorg/leerlingenbegeleiding en voor de pedagogische begeleidingsdiensten. Vandaar hun voorstel om met alle betrokken actoren hierover in debat te gaan: ouders en leerlingen, scholen, CLB's en de pedagogische begeleidingsdiensten. Het Kinderrechtencommissariaat is het daar mee eens. VLOR, *Advies over het ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding*, 28 juni 2007. (Download <http://www.ond.vlaanderen.be/clb/>). Het Kinderrechtencommissariaat is tevens vragende partij naar bijkomende kwaliteitseisen voor alle vormen van leerlingbegeleiders, gecombineerd met een degelijke opleiding zodat gemotiveerde en gedreven onderwijspersoneelsleden deze functie kunnen opnemen.

¹³ K. VERSCHUIEREN, *Tevredenheid in centra voor leerlingenbegeleiding: ontwikkeling van een instrumentarium. Samenvatting van de onderzoeksopzet, onderzoeksresultaten en aanbevelingen*, K.U.Leuven, 2007, 31 p. (Download op <http://www.ond.vlaanderen.be/clb/>)

neer de begeleiding wordt beëindigd. Zeker wanneer er meerdere personen betrokken zijn bij de begeleiding.

Dat er drempelverlagende oplossingen dienen gezocht te worden omdat minderjarigen niet zomaar een CLB-centrum binnenstappen, wordt grotendeels bevestigd in het recente rapport van Verschuren.¹⁴ Zeker als men goed in het achterhoofd houdt dat in deze studie enkel jongeren bevraagd zijn die het CLB vraaggestuurd consulteerden.¹⁵ De gemiddelde score op 'bereikbaarheid' scoort zelfs bij deze jongeren vrij laag. Ook de schoolpersoneelsleden geven trouwens in deze studie aan het minst tevreden te zijn over de bereikbaarheid van de CLB-medewerkers.

Als m.a.w. de bereikbaarheid van het CLB voor minderjarigen die reeds het CLB consulteren moeilijk ligt, lijkt het vanzelfsprekend extra aandacht in te bouwen om de drempel te verlagen naar alle andere minderjarigen die nog niet de stap naar het CLB hebben gezet. Het zou bijvoorbeeld zinvol kunnen zijn het CLB een zitdag in de school te laten houden. De drempel voor kinderen (en ouders) verlaagt, want het is niet eenvoudig om eerst telefonisch een afspraak te maken voordat je iemand kan spreken. Anderzijds kiezen personen er soms voor om niet in de school om hulp te vragen om de stempel van 'hulpvrager' te vermijden en is het juist goed dat er een persoonlijke afspraak op neutraal terrein wordt gemaakt. Dus beide mogelijkheden moeten voorzien worden.

Dé rode draad die uit ons toegankelijkheidsonderzoek steeds naar voren komt is dat minderjarigen de stap naar professionele hulp moeilijk zetten omdat ze geen vertrouwen hebben in de hulpverlener. Leerlingen die problemen hebben zijn niet zomaar bereid iemand in vertrouwen te nemen. Ook de recente studie van Verschuren bevestigt dat hier een probleem ligt. Leerlingen (en ouders) die ervaring hebben met het CLB zijn op het niveau van de subschalen het minst tevreden over de wijze waarop de CLB-medewerkers omgaan met informatie. Meer bepaald de bevraagde leerlingen vinden dat ze niet genoeg uitleg krijgen over hoe het CLB werkt en wat er in hun dossier wordt geschreven. Uit de praktijk blijkt dat verschillende leerlingen zich vragen stellen over wat en welke gegevens er bij gehouden worden; wie daar inzage in krijgt en of ze daar zelf het recht toe hebben om die gegevens in te zien. Conform het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarigen in de jeugdhulpverlening hebben minderjarigen het recht op toegang of toelichting te vragen of te geven op persoonsgegevens; behoudens afwijkende bepalingen en rekening houdend met mogelijke belangenconflicten tussen de minderjarige en zijn opvoedingsverantwoordelijken.¹⁶ Over dit decreet wordt in de tekst van het CLB-profiel niks teruggevonden. Dit recht dient beter gecommuniceerd te worden.

Naast de nood aan garanties op vertrouwelijkheid in dossiergegevens komt uit ons onderzoek sterk de vrees van leerlingen naar voren dat anderen (in de eerste plaats hun ouders maar ook hun leerkrachten) hun problemen te weten zouden komen. Het is dan ook belangrijk dat in de communicatie naast hoe er met dossiergegevens wordt omgegaan, benadrukt moet worden dat problemen vertrouwelijk worden behandeld en dat CLB-medewerkers gebonden zijn aan het beroepsgeheim.

¹⁴ K. VERSCHUREN, o.c. , 31 p.

¹⁵ Bij de interpretatie van de resultaten van deze studie moet voor ogen gehouden worden dat enkel leerlingen bevraagd zijn die individueel begeleid worden in het kader van de vraaggestuurde werking of spijbelproblemen. Het gevaar bestaat dat de tevredenheid van deze minderheid aan leerlingen veralgemeend wordt naar alle leerlingen, zoals de pers aangeeft. (Zie *Gazet Van Antwerpen*, *CLB's vrezen groeiende werklast*, 15 februari 2008.) Dit is niet het geval.

¹⁶ Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarigen in de integrale jeugdhulp, B.S. 4 oktober 2004.

Vertrouwen opbouwen vraagt daarnaast ook de nodige tijd. De recente studie van Verschueren¹⁷ bevestigt dit belang van het besteden van voldoende tijd in de uitbouw van een goed contact tussen ouders/leerlingen en CLB-medewerkers, waarbij voldoende aandacht is voor de privacy van de cliënt. Vraag is of deze tijd te vatten is in richttijden van duur van interventies zoals het profiel voorziet? Het CLB-profiel geeft de indruk weinig flexibiliteit in te bouwen door doorlooptijden met begin en eindpunten voorop te stellen.

6 Algemene bedenkingen

— *Belang aan participatie.*

In gans het voorstel wordt de positie van de betrokken leerlingen vrij vaag gehouden. In welke mate kunnen minderjarigen participeren in de invulling van het takenpakket van het CLB? Wat is hun inspraak in het diagnostisch proces en tijdens het begeleidingsproces? Hoe zit het met inspraak in procedures, protocollen voor inschaling? Hoe krijgen die vorm? Hier zouden leerlingen (en ouders) betrokken moeten kunnen worden. Zo zou het gemotiveerd verslag transparanter moeten zijn voor alle betrokkenen. Vaak blijft dit tot op heden beperkt tot de school en het CLB, omdat dit ook niet omschreven is. Dit verslag zou de visie van de school, het CLB, aanverwante experts, de ouder en/of de leerlingen moeten bevatten. De alertheid om jongeren te betrekken moet groeien en vraagt tijd. Deze mentaliteitswijziging kan enkel groeien door contextueel te werken. Het zou ook maken dat leerlingen automatisch meer betrokken worden bij het onderwijsproces.

— *Betere afstemming op de welzijnssector*

CLB's zijn voor de onderwijssector de concrete partners binnen de Integrale Jeugdhulp. Ze dienen zich te engageren in een netwerk rechtsreeks toegankelijke hulp en als draaischijf tussen de school en dit netwerk op te treden. De werknota blijft al te vaag over de rol van het CLB in dit proces. De onderwijssector heeft zijn eigen doelstellingen, maar een beter afstemming op de welzijnssector via ondermeer de Integrale Jeugdhulp, betekent ongetwijfeld een grote meerwaarde voor beide beleidsdomeinen en voor de minderjarigen zelf.

Een visie die niet alleen gevolgd wordt door de VLOR maar ook ter sprake kwam tijdens de verschillende parlementaire vragen.^{18 19} Er is nood aan een betere afstemming tussen de verschillende zorgverstrekkers en leerkrachten. De sectoren Welzijn, Onderwijs en ook Jeugd (voor het jongereninformatiebeleid) zullen intenser moeten gaan samenwerken om de raakvlakken beter op elkaar af te stemmen. Deze bedenkingen werden herhaald in de commissie Welzijn toen het onderzoeksrapport daar werd toegelicht.²⁰ Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt de vraag om dit debat commissieoverschrijdend te voeren.

— *Integratie van meerdere beleidsontwikkelingen.*

Niet alleen verschillende recente ontwikkelingen binnen Integrale Jeugdhulp, maar ook allerlei andere recente beleidsinitiatieven (GOK-decreet, onderwijsdecreet, gezondheidsbeleid, conceptnota leezorg,...) hebben een impact op de CLB-opdrachten. In de nota wordt te weinig ingeschat wat de impact hiervan is op de

¹⁷ K. VERSCHUEREN, o.c. , 31p.

¹⁸ VLOR, *Advies over het ontwerp van profiel voor de centra voor leerlingenbegeleiding*, 28 juni 2007. (Download op <http://www.ond.vlaanderen.be/clb/>).

¹⁹ Naar aanleiding van de presentatie van de resultaten van het toegankelijke jeugdonderzoek volgden er vragen in de commissies Welzijn en Jeugd en Onderwijs. Zie *Hand. VI. Parl. 2006-2007*, 3 juli 2007, niet gepubliceerd; Zie *Hand. VI. Parl. 2007-2008*, 5 september 2007, 415-416; *Parl. St., VI. Parl., C93 – WEL9* – 8 januari 2008, 1-5 en *Hand. VI. Parl. 2007-2008*, 4 oktober 2007, 1-3. Ook in de plenaire vergadering werd een vraag gesteld Zie: *Hand. VI. Parl.. 2006-2007*, 27 juni 2007, .7-9.

²⁰ Gedachtewisseling over het rapport van het Kinderrechtencommissariaat over de toegankelijkheid van de jeugdhulpverlening, *Parl. St., VI. Parl. 2007-2008*, nr.1539/1.

taakinvulling. Zo veronderstelt het decreet rechtpositie een meer emancipatorische benadering, een open verslaggeving, een actieve participatie van de leerling en ouder,... Andere centrale begrippen zoals trajectbegeleiding (Integrale Jeugdhulp) of handelingsgericht werken (conceptnota leerzorg) komen niet aan bod.

— *Nood aan langdurige begeleiding*

De nota geeft aan dat de totale maximale doorlooptijd van leergebonden interventies beperkt is in tijd; ook al kan die sterk variëren. Op het einde van een schooljaar kennen alle begeleidende interventies een eindpunt. In functie van een nieuwe probleemstelling kan in een volgend schooljaar een leerling opnieuw beroep doen op het aanbod. Over de situatie waar leerlingen met langdurige leergebonden problemen geconfronteerd worden, wordt in de nota met geen woord gerept. Net zoals de VLOR verwachten we dus dat de begeleiding zeker breder moet zijn dan enkel een kortdurende begeleiding; iets wat het begrip trajectbegeleiding (IJH) trouwens impliceert.

7 Advies van het Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat is er van overtuigd dat het CLB algemeen genomen zeer goed werk levert. De recente studie van Verschuere bevestigt dit. Probleem is alleen dat deze studie enkel een kleine minderheid aan leerlingen (en ouders, leerkrachten en schooldirecties) bevraagd heeft die een vraaggestuurde ervaring hebben met de dienstverlening van een CLB. Waardoor de verkeerde indruk dreigt te ontstaan dat alle leerlingen vrij tevreden zouden zijn over het CLB.

Volgens het Kinderrechtencommissariaat kan er vooral gewerkt worden aan het beter toegankelijk maken van deze dienstverlening om tevens de overgrote meerderheid van leerlingen te bereiken die momenteel het CLB nauwelijks en helemaal niet kennen of contacteren. Dit betekent meer investeren in het bekendmaken van de dienstverlening, het meer beschikbaar stellen van die dienstverlening, een meer begrijpbare communicatie voeren en een betere bereikbaarheid ambiëren. Daarnaast is het o.a. noodzakelijk dat er intersectoraal beter wordt samengewerkt, de verschillende beleidsinitiatieven beter op elkaar worden afgesteld en er extra vorming voor de CLB sector wordt voorzien.

Meer specifiek kunnen volgende noden afgezonderd worden:

— *Betere afstemming op de welzijnssector*

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat de sectoren Welzijn, Onderwijs en ook Jeugd (informatiebeleid) intenser zullen moeten gaan samenwerken om de raakvlakken beter op elkaar af te stemmen. De onderwijssector heeft zijn eigen doelstellingen, maar een beter afstemming op de welzijnssector via ondermeer betere samenwerkingen met de JAC's of Integrale Jeugdhulp, betekent ongetwijfeld een grote meerwaarde voor beide beleidsdomeinen. En dus ook voor de cliënten en de hulpverleners.

— *Integratie van meerdere beleidsontwikkelingen.*

Het Kinderrechtencommissariaat wil een betere integratie van alle recente beleidsinitiatieven (GOK-decreet, IJH, onderwijsdecreet, gezondheidsbeleid, leerzorgplan,...), om een beter inzicht te krijgen in de CLB-opdrachten. In de nota wordt te weinig ingeschat wat de impact hiervan is op de taakinvulling. Met alle mogelijke frustraties tot gevolg.

— *Nood aan bijkomende vorming.*

Het Kinderrechtencommissariaat is vragende partij naar bijkomende vorming voor CLB-medewerkers rond beroepsgeheim. Ook permanente vorming rond alle aspecten van het decreet rechtspositie van de minderjarigen in de jeugdhulpverlening blijft noodzakelijk.

— *Nood aan een bijkomend profiel voor alle vormen van leerlingenbegeleiding.*

Het Kinderrechtencommissariaat wil de discussie over het CLB-profiel gekoppeld zien aan een discussie over het profiel voor schoolinterne zorg- en leerlingenbegeleiding en voor de pedagogische begeleidingsdiensten. Alle betrokken actoren (ook minderjarigen) dienen hierover in debat te gaan.

Het Kinderrechtencommissariaat is tevens vragende partij naar bijkomende kwaliteitseisen voor alle vormen van leerlingbegeleiding, gecombineerd met een degelijke opleiding zodat gemotiveerde en gedreven onderwijspersoneelsleden deze functie kunnen opnemen.

— *Extra aandacht voor participatie.*

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat in gans het voorstel de positie van de betrokken leerlingen te vaag wordt gehouden. De alertheid om jongeren te betrekken is nog steeds te weinig aanwezig op beleidsniveau. Dergelijke mentaliteitswijziging zou er echter voor kunnen zorgen dat leerlingen automatisch meer betrokken worden bij het onderwijsproces.

— *Nood aan langdurige begeleiding.*

Het Kinderrechtencommissariaat is geen voorstander om maximale doorlooptijden van interventies te beperken in tijd. Begeleiding zou zeker breder moeten kunnen zijn dan enkel een kortdurende begeleiding. De noden van de minderjarigen moeten daarbij centraal staan.

— *Nood aan informatie over het aanbod.*

Het Kinderrechtencommissariaat is vragende partij voor een communicatieplan, zodat leerlingen geïnformeerd worden over het aanbod van het CLB. Dit aanbod moet wel beter afgestemd zijn op de behoeften van leerlingen. Dit is: breed informeren over alle onderwijsvormen, studierichtingen en beroepsmogelijkheden die de eigen school overstijgen.

Ook het onderwijzend personeel moet meer op de hoogte worden gebracht van de specifieke dienstverlening van het CLB.

— *Nood aan sensibilisatie over de werkingsprincipes.*

Het Kinderrechtencommissariaat acht het belangrijk dat in de communicatie benadrukt wordt dat problemen vertrouwelijk worden behandeld en dat CLB-medewerkers gebonden zijn aan het beroepsgeheim.

Daarnaast dient er in de communicatie bijkomende aandacht uit te gaan naar de specifieke werking en dienstverlening van het CLB. Zoals: wat zijn de verschillen tussen CLB-medewerkers en leerlingenbegeleiders (beroepsgeheim versus ambtsgeheim), hoe verhoudt het CLB zich t.o.v. de school, wat is de status van een (niet-bindende) advies in studiebegeleiding,...

— *Nood aan garanties in het aanbod.*

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt duidelijkere garanties omtrent het aanbod waar alle leerlingen recht op hebben. Op basis van welke criteria kan een school een bepaald aanbod weigeren? Wat wordt er in binnen elk luik (schoolloopbaan, leren en studeren, psychosociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg) nu juist van een CLB verwacht? Wordt aan elke leerling eenzelfde basispakket gegarandeerd, ongeacht de school?

— *Nood aan een bereikbaar aanbod.*

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de nodige bijkomende aandacht om drempelverlagend te werken door aangepaste openingsuren en permanenties in te bouwen; zo mogelijk ook in de scholen zelf. Zowel voor leerlingen, ouders als voor het onderwijzend personeel.

— *Nood aan vertrouwen benadrukken.*

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander voldoende tijd in te bouwen om het vertrouwen van leerlingen te winnen. Het CLB moet naast meer fysisch ook én vooral psychisch meer toegankelijk worden. Jongeren zoeken geen hulp als ze niet het gevoel krijgen dat ze ernstig genomen worden. CLB-medewerkers zullen in hun communicatie meer moeten benadrukken dat minderjarigen bij hen terecht kunnen zonder gêne, in volkomen vertrouwen en met respect voor de privacy.

BIJLAGE 6:

Schriftelijke reactie van de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ)
op het ontwerp van profiel voor de CLB's

Leuven, 8 april 2008

Aan mevrouw Monica Van Kerrebroeck, commissievoorzitter
Aan de heer Geert Rits, commissiesecretaris
Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement
Vlaams Parlement
1011 Brussel

Betreft: Standpunt nieuw CLB-profiel

Geachte mevrouw Van Kerrebroeck,
Geachte heer Rits,

Op uw vraag (uw e-mail van 12 maart 2008) stuur ik u een schriftelijk standpunt van de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ) met betrekking tot het toekomstige profiel van de CLB.

De Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg had reeds eerder de gelegenheid om beide documenten die u mij toestuurde (Ontwerp van profiel voor de CLB van Minister Vandenbroucke, en het Advies op dit ontwerp vanwege de VLOR) in te kijken en grondig te bestuderen. Het was ons in beide teksten opgevallen dat het luik preventieve gezondheidszorg slechts beperkt was uitgewerkt. In het ontwerp van de minister blijft de omschrijving van de preventieve gezondheidszorg beperkt tot enkele thema's die aandacht verdienen voor gezondheidsbevordering, en worden enkele aandachtspunten die in de medische consulten aan bod komen opgesomd. Het VLOR-advies beperkt zich tot de vermelding dat een versterking van de preventieve gezondheidszorg in het CLB wenselijk is, en verwacht voorstellen opdat het verplichte aanbod op het vlak van preventieve gezondheidszorg de ruimere werking inzake preventieve gezondheidszorg van het CLB niet in het gedrang brengt. Er is geen sprake van een visie op preventieve gezondheidszorg tegen de achtergrond van dewelke een profiel voor de CLB in dit domein zou moeten uitgetekend worden.

Nochtans is er dringend nood aan een visie die de integratie van de verschillende begeleidingsdomeinen van de CLB-werking, en in het bijzonder de plaats hierin van preventieve gezondheidszorg, zichtbaarder maakt en versterkt. In onze internationale contacten jeugdgezondheidszorg wordt met veel belangstelling gekeken naar het multidisciplinaire CLB-model, waarin psychopedagogische, (para)-medische en sociale disciplines samenwerken in het belang van de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en met het oog op een optimaal onderwijsleerproces. Na bijna 8 jaar CLB-werking moeten we vaststellen dat, vanuit het perspectief van de preventieve gezondheidszorg, deze integratie niet voldoende en niet overal werd gerealiseerd.

Te vaak werd de discussie hieromtrent verengd tot de vaststelling dat de verplichte opdrachten (bedoeld wordt "medische consulten") een te grote hap uit het tijdsbudget van artsen en verpleegkundigen snijden en hierdoor een volwaardige multidisciplinaire samenwerking in de verschillende begeleidingsdomeinen onder druk zetten of zelfs onmogelijk maken. Bijkomend wordt door sommigen de zinvolheid van systematische en populatiegerichte aanpak van jeugdgezondheidszorg in vraag gesteld, hierbij verwijzend naar het PMS-verleden, waar het uitvoeren van systematische "tests" reeds jaren geleden werd verlaten.

Om de gedachtewisseling over het CLB-profiel op een meer fundamenteel niveau te tillen, weg van een onvruchtbare discussie over methodieken en concrete inhoud (zoals bv. de al dan niet zinvolheid van medische consulten), heeft de VVWJ recent een werkdocument ontwikkeld waarin een visie op jeugdgezondheidszorg in de CLB wordt voorgesteld. Volgens ons is de grote meerwaarde van dit document dat aangetoond wordt dat een CLB in belangrijke mate kan bijdragen tot het opgroeien en ontwikkelen van kinderen en jongeren tot gezonde en productieve burgers, en dit dank zij multidisciplinaire aandacht voor het lichamelijk, cognitief, emotioneel en sociaal welzijn en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Dit veronderstelt een breed scala van acties vanwege de CLB, zich uitstrekkend op een continuüm tussen gezondheidsgerelateerde interventies (aan het ene uiteinde) en acties die verband houden met leren en studeren (aan het andere uiterste) waarin alle disciplines hun rol te spelen hebben.

Deze visietekst vormt momenteel de basis voor bespreking binnen een multidisciplinaire werkgroep, die in opdracht van de VVWJ deze visie tracht te vertalen in concrete doelstellingen, activiteiten en methodieken om deze doelstellingen te bereiken, en een taakverdeling zal voorstellen die hier het best aan tegemoet komt. Dit zal op een termijn van enkele maanden aanleiding geven tot concrete aanbevelingen inzake preventieve gezondheidszorg in de CLB, die hun weerslag zullen hebben op het CLB-profiel in dit domein. Pas op dat ogenblik zullen wij concretere voorstellen kunnen doen over het CLB-profiel, voor zover het de preventieve gezondheidszorg betreft.

Wij sturen u alvast in bijlage het VVWJ-werkdocument waarin onze visie met betrekking tot preventieve gezondheidszorg wordt beschreven.

Wij zij steeds bereid tot het geven van bijkomende toelichting bij ons standpunt en onze visie, mocht u dit wenselijk achten.

Mede namens het bestuur van de VVWJ

Prof. dr. Karel Hoppenbrouwers, voorzitter

VLAAMSE WETENSCHAPPELIJKE VERENIGING VOOR JEUGDGEZONDHEIDSZORG VZW

Jeugdgezondheidszorg

in

Centra voor leerlingenbegeleiding

Een werkdocument ter voorbereiding van een advies

21 januari 2008

Inleiding

Deze nota is een werkdocument dat als basis dient voor een werkgroep die, in het kader van de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ), een toekomstvisie voor jeugdgezondheidszorg (JGZ) voorbereidt. Speciale aandacht gaat hierin naar de realisatie van JGZ in de centra voor leerlingenbegeleiding wat de schoolgaande leeftijdsgroep betreft.

Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is het deelgebied van de sociale geneeskunde dat zich richt tot jeugdigen. Het is een begrip dat in de jaren '70 van de vorige eeuw voor het eerst in Nederland werd gebruikt, en nadien ook in Vlaanderen ingang vond en zich ontwikkelde tot een aanwijsbare discipline binnen de preventieve gezondheidszorg. Alhoewel de Vlaamse jeugdgezondheidszorg zich intussen autonoom heeft ontwikkeld, blijven de basisconcepten die aan de Nederlandse jeugdgezondheidszorg ten grondslag liggen een belangrijke inspiratiebron voor Vlaanderen.

De JGZ is de laatste jaren sterk in beweging. Deze ontwikkelingen zijn niet alleen ingegeven door demografische evoluties en wijzigingen in het patroon van gezondheid en gezondheidsproblemen van jongeren. Recente organisatorische vernieuwingen zijn een belangrijke stimulans geweest voor meer multidisciplinaire samenwerking in de zorg voor jongeren. Dit is met name vooral het geval voor de schoolgeneeskunde (medisch schooltoezicht), die sinds september 2000 samen met de psycho-medisch sociale centra geïntegreerd werd in nieuw opgerichte centra voor leerlingenbegeleiding. Op dat ogenblik werd in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor het gezondheidsbeleid het startsein gegeven tot de ontwikkeling van richtlijnen voor goede preventieve praktijkvoering. Deze richtlijnen, ook standaarden JGZ genoemd, hebben tot doel een kwalitatief hoogstaande JGZ te realiseren, gebaseerd op wetenschappelijke evidentie of op professionele consensus wanneer deze evidentie nog ontbreekt.

Het decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding (december 1998) voorziet in een grondige evaluatie van de missie, doelstellingen en werking van deze centra, ten laatste tegen 2009 (d.w.z. na drie opeenvolgende contractperiodes van telkens 3 jaar).

Ter voorbereiding van deze evaluatie is het wenselijk ook de doelstellingen en uitvoering van de JGZ in de nabije toekomst opnieuw op scherp te stellen. Dit werkdocument is hiertoe een eerste aanzet.

EEN VISIE OP JEUGDGEZONDHEIDSZORG

1. Doelstellingen van Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg heeft tot doel de **gezondheid, groei en ontwikkeling van kinderen en jongeren te beschermen, te bewaken, en te bevorderen** en dit zowel op het lichamelijke, het cognitieve als het sociaal-emotionele vlak. Met het bereiken van deze doelstelling worden de noodzakelijke voorwaarden voor maximale ontwikkelingskansen gecreëerd om later volwaardig maatschappelijk te functioneren. Voor schoolgaande kinderen en jongeren wordt de jeugdgezondheidszorg onder meer gerealiseerd via de centra voor leerlingbegeleiding, zoals vermeld in het decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), art.18.

Deze omschrijving impliceert dat men **gezondheid** beschouwt als een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk (cognitief en emotioneel) en maatschappelijk (sociaal) welzijn en niet slechts als de afwezigheid van ziekte of ander lichamelijk gebrek (WHO).

Groei, gedefinieerd als een geheel van lichamelijke veranderingen met de leeftijd (onder meer geëvalueerd aan de hand van schedelomtrek, lengte, gewicht, puberteitskenmerken,..) is een zeer belangrijke en gevoelige indicator van de gezondheid van een kind of jongere en van de globale gezondheid van de hele bevolking. Een afwijkend groeipatroon of een onevenwicht tussen groei en maturatie is niet alleen het eerste signaal van een onderliggende ziekte of psychosociaal dysfunctioneren, maar kan ook een voorspellende factor of zelfs een determinant zijn voor latere gezondheidsrisico's of ziekten.

Ontwikkeling is een uiterst complex proces van onder meer lichamelijke en geestelijke maturatie en het verwerven van vaardigheden in diverse domeinen (sociaal-emotioneel, motorisch, cognitief, taal-spraak, creativiteit, lezen, rekenen, schrijven,.....deze lijst is vrijwel onbeperkt). Sommige aspecten van het ontwikkelingsproces overstijgen het niveau van 'vaardigheden verwerven'. De vaardigheden zijn in dat geval eerder middelen om zichzelf te ontplooien tot een persoonlijkheid, die gedragingen stelt volgens bepaalde morele waarden. 'Levensdoelen', 'creativiteit', 'zelfontplooiing', 'positieve interactie met derden', zijn begrippen die in dit verband verwijzen naar een hoger zinvol functioneren waarin omgevende waarden, normen en cultuur niet alleen meebepalend zijn voor de ontwikkeling ervan, maar tegelijk onderdeel gaan uitmaken van iemands persoonlijkheid. Ontwikkeling resulteert in 'het worden van iemand' en niet alleen in het 'verwerven van vaardigheden'.

In het kader van deze doelstelling betekent

(1) **'beschermen'**: alert zijn voor (gezondheids-) bedreigingen, wat een anticiperende (pro-actieve) connotatie heeft en ook staat voor het vrijwaren van wat bereikt werd. In een schoolcontext moet op verschillende beleidniveau's worden beslist over de beschermende maatregelen. Voor het welslagen ervan is betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid van het schoolpersoneel, leerlingen en ouders nodig.

(2) **'bewaken'**: de monitoring, het meten van indicatoren van gezondheid, groei en ontwikkeling. Dit heeft als doel de evolutie en fasen van ontwikkeling op te volgen, waardoor (vroeg)tidig afwijkende ontwikkelingspatronen kunnen worden herkend. In dit kader situeert zich ook de gerichte screening naar pathologie.

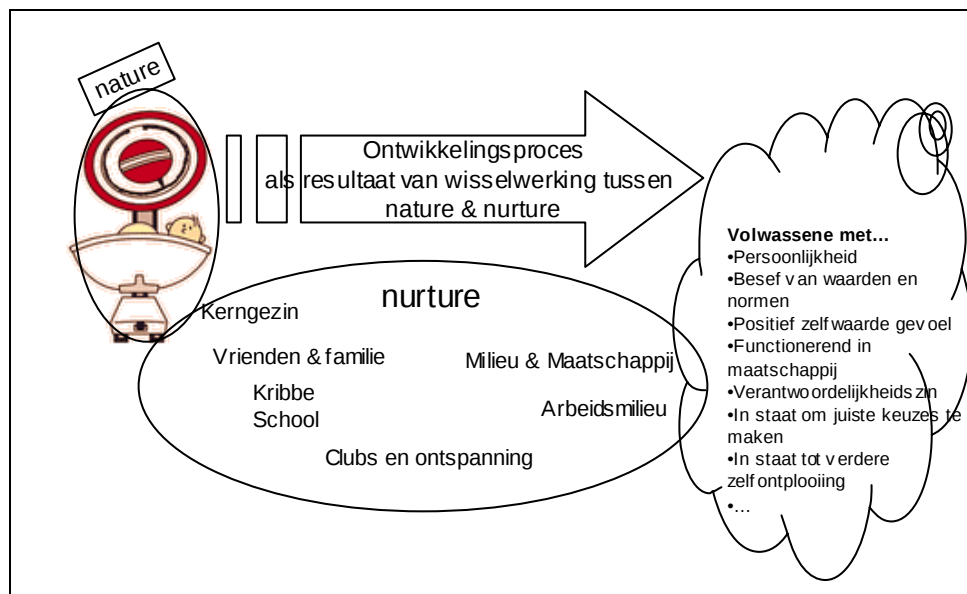
(3) **'bevorderen'**: het verbeteren of versterken van wat reeds bereikt werd.

2. Groei en ontwikkeling vanuit ecologisch perspectief

De groei en ontwikkeling van een kind verlopen niet volgens een unieke sequens. Van bij de eerste celdelingen is het ontwikkelingsproces het resultaat van de permanente interactie van **‘nature’** (de kiem, het aanwezige genetische potentieel) en **‘nurture’** (de omgeving in de ruimste zin van het woord) die zowel stimulerend als remmend kan werken en bepaalt of een beschikbaar potentieel (teveel) geprikkeld dan wel (teveel) afgeremd wordt. (Figuur 1)

In de ‘ecologische’ betekenis van het woord omvat de omgeving zowel het kerngezin (ouders, broers en zussen), de sociaal-maatschappelijke omgeving (vrienden, kinderdagverblijf, school, enz.) als de materiële context waarbinnen een kind opgroeit en zich ontwikkelt.

Een mens leert en evolueert levenslang. Kenmerkend voor de periode vanaf de conceptie tot het bereiken van volwassenheid is dat het groei- en leerproces zeer intensief en snel verloopt. De finaliteit hiervan is een volwassene met een bepaalde persoonlijkheid, met besef van normen en waarden en verantwoordelijkheidszin. Deze volwassene moet kunnen functioneren in de maatschappij, bij voorkeur met een positief gevoel van zelfwaarde en in staat om zich in dit samenspel van ‘nature’ en ‘nurture’ voortdurend verder te ontplooien.

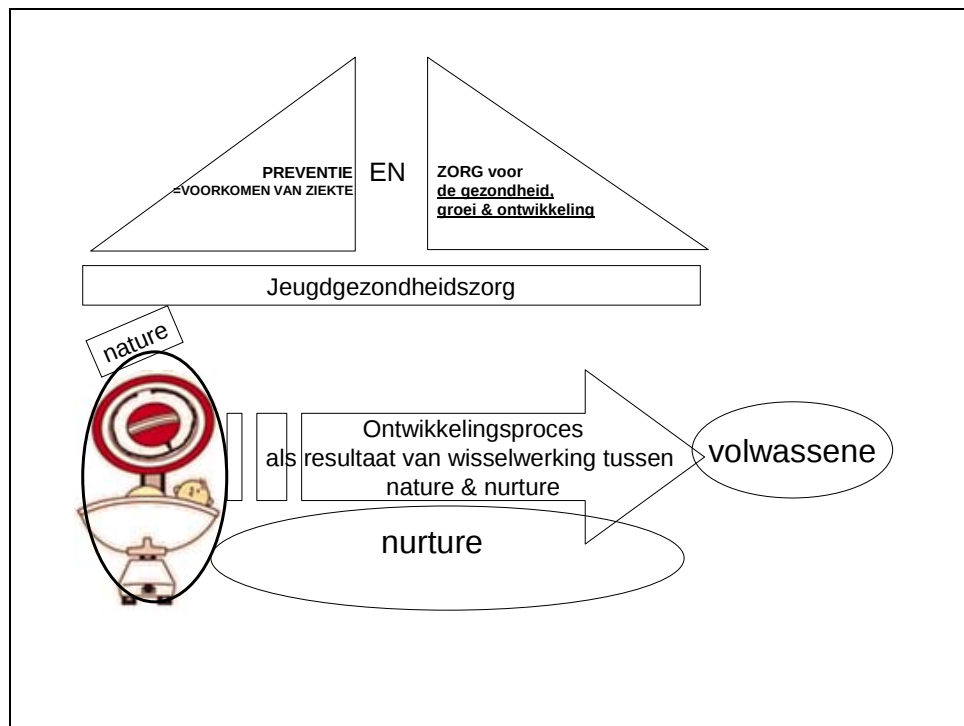

Figuur 1: De ontwikkeling van een kind is een permanent samenspel van genetisch potentieel ('nature') en omgeving ('nurture')

3. De Jeugdgezondheidszorg in dit ecologisch model

Kenmerkend voor de jeugdgezondheidszorg is dat ze zorg draagt voor de groei en ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kennis over het **normale en leeftijdsspecifieke groei- en ontwikkelingsproces** en haar varianten is dé expertise van de Jeugdgezondheidszorg.

Een goede gezondheid is een belangrijke voorwaarde om dit groei- en ontwikkelingsproces in optimale omstandigheden te doorlopen, en het genetische potentieel (nature) maximaal tot ontplooiing te laten komen. Vandaar de **focus op gezondheid**, niet alleen om ziekte bij kinderen en jongeren te voorkomen, maar ook met het oog op gezondheidsbevordering en -bescherming. In dit kader hanteert de jeugdgezondheidszorg een geheel van methodieken om maximale ontwikkelingskansen voor elk kind/jongere te waarborgen. (Figuur 2)

Figuur 2: De plaats van jeugdgezondheidszorg in de evaluatie en begeleiding van het groei- en ontwikkelingsproces van kinderen en jongeren (ecologisch model)

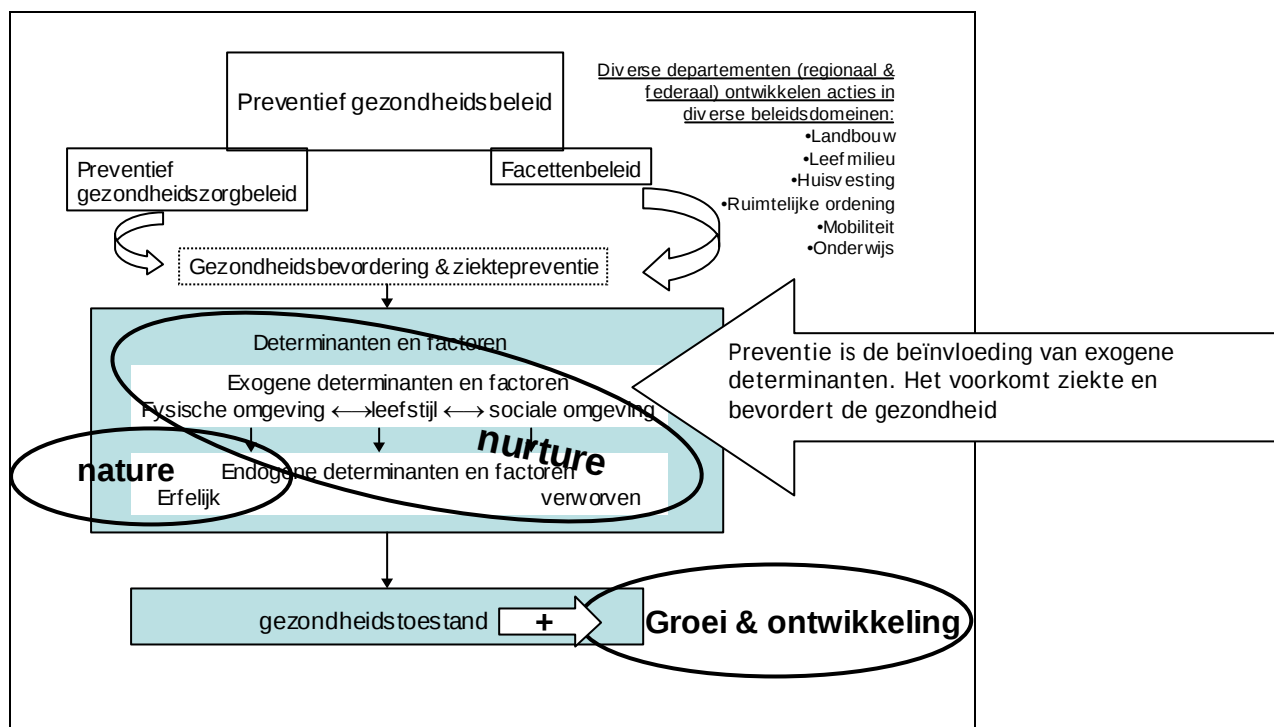
Het voorgaande illustreert dat alle acties binnen jeugdgezondheidszorg per definitie een belangrijke **preventieve dimensie** hebben.

4. Jeugdgezondheidszorg in het Vlaamse preventieve gezondheidsbeleid

Het preventieve gezondheidsbeleid, zoals uitgetekend in het Vlaamse decreet betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, is gebaseerd op het model ontwikkeld door Ruwaard en Kramers (1997), en heeft tot doel gezondheidsschade te voorkomen en hierdoor gezondheidswinst te boeken.

Hiervoor moeten niet alleen **acties** ontwikkeld worden **binnen de gezondheidszorg** maar ook in diverse **beleidsdomeinen buiten de gezondheidszorg**, op regionaal en federaal niveau (de Vlaamse overheid noemt dit een facettenbeleid). Het hoger vermelde ecologisch model, toegepast op de gezondheid, groei en ontwikkeling van kinderen en jongeren en op de jeugdgezondheidszorg, sluit hier nauw bij aan. (Figuur 3)

De begrippen ‘Nature’ en ‘Nurture’ kunnen gesitueerd worden bij respectievelijk de endogene en exogene determinanten. De preventieve acties moeten de exogene determinanten positief beïnvloeden om de gezondheidstoestand te optimaliseren en aldus de groei en ontwikkeling van kinderen en jongeren te beschermen en te bevorderen.

Figuur 3: Schematisch overzicht van het preventieve gezondheidsbeleid in Vlaanderen, en de plaats hierin van Jeugdgezondheidszorg

Vanuit historisch perspectief kon men stellen dat preventie van ziekten in de eerste plaats een medische aangelegenheid was. In de 19^e en het begin van de 20^e eeuw was het preventief gezondheidsbeleid vooral gericht op het indijken van infectieziekten door het invoeren van basishygiëne, vaccinatie en een gezonde voeding.

De beschavingsziekten van vandaag (onder meer niet-insuline-dependente diabetes mellitus, hart- en vaatziekten, obesitas,...) laten zich echter niet terugdringen door eenvoudige medische interventies omdat de oorzaak niet buiten het individu ligt maar in grote mate door het gedrag en de leefstijl van het individu wordt veroorzaakt. Hetzelfde geldt voor maatschappelijke problemen als bijvoorbeeld middelenmisbruik en delinquent gedrag. Het aanpassen van de leefstijl vraagt een persoonlijk engagement, zowel in de behandeling als in het voorkomen van deze problemen/situaties. **Gezondheidsbevorderende interventies** zijn acties in de fysieke en sociale omgeving die individuen en gemeenschappen in staat stellen om controle te verwerven over de factoren die hun gezondheid bepalen/beïnvloeden om deze zo te verbeteren. Dit maakt dat gezondheidsbevordering door de bevolking moet worden gedragen en door diverse professionele disciplines (en niet enkel de medische) moet worden uitgewerkt. In dit geheel van preventieve en gezondheidsbevorderende acties heeft Jeugdgezondheidszorg haar specifieke plaats.

5. Acties binnen de Jeugdgezondheidszorg

Samenvattend kan worden gezegd dat jeugdgezondheidszorg zich richt op de ontwikkeling van kinderen en jongeren, en hiertoe de preventie van ziekte en de gezondheidsbevordering nastreeft, met als uiteindelijke doelstelling om deze kinderen en jongeren te laten opgroeien tot maatschappelijk volwaardig functionerende volwassenen.

Deze doelstelling wordt in de praktijk gerealiseerd via diverse acties waarvan enkele, ter illustratie, in de figuren 4 en 5 worden opgesomd.

Diverse acties kunnen opgedeeld worden naar:

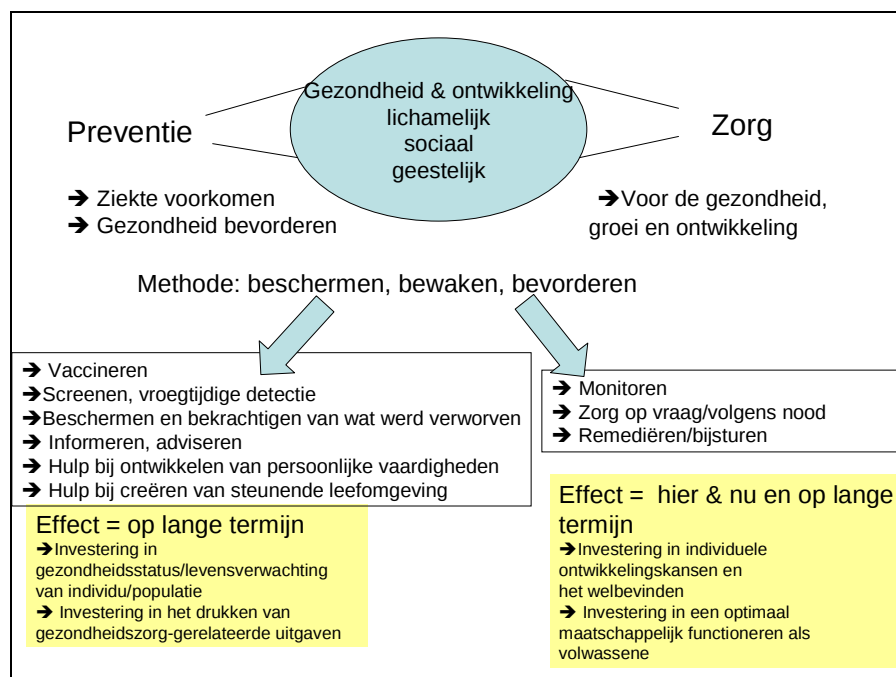
De inhoud van de acties: preventie en zorg voor gezondheid, groei en ontwikkeling

De doelgroep: gericht naar populaties (groepen) en naar het individu

De vorm: een uniform programma en maatwerk

5.1 Preventie en Zorg

Sommige acties hebben een eerder **preventief karakter** (ziektepreventie, gezondheidsbevordering) en hebben resultaten op de langere termijn. Andere acties spitsen zich voornamelijk toe op de **zorg voor de gezondheid, groei en ontwikkeling** van het kind en de jongere, wat zowel voor zijn functioneren op korte termijn als voor zijn toekomstig functioneren als volwassene van belang is. Figuur 5 geeft een overzicht van een aantal van deze acties, met vermelding van het tijdsperspectief van hun effecten. Dit laatste is belangrijk voor de beoordeling van de effectiviteit van de interventies.

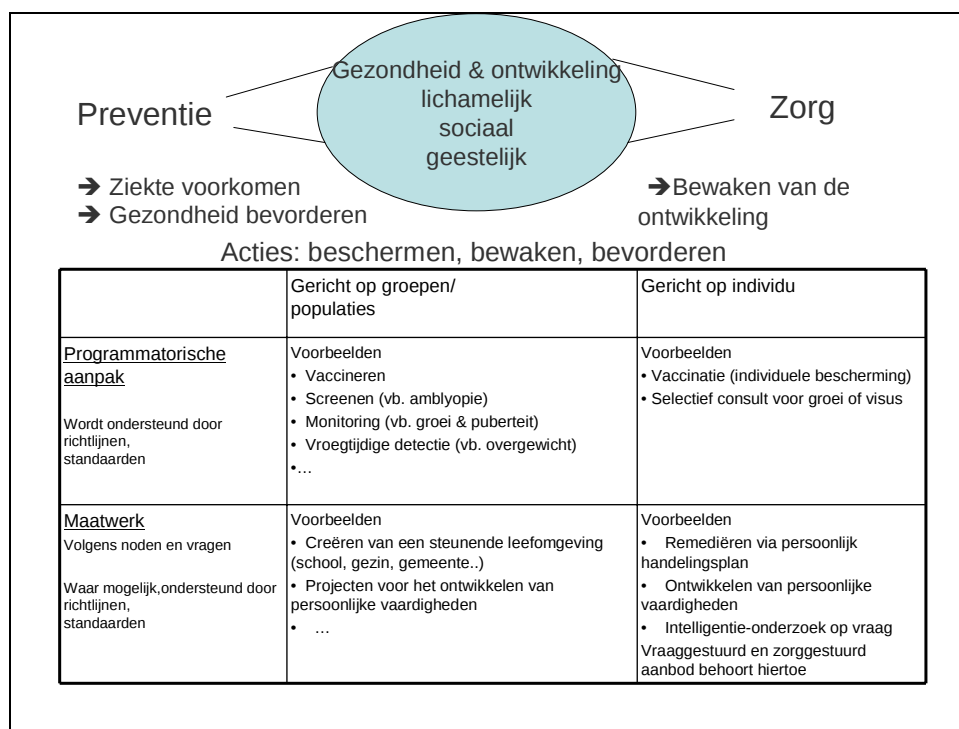

Figuur 4: Overzicht van acties om doelstellingen (op vlak van preventie en/of van zorg) van Jeugdgezondheidszorg te realiseren

5.2 Groepen en Individu

Zowel de preventieve als de zorgende tussenkomsten kunnen gericht zijn naar populaties zowel als naar het individu.

In figuur 5 worden de hoger genoemde acties geordend enerzijds volgens hun **gerichtheid op groepen** of hun **individuele benadering** en anderzijds op de werkwijze waarop een aanbod wordt gedaan.

Figuur 5: Acties in het domein van Jeugdgezondheidszorg, zowel op vlak van preventie als van zorg, geordend volgens hun gerichtheid (populatie of individu) en aanpak (programmatisch of maatwerk)

5.3 Uniform programma en Maatwerk

Uniform en **programmatisch** werken waarborgt een kwaliteitsvol aanbod aan alle kinderen en jongeren, zonder onderscheid van ras, levensbeschouwelijke of sociaal-economische achtergrond. Uitgangspunt is dat de grootst mogelijk groep kinderen bereikt wordt, ook diegenen die de weg naar de hulpverlening in het algemeen, en de gezondheidszorg in het bijzonder moeilijk vinden. Dit is vooral belangrijk voor die aspecten van de gezondheid, waarbij de vroegtijdige detectie (in een pre-symptomatisch stadium) en tijdige preventieve acties of behandeling aanleiding kunnen geven tot belangrijke gezondheidswinst. (Figuur 5)

Dergelijke acties worden bij voorkeur uitgevoerd volgens welomschreven richtlijnen en standaarden waardoor een uniforme werkwijze wordt gewaarborgd. Dit maakt programmatisch werken geen synoniem van uniform werken. De programmatie van een aanbod evenals het protocol zullen bepaald worden door de maatschappelijke of lokale nood en de beschikbare wetenschappelijke evidentie.¹

¹ Een voorbeeld van een programma zijn de vaccinaties, waarbij evidentie en wetenschappelijke consensus de leeftijden voor vaccineren heeft vastgelegd.

Een ander voorbeeld is het screenen naar amblyopie (lui oog) waarbij de aandacht vooral naar de jonge kleuters gaat. De procedure van de screening zelf wordt in de standaard beschreven en waarborgt de uniforme en kwaliteitsvolle realisatie van het programma.

Naast deze, programmatische aanpak, wordt **maatwerk** geleverd, hierbij inspeland op de noden en vragen van deelpopulaties (vb. kleuters, kansarmen, anderstaligen,...) of individuen. De vraag- en/of zorggestuurde begeleiding maken hier deel van uit. Een vraag- en zorggestuurd aanbod is per definitie niet programmatisch maar kan wel volgens een vastgelegde (uniforme) procedure verlopen.² (Figuur 5)

5.4 De werkingsprincipes bij de acties in de JGZ

Zowel het medisch als het psychopedagogisch werken wordt historisch gekenmerkt door een evolutie van eerder bevoogdende zorg naar emancipatorische zorg. In de medische context vertaalde dit zich in een wet betreffende de rechten van de patiënt (22/08/2002). In de CLB-context maakt het handelingsgericht werken opgang. In beide contexten wordt de 'hulpvrager' (vb. leerling) en belangrijke betrokkenen (de ouders, de school), in de eerste plaats de ouders, actief betrokken in het opstellen van een diagnostisch en therapeutisch traject of handelingsplan.

De werkingsprincipes van een CLB, zoals subsidiariteit, vraagsturing, gezamenlijke verantwoordelijkheid, onafhankelijkheid, discretie en emancipatie, gaan ook perfect op voor de JGZ. De acties die terug te brengen zijn onder het beschermen, bewaken (= opvolgen) en bevorderen moeten volgens deze principes worden gerealiseerd.

De begrippen beschermen, bewaken en bevorderen insinueren enigszins dat de verstrekker van de JGZ duidelijk weet welke norm/welk niveau bereikt en beschermd moet worden. Dit is tot op zekere hoogte het geval voor de somatische geneeskunde, waarin groei en ontwikkeling van een individu getoetst worden aan mijlpalen (vb. motorische mijlpalen in de ontwikkeling van een baby) of normen (normale en abnormale gestalte, groeipatroon, gezichtsscherpte, gehoor,...), vastgelegd op basis van wetenschappelijk onderzoek.

Voor wat betreft de ontwikkeling van het psychisch, emotioneel en sociaal functioneren en welzijn, zal de marge tussen wat als 'normaal' en maatschappelijk onaanvaardbaar wordt ervaren, veel breder en vager zijn, afhankelijk van de gangbare waarden en normen. De concrete invulling van wat er precies in het domein van het emotioneel en sociaal welzijn moet worden 'bereikt of verworven', zal het resultaat zijn van overleg en interactie tussen alle betrokken partijen, niet in het minst de leerling en de ouders.

² Een voorbeeld hiervan is het intelligentieonderzoek dat volgens een gestandaardiseerde methodiek moet worden afgenomen.

Een ander voorbeeld is het 'systematisch', gefaseerd en daardoor transparant werken volgens de werkprincipes van de 'Handelingsgerichte Diagnostiek'.

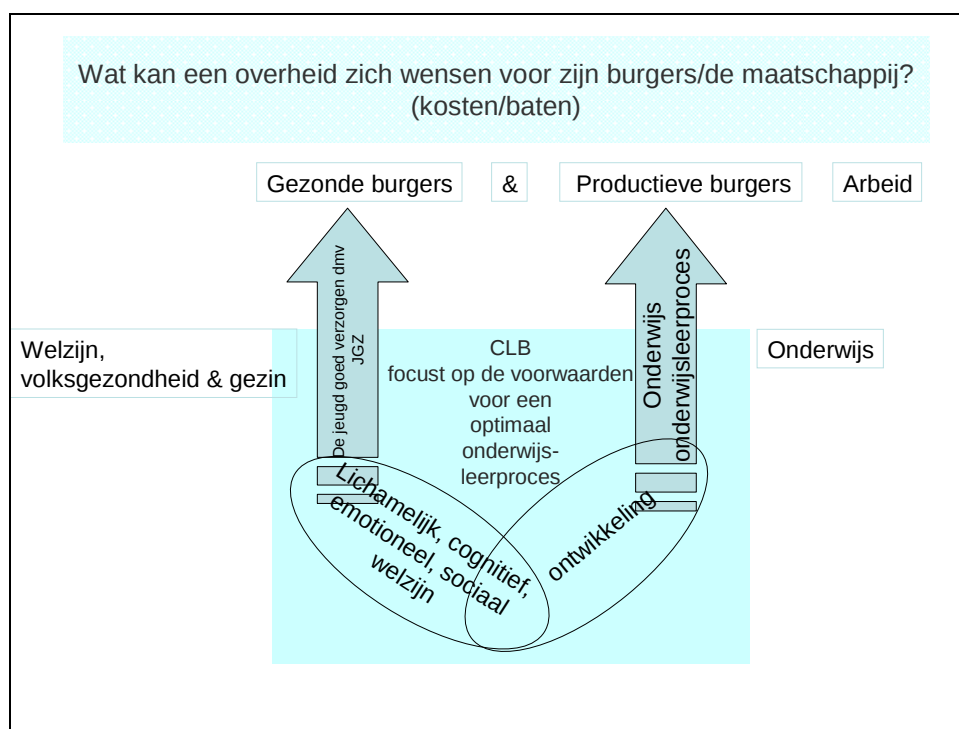
WAAROM JEUGDGEZONDHEIDSZORG REALISEREN VIA CLB?

Jeugdgezondheidszorg voor kinderen en jongeren realiseren, is geen exclusieve opdracht voor de CLB. Ook Kind & Gezin, huisartsen, pediaters en gespecialiseerde gezondheidscentra dragen bij in het bereiken van de doelstellingen. De integratie van de JGZ in de CLB heeft een aantal inhoudelijke en praktische voordelen.

1. Inhoudelijk meerwaarde van JGZ via CLB

Een belangrijke maatstaf voor de vitaliteit van een samenleving is de mate waarin ze over **gezonde** burgers beschikt die bovendien **productief** zijn op de arbeidsmarkt. De overheid kan hiertoe bijdragen onder meer door te investeren in gezondheidszorg (preventief en curatief) en onderwijs voor haar jonge burgers.

Centra voor leerlingenbegeleiding behoren tot de sectoren die, in opdracht van en gefinancierd door de overheid, in deze domeinen en voor de jonge doelgroep, een belangrijke ondersteunende rol spelen. Enerzijds vertrekt hun werking in eerste instantie vanuit de **onderwijsleersituatie**, wat zowel de intrinsieke mogelijkheden van het kind als de contextuele factoren (school-, thuis-, vrijetijds milieu) omvat. Anderzijds dragen deze centra bij tot het creëren van **optimale ontwikkelingskansen** van kinderen en jongeren, onder meer door initiatieven te nemen die hun gezondheid, groei en ontwikkeling beschermen, bevorderen en bewaken.³ Vanuit deze logica maakt jeugdgezondheidszorg voor schoolgaande kinderen en jongeren onlosmakelijk deel uit van de globale werking van een CLB. (Figuur 6)

Figuur 6: Door bij te dragen tot het creëren van optimale ontwikkelingskansen heeft jeugdgezondheidszorg een plaats in de werking van de CLB

Na het kinderdagverblijf, is de school de eerste leefomgeving waarin het kind progressief zelfstandig leert functioneren zonder de onmiddellijke aanwezigheid van de ouders. Tussen de leeftijd van 2,5 en 18 jaar

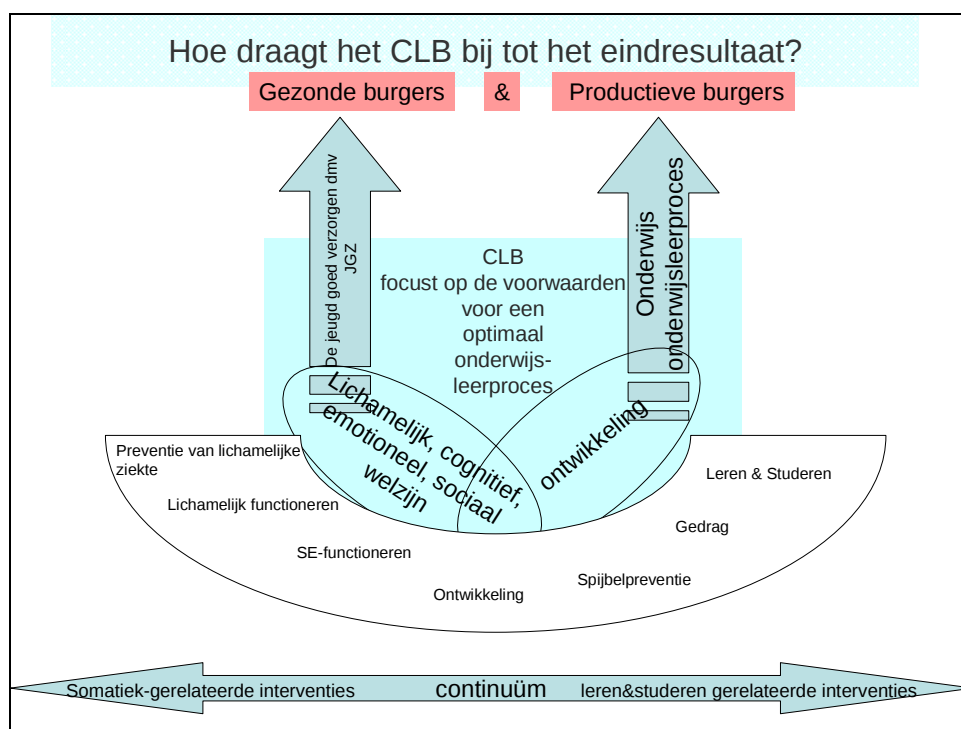
³ Optimale ontwikkelingskansen beschermen, bewaken en bevorderen is geen unieke opdracht voor de medische disciplines. De psychologische en maatschappelijke disciplines doen dit ook.

verwerven kinderen/jongeren de vaardigheden om te leren studeren, sociaal-emotioneel te functioneren en zich te integreren in de leefgemeenschap van de school.

De school fungeert hierin als prototype van de maatschappij: het leren functioneren en voldoen aan de vereisten van de school kan gezien worden als een motor in het ontwikkelen van een persoonlijkheid en als een opstap naar het zelfstandig functioneren in de maatschappij.

Het realiseren van de hoger vermelde doelen van de JGZ komt niet louter de gezondheid van het kind ten goede, maar draagt ook bij tot een optimale ontwikkeling op cognitief en sociaal-emotioneel vlak. Dit laatste is op zijn beurt een belangrijke voorwaarde voor het goede verloop van het onderwijsleerproces van een kind. M.a.w., door het bewaken van de gezondheid, groei en ontwikkeling van een kind evalueert men of het over de nodige voorwaarden beschikt om de schooltaken/opdrachten naar behoren te vervullen. Op hun beurt zullen de maatregelen binnen de JGZ die de gezondheid, groei en ontwikkeling van een kind bevorderen en beschermen, er toe bijdragen dat het onderwijsleerproces, binnen de mogelijkheden die eigen zijn aan het kind, zo optimaal mogelijk verloopt.

Deze brede maatschappelijke missie om kinderen/jongeren te doen opgroeien tot gezonde en productieve volwassen burgers, vertaalt zich in een reeks van concrete opdrachten voor een CLB. Deze opdrachten situeren zich op een continuüm, met aan het ene uiterste acties die zich toespitsen op ziektepreventie en bewaken van de lichamelijke gezondheid en hoofdzakelijk door de medische disciplines zullen worden gerealiseerd en aan het andere uiterste acties gerelateerd aan de schoolloopbaan en het leren en studeren die hoofdzakelijk door de psycho-sociale disciplines zullen worden uitgevoerd. Tussen beide uitersten bevindt zich een brede waaier van interventies (beschermen, bewaken, bevorderen) m.b.t. de verschillende CLB-begeleidingsdomeinen waarvoor de gezamenlijke expertise van alle CLB-medewerkers nodig is om tot een juiste inschatting (diagnostiek), advisering en/of begeleiding te komen. (Figuur 7)

Figuur 7: De opdrachten van een CLB, in functie van het opgroeien van kinderen en jongeren tot gezonde en productieve burgers, situeren zich in verschillende domeinen maar op een continuüm

Samenvattend kan men zeggen dat het multidisciplinair werken binnen een CLB-team de mogelijkheid biedt om alle aspecten van de ontwikkeling te integreren in een totaalbeeld van een kind/jongere. Een CLB-team verenigt maatschappelijke, psycho-pedagogische en medische expertise voor de evaluatie van normale en het herkennen van afwijkende ontwikkelingspatronen bij schoolgaande kinderen en jongeren.

Dank zij deze beschikbare brede expertise kan een CLB-team hypothesen formuleren over de mogelijke oorzaken van verstoringen van het verwachte ontwikkelingsproces. De acties van de JGZ in het domein van de

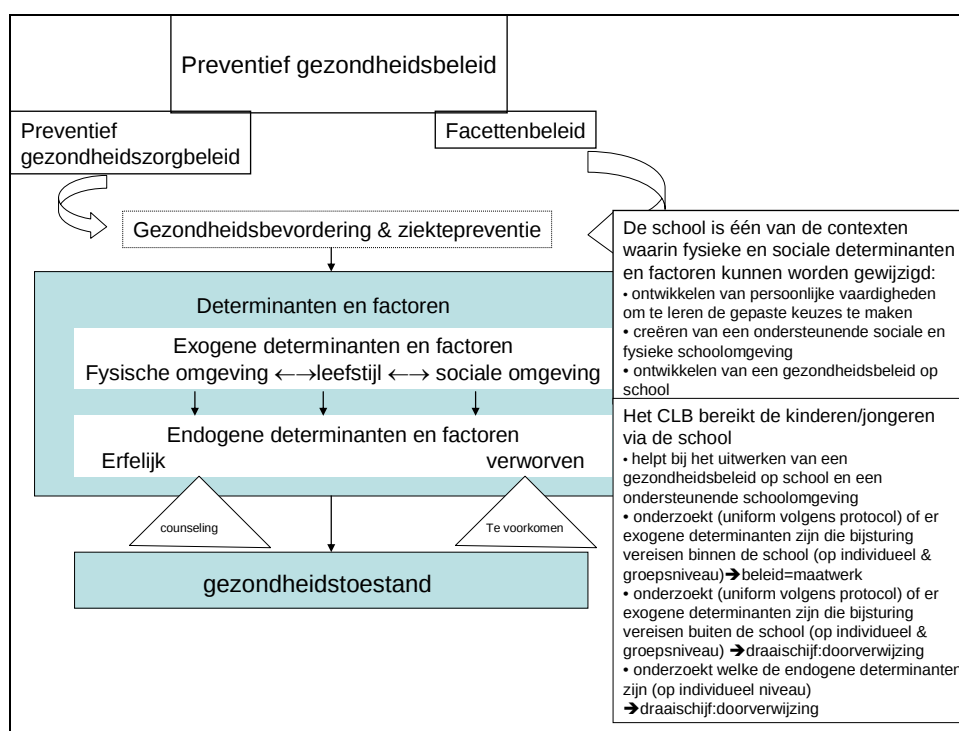
gezondheid, groei en ontwikkeling binnen het CLB, versterken het kind/de jongere bijgevolg in zijn onderwijsleersituatie, hier en nu, maar ook tijdens de latere schoolcarrière en het privé- en professionele leven.

Een gelijkaardige multidisciplinaire aanpak is ook wenselijk bij het uitwerken van schoolgerelateerde gezondheidsbevordering.

Uit het voorgaande blijkt dat de realisatie van JGZ geen exclusieve opdracht is van de medische discipline, maar de inzet van alle in een CLB beschikbare expertise vereist.

2. Praktische meerwaarde van JGZ via CLB

De school is één van de contexten waarbinnen fysieke en sociale determinanten van de gezondheid, groei, ontwikkeling en van de onderwijsleersituatie van kinderen en jongeren kunnen worden beïnvloed. Dit kan onder meer door initiatieven te nemen om bij kinderen en jongeren persoonlijke vaardigheden te ontwikkelen die hen moeten toelaten om de gepaste keuzes te maken. Ook het creëren van een ondersteunende fysieke en sociale schoolomgeving en het ontwikkelen van een gezondheidsbeleid op school dragen hiertoe bij. (Figuur 8)

Figuur 8: Plaats van een CLB binnen het preventieve gezondheidsbeleid in Vlaanderen

Wil een CLB deze rol kunnen spelen, dan veronderstelt dit een school- en kind-nabije werking. De jeugdgezondheidszorg haalt voordeel uit dergelijke school- en kind-nabije werking van een CLB :

De fysieke beschikbaarheid/bereikbaarheid van populaties leerlingen via de school maakt dat CLB-medewerkers gemakkelijk toegang hebben tot groepen kinderen/jongeren, en hierdoor erg vertrouwd kunnen worden met alle variaties van een normale ontwikkeling. Deze expertise is belangrijk met het oog op de detectie van verstoorde ontwikkelingsprocessen, en zeker wanneer dit gebeurt los van vragen, symptomen of klachten van het kind/jongeren en/of zijn ouders. De populatiegerichtheid, die zo specifiek is voor jeugdgezondheidszorg, vindt op die manier haar natuurlijke concretisering via het CLB en de school.

De aanwezigheid van CLB-medewerkers op school maakt laagdrempelig werken mogelijk en dit in twee richtingen: van het kind – de ouders – de school naar het CLB (vraag/zorggestuurde werking) en omgekeerd van

het CLB naar de school – het kind – de ouders (maatwerk in functie van bezorgdheden bij individuele kinderen of groepen). Dergelijk verkeer in twee richtingen is ook van toepassing op jeugdgezondheidszorg.

Terwijl het gezin de toegangspoort is voor de huisarts en tegelijk het systeem waarin hij een rol opneemt, zal de school het eerste aangrijpingspunt zijn voor de CLB-arts/verpleegkundige en de collega's van het CLB-team. Niettemin zal het voor de huisarts belangrijk zijn om over de schoolmuur te kijken en kennis te nemen van de kansen en tekorten van een kind zoals deze tot uiting komen in de schoolcontext. Op haar beurt is het voor een CLB noodzakelijk om naar het gezin te kijken om de thuiscontext van een kind beter te begrijpen.

Uit het bovenstaande blijkt ten overvloede dat de jeugdgezondheidszorg in het CLB kinderen/jongeren bereikt via de schoolcontext, en in dit kader kan werken aan een gezondheidsbeleid en een ondersteunende fysieke en sociale omgeving (gezondheidsbevordering).

Onderzoek (uniform, volgens protocol) van exogene determinanten en factoren (fysieke omgeving, leefstijl, sociale omgeving) binnen de school (zowel individueel als op groepsniveau) maakt bijsturing mogelijk van het schoolbeleid door middel van maatwerk vanwege de CLB.

Een CLB gaat ook na of er exogene factoren buiten de school bijsturing vereisen. In dergelijke gevallen fungeert een CLB als draaischijf voor doorverwijzing naar andere sectoren.

Tot slot kan een CLB, door systematisch contact met kinderen en jongeren in het kader van initiatieven van jeugdgezondheidszorg, endogene determinanten in kaart brengen met de bedoeling ze te beïnvloeden waar mogelijk (ziektepreventie en vroegtijdige detectie).

PLAATS VAN JEUGDGEZONDHEIDSZORG IN DE GEZONDHEIDSZORGKETEN

De doelstellingen van de jeugdgezondheidszorg kunnen slechts gerealiseerd worden wanneer netwerken van zorgsystemen (o.a. de curatieve en preventieve gezondheidszorg, en de verschillende systemen van de welzijnszorg) op elkaar zijn afgestemd. Afstemming betekent dat de partners in het netwerk eenzelfde doel nastreven en hiervoor methodieken toepassen die op elkaar aansluiten. Dit veronderstelt onder meer het gebruik van eenzelfde taal en gelijklopende selectiecriteria. Pas dan kan een volwaardige ketenzorg gegarandeerd worden.
